

Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης
Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας (Σ.Δ.Ο.)
Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

**Πτυχιακή διατριβή: « Πώς η ποιότητα των
χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει
τα κέρδη της επιχείρησης »**

Επιβλέπων: Γαρεφαλάκης Αλέξανδρος

Εισηγητές: Δημήτρης Χαιρέτης

Μαρία Μελεξένη

ΚΡΗΤΗ 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6-7
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	8
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ</u>	
1.1 Γενικά για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις	10
1.2 Σκοπός των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.....	11-12
1.3 Χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων	13-15
1.4 Βασικές αρχές των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.....	16-18
1.5 Είδη χρηματοοικονομικών καταστάσεων	19-21
1.5.1 Ισολογισμός	22-25
1.5.2 Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως	26-28
1.5.3 Πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων.....	29
1.5.4 Προσάρτημα	30
1.5.5 Κατάσταση ταμειακών ροών	31
1.5.6 Κατάσταση μεταβολών ίδιων κεφαλαίων	32
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ</u>	
<u>ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ</u>	
2.1 Ορισμός-έννοια της ποιότητας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων	34
2.2 Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των χρηματοοικονομικών καταστάσεων	35
2.3 Η εκτίμηση της ποιότητας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.....	36
2.4 Ο έλεγχος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων	37
2.5 Τα πρόσωπα που διενεργούν τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων	38
2.6 Τα πρότυπα που διέπουν την οικονομική υποβολή εκθέσεων	39
2.7 Η επίδραση των προτύπων – Εστίαση στα διεθνή πρότυπα	40
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ</u>	
3.1 Ποιότητα σε σχέση με την εταιρική κυβέρνηση	
3.1.1 Γενικά για την εταιρική κυβέρνηση	42
3.1.2 Ρόλος της εταιρικής κυβέρνησης	43
3.1.3 Εταιρική κυβέρνηση- Μάνατζερ	44
3.1.4 Εταιρική κυβέρνηση- Διοικητικό συμβούλιο.....	45
3.1.5 Εταιρική κυβέρνηση-Επιτροπή οικονομικού ελέγχου	46

3.2 Ποιότητα σε σχέση με τον εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο	
3.2.1 Εσωτερικός Έλεγχος	47
3.2.2 Εξωτερικός Έλεγχος	48
3.3 Ποιότητα σε σχέση με την απάτη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις	49-51

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο Η ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΩΣ ΕΚΦΑΝΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

4.1 Η χειραγώγηση των κερδών (<i>earnings management</i>) ως έκφανση της δημιουργικής λογιστικής	51-54
4.2 Κατηγορίες του <i>earnings management</i>	
4.2.1 Εξομάλυνση κερδών (<i>Incoming smoothing</i>)	55-56
4.2.2 “ <i>Big Bath</i> ” <i>accounting</i>	57-58
4.3 Διεθνείς μελέτες για τη χειραγώγηση ή «ωραιοποίηση» των κερδών.....	59-63
4.4 Κίνητρα για την εικονική αύξηση των κερδών.....	64
4.4.1 Μεγιστοποίηση αποζημίωσης στελεχών.....	65-66
4.4.2 Αποτίμηση εταιρειών – Μεγιστοποίηση τιμής μετοχής.....	67
4.4.2.1 Μεγιστοποίηση τιμής μετοχής.....	68
4.4.3 Μείωση κόστους μετοχικού κεφαλαίου.....	69
4.4.4 Μείωση της διακύμανσης των κερδών.....	70
4.4.5 Αποφυγή μειώσεως κερδών και εμφάνισης οριακών ζημιών.....	70
4.4.6 Η Επίδραση των συμβολαίων.....	71
4.4.6.1 Συμβόλαια δανεισμού επιχείρησης.....	71
4.4.7 <i>Earnings Management</i> και μερισματική πολιτική.....	72
4.4.8 Η επιρροή των τρίτων προς την εταιρία.....	73
4.9 Κίνητρα για την εικονική μείωση των κερδών	
4.9.1 Πολιτικές πιέσεις.....	74-75
4.9.2 Νομοθετικά κίνητρα.....	75
4.9.3 Το μέγεθος της εταιρίας.....	76
4.9.4 Διαπραγματεύσεις με τα εργατικά σωματεία.....	77
4.10 Ανάμικτα αποτελέσματα ερευνών σχετικά με τα κίνητρα για την χειραγώγηση των κερδών.....	78-79

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΤΡΟΠΟΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΠΡΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙΤΑΙ Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΜΕΣΩ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

5.1 Τρόποι με τους οποίους πραγματοποιείται η διαχείριση κερδών μέσω της χρηματοοικονομικής κατάστασης του ισολογισμού	80
5.1.1. Ενεργητικό	81
5.1.1.1. Πάγιο ενεργητικό	81
1α) Πάγια περιουσιακά στοιχεία	81
1αα) Κτίρια, εξοπλισμός, μηχανήματα: 1 ^{ος} τρόπος	81
1αβ) Κτίρια, εξοπλισμός, μηχανήματα: 2 ^{ος} τρόπος	82

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

1αγ) Κτίρια, εξοπλισμός, μηχανήματα: 3 ^{ος} τρόπος	83
1β) Άυλα περιουσιακά στοιχεία	84
1βα) Έξοδα (ή δαπάνες) πολυετούς απόσβεσης: 1 ^{ος} τρόπος	84
1ββ) Έξοδα (ή δαπάνες) πολυετούς απόσβεσης: 2 ^{ος} τρόπος	85-86
1βγ) Υπεραξία	87
1βδ) Επενδύσεις σε ακίνητα	88
5.1.1.2 Κυκλοφορούν ενεργητικό	89
2α) Αποθέματα	89
2αα) Αποθέματα: 1 ^{ος} τρόπος	89
2αβ) Αποθέματα: 2 ^{ος} τρόπος	89
2αγ) Αποθέματα: 3 ^{ος} τρόπος	90
2β) Πελάτες και χρεώστες	91
2γ) Προπληρωθέντα έξοδα και έξοδα επόμενων χρήσεων	92
5.1.2 Παθητικό	93
3α) Προβλέψεις	93
3αα) Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία	93-95
3αβ) Προβλέψεις για ασφαλιστικές αποζημιώσεις (στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις).	96
3αγ) Λοιπές Προβλέψεις	97
3β) Λοιπές υποχρεώσεις	98
3βα) Δεδουλευμένα έξοδα	98
3ββ) Έσοδα επόμενων χρήσεων	99
5.2 Πώς βοηθάει η κατάσταση των ταμειακών ροών στην ανάλυση της ποιότητας των λογιστικών καταστάσεων	100-101
5.3 Τρόποι με τους οποίους πραγματοποιείται η διαχείριση κερδών μέσω της χρηματοοικονομικής κατάστασης των σημειώσεων.....	102

**ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ
ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ**

6.0 Βασικές Κατηγορίες Αριθμοδεικτών	104
6.1 Οι δείκτες ρευστότητας	105
6.1.1 Αριθμοδείκτης Γενικής Έμμεσης Ρευστότητας ή Κεφαλαίου κίνησης	106-107
6.1.2 Αριθμοδείκτης Ειδικής ή Άμεσης Ρευστότητας	108-109
6.1.3 Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας	109
6.1.4 Αριθμοδείκτης Αμυντικού Χρονικού Διαστήματος	110
6.2 Οι δείκτες δραστηριότητας	111-112
6.2.1 Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Εισπράξεως Απαιτήσεων	112
6.2.2 Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Πληρωμής Υποχρεώσεων	113
6.2.3 Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Αποθεμάτων	114
6.2.4 Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ενεργητικού	115
6.2.5 Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Παγίων	116
6.2.6 Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Καθαρού Κεφαλαίου Κίνησης	117
6.3 Οι δείκτες αποδοτικότητας	118

**Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών
καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»**

6.3.1. Αριθμοδείκτης Μεικτού Περιθωρίου ή Μεικτού Κέρδους	119
6.3.2. Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου ή Καθαρού Κέρδους	120
6.3.3 Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού	121
6.3.4 Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Συνολικών Κεφαλαίων	122
6.3.5 Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων	123
6.3.6 Αριθμοδείκτης Οικονομικής Μόχλευσης	124
6.4 Αριθμοδείκτες διαρθρώσεως κεφαλαίων και βιωσιμότητας	125-126
6.4.1 Αριθμοδείκτης Ιδίων κεφαλαίων προς συνολικά κεφάλαια	127
6.4.2 Αριθμοδείκτης Ξένων κεφαλαίων προς συνολικά κεφάλαια	128
6.4.3 Αριθμοδείκτης Ιδίων κεφαλαίων προς ξένα κεφάλαια	129
6.4.4 Αριθμοδείκτης Ιδίων κεφαλαίων προς πάγια κεφάλαια	130
6.4.5 Αριθμοδείκτης Κάλυψης Τόκων	131
6.5 Αριθμοδείκτες επενδύσεων ή επενδυτικοί αριθμοδείκτες	132
6.5.1 Κέρδη ανά Μετοχή	133
6.5.2 Μέρισμα ανά Μετοχή	134
6.5.3 Μερισματική Απόδοση	135
6.5.4 Ποσοστό -Διανεμόμενων Κερδών	136
6.5.5 Εσωτερική Αξία Μετοχής & Χρηματιστηριακή Τιμή Μετοχής	137
6.5.6 Λόγος Χρηματιστηριακής Τιμής προς Εσωτερική Αξία Μετοχής	138
6.5.7 Λόγος Τιμής προς Κέρδη ανά Μετοχή	139
<u>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ</u>	140-146
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	147-152

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα πτυχιακή διατριβή «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης» πραγματοποιήθηκε στο Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής, της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας (Σ.Δ.Ο.), του Τ.Ε.Ι. ΚΡΗΤΗΣ από τον φοιτητή Δημήτρης Χαιρέτης και Μαρία Μελεξένη. Στην ολοκλήρωση της εργασίας, σημαντική στάθηκε η συμβολή του επιβλέποντα καθηγητή κ. Γαρεφαλάκης Αλέξανδρος, καθώς με την καθοδήγηση του, το κείμενο που ακολουθεί πήρε την τελική του μορφή.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο επαφής και επικοινωνίας ανάμεσα στις εταιρείες και τους διάφορους χρήστες τους διότι παρέχουν τις πληροφορίες που αυτοί χρειάζονται ώστε να λαμβάνουν οικονομικές αποφάσεις. Πολύ συχνά όμως οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις περιέχουν ουσιώδεις ανακρίβειες, ως αποτέλεσμα μη νόμιμων δραστηριοτήτων, με συνέπεια να μετατρέπονται από ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο, σε ένα μέσο παραπλάνησης του κοινού.

Η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων είναι ένα θέμα που έχει απασχολήσει κατά καιρούς, ακαδημαϊκούς ερευνητές, χρηματοοικονομικούς αναλυτές, επενδυτές, πιστωτικά ιδρύματα, κυβερνητικά σώματα, καθώς και το ευρύτερο κοινό. Μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει ευθύς ορισμός του τι εννοούμε με τον όρο «ποιότητα» των οικονομικών καταστάσεων. Ωστόσο, έχει εξακριβωθεί η μορφή και το περιεχόμενο των υψηλής ποιότητας και αντίστοιχα των χαμηλής ποιότητας οικονομικών καταστάσεων και έχουν προταθεί πολλά υποδείγματα - μοντέλα που να αναδεικνύουν ατέλειες στην ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων.

Λόγω της πρόσφατης κατάρρευσης πολλών, μεγάλων και φημισμένων εταιρειών που σχετίζονταν με την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων και πιο συγκεκριμένα η ύπαρξη απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των εταιρειών, ήταν αυτή που έδωσε το έναυσμα για πιο σχολαστική ενασχόληση με το θέμα της ποιότητας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων.

Το φαινόμενο της λογιστικής απάτης μέσω της παραποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων λαμβάνει ολοένα και μεγαλύτερες διαστάσεις, αποτελώντας μία σημαντική απειλή για το οικονομικό μας περιβάλλον. Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις περιέχουν ουσιώδεις ανακρίβειες ως αποτέλεσμα μη νόμιμων δραστηριοτήτων, με συνέπεια να μετατρέπονται από ένα χρήσιμο εργαλείο επικοινωνίας ανάμεσα στις εταιρείες και τους εξωτερικούς χρήστες, σε ένα μέσο παραπλάνησης του επενδυτικού κοινού.

Ένα πλήθος ερευνών από διάφορους συγγραφείς σε παγκόσμιο επίπεδο έχει συσχετίσει την ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων με ποικίλους παράγοντες με στόχο να υποδειχθούν αυτοί που την επηρεάζουν και τους τρόπους που την επηρεάζουν. Ωστόσο, οι παράγοντες που επηρεάζουν την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων είναι πολυάριθμοι και πάντα εξαρτώνται από την οπτική γωνία από την οποία μελετάται το θέμα της ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων.

Από τη μία πλευρά, η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων μπορεί να μελετάται σε επίπεδο χωρών, διότι η ποιότητα μπορεί να εξαρτάται από την ισχύουσα νομοθεσία, τα λογιστικά πρότυπα που επιβάλλει η κάθε χώρα και την αποτελεσματικότητα επιβολής τους, τις διάφορες πολιτικές επιρροές, τα φορολογικά συστήματα και πολλά άλλα.

Από την άλλη πλευρά, η ποιότητα μπορεί να μελετάται σε επίπεδο επιχειρήσεων. Η δημιουργική λογιστική και η χειραγώγηση κερδών βρίσκονται συχνά στη ρίζα πολλών περιπτώσεων λογιστικής απάτης μέσω της παραποίησης των οικονομικών καταστάσεων. Ανώτερα διοικητικά στελέχη εταιρειών που ενέχονται σε μη αληθείς λογιστικές απεικονίσεις των οικονομικών τους δεδομένων, εξασκούν την προαίρεσή τους για να διαχειρίζονται τους λογιστικούς αριθμούς με σκοπό την εξυπηρέτηση ατομικών ή εταιρικών συμφερόντων. Είναι γεγονός ότι οι πρακτικές της δημιουργικής λογιστικής και της σημαντικότερης έκφρασης αυτής, της χειραγώγησης κερδών είναι ιδιαίτερα ελκυστικές για τα στελέχη επιχειρήσεων λόγω της τεράστιας ανταγωνιστικότητας και του πολύπλοκου επιχειρησιακού περιβάλλοντος. Ωστόσο, οι ολέθριες επιπτώσεις από την χρήση της δημιουργικής λογιστικής και της χειραγώγησης κερδών είναι έκδηλες, καθώς δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις κατάρρευσης ακόμη και επιχειρηματικών κολοσσών. Οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται αποκλίνουν από το πνεύμα του νόμου και δημιουργούν σοβαρά ηθικά προβλήματα στον εργασιακό χώρο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο πρώτο κεφάλαιο έχει μια σύντομη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων, πως ορίζονται οι οικονομικές καταστάσεις, ποιος είναι ο σκοπός τους, ποιοι είναι εκείνοι που τις χρησιμοποιούν και τις αξιολογούν, ποιες είναι οι βασικές αρχές που διέπουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και ποια είναι εκείνα τα είδη που απαρτίζουν τις οικονομικές καταστάσεις.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται η σχέση των οικονομικών καταστάσεων με την ποιότητα. Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Πως μπορεί κάποιος να υπολογίσει την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων. Έπειτα γίνεται αναφορά στο πως γίνεται ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων, και ποια πρόσωπα διενεργούν τον έλεγχο αυτών. Και τέλος ποια είναι τα λογιστικά πρότυπα που πρέπει να ακολουθούν και ποια είναι η επίδραση των προτύπων στις οικονομικές καταστάσεις.

Στο τρίτο κεφάλαιο πραγματοποιείται η ανάλυση της εταιρικής διακυβέρνησης, του εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου στην ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων. Καθώς και η ανάλυση σε σχέση με την απάτη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, το οποίο αφορά στη σπουδαιότερη έκφανση της δημιουργικής λογιστικής, την χειραγώγηση κερδών, γίνεται μία λεπτομερής παρουσίαση των βασικών τεχνικών της.

Στο πέμπτο κεφάλαιο, αναφέρονται τρόποι με τους οποίους πραγματοποιείται η διαχείριση κερδών μέσω της χρηματοοικονομικής κατάστασης του ισολογισμού, της κατάστασης των ταμειακών ροών και των σημειώσεων.

Στο τελευταίο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά αριθμοδεικτών που χρησιμοποιούνται ευρέως για την ανάλυση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, με στόχο να προκύψουν χρήσιμα συμπεράσματα αναφορικά με την ποιότητα αυτών και την γενικότερη οικονομική κατάσταση μιας εταιρείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

1.1 Γενικά για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις για την ευρύτερη κοινωνία, εδώ και χρόνια συνδέεται στενά με αυτόν της διάδοσης οικονομικών πληροφοριών μεταξύ των πάσης φύσεως ενδιαφερομένων.

Σύμφωνα με τον Νόμο 2190/1920 οι Ελληνικές επιχειρήσεις υποχρεούνται να προετοιμάζουν και να δημοσιεύουν ετησίως συγκεκριμένες οικονομικές καταστάσεις όπως: ισολογισμός, κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, κατάσταση διάθεσης των κερδών και προσάρτημα, η διαμόρφωση των οποίων θα πρέπει να συμμορφώνεται με το πλαίσιο αρχών και προτύπων που καθορίζει Ε.Γ.Λ.Σ – Π.Δ 1123/1980. Οι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο υποχρεούνται να δημοσιεύουν και επιπρόσθετες καταστάσεις για την καλύτερη ενημέρωση των επενδυτών τους όπως η κατάσταση ταμειακών ροών.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις αποτελούν μία από τις πολλές και ίσως τη σημαντικότερη πηγή χρηματοοικονομικών πληροφοριών, αν και παρέχουν πληροφορίες τόσο για την οικονομική αποδοτικότητα της επιχείρησης κατά την διάρκεια της προηγούμενης οικονομικής χρήσης όσο και την χρηματοοικονομική της υγεία την ημερομηνία λήξης της υπόψη περιόδου. Οι πληροφορίες αυτές είναι χρήσιμες για διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων όπως είναι οι μελλοντικοί επενδυτές, οι μέτοχοι, οι αναλυτές, η ακαδημαϊκή κοινότητα, οι φορολογικές υπηρεσίες του κράτους, οι πελάτες, οι προμηθευτές κλπ. Στο βαθμό που οι επιχειρήσεις ικανοποιούν ορισμένες προϋποθέσεις οι οικονομικές καταστάσεις υποβάλλονται σε έλεγχο από ανεξάρτητους ορκωτούς ελεγκτές και συνοδεύονται από το πιστοποιητικό ελέγχου των ορκωτών ελεγκτών στο οποίο περιλαμβάνονται οι παρατηρήσεις τους σχετικά με την κατάρτιση των καταστάσεων αυτών.

1.2 Σκοπός των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Όπως αναφέρεται στην διεθνή βιβλιογραφία, πρωταρχικός σκοπός των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι η παροχή αξιόπιστων και χρήσιμων πληροφοριών σε έναν μεγάλο αριθμό χρηστών προκειμένου αυτοί να λάβουν ορθολογικές οικονομικές αποφάσεις.

Οι οικονομικές καταστάσεις οφείλουν να παρέχουν πληροφόρηση σχετικά με την οικονομική θέση της οντότητας, την χρηματοοικονομική της κατάσταση, τις ταμειακές ροές, την διαχείριση των πόρων που έχουν ανατεθεί στην ηγεσία, την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών καθώς και τον βαθμό αξιοπιστίας της οικονομικής ευρωστίας της εταιρείας. Η σπουδαιότητα των οικονομικών καταστάσεων καταδεικνύεται από το γεγονός ότι αυτές αποτελούν την κύρια πηγή των εθνικών στατιστικών στοιχείων καθώς και της οικονομικής πολιτικής ενός κράτους, παρέχοντας πληροφορίες για την επιλογή και υιοθέτηση των κατάλληλων στρατηγικών.¹

Ποιος είναι όμως ο σκοπός των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με το Διεθνές Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων αλλά και με το αμερικάνικο Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Λογιστικής;

Σύμφωνα με το Διεθνές Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board – IASB), το οποίο παρέχει μία σαφή κατεύθυνση όσον αφορά τη δομή, το περιεχόμενο καθώς και τις αρχές, παραδοχές και περιορισμούς κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων, ο σκοπός των οικονομικών καταστάσεων είναι η παροχή πληροφοριών σχετικά με την χρηματοοικονομική θέση, την αποδοτικότητα και τις μεταβολές της οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης, που είναι χρήσιμες σε έναν ευρύτερο κύκλο χρηστών για να λάβουν οικονομικές αποφάσεις. Επιπλέον οι οικονομικές καταστάσεις δείχνουν και τα διαχειριστικά αποτελέσματα της Διοίκησης για τους πόρους, που της έχουν εμπιστευθεί. Επίσης, σύμφωνα με το IASB, σχεδόν όλοι οι χρήστες,

¹ *Manolescu, Maria & Roman, Aureliana (2008), “Financial Reporting – from Responsibilities to the Quality Assurance Systems”, Annals of University of Craiova – Economic Science Series, Vol. 1, issue 36, pages 54-66*

στους οποίους απευθύνονται οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις λαμβάνουν οικονομικές αποφάσεις προκειμένου:

- Να αποφασίσουν πότε θα αγοράσουν, θα κρατήσουν ή θα πωλήσουν μία επένδυση σε μετοχές ή άλλες συμμετοχές.
- Να εκτιμήσουν την επιμέλεια και υπευθυνότητα της Διοίκησης.
- Να εκτιμήσουν την δυνατότητα της επιχείρησης να πληρώνει και να παρέχει άλλα οφέλη στους εργαζομένους της.
- Να εκτιμήσουν την εξασφάλιση των δανείων που δόθηκαν στην επιχείρηση.
- Να προσδιορίσουν την φορολογική πολιτική.
- Να προσδιορίσουν τα διανεμητέα κέρδη και μερίσματα.
- Να καταρτίσουν και χρησιμοποιήσουν στατιστικές εθνικού εισοδήματος.
- Να ρυθμίσουν τις δραστηριότητες της επιχείρησης

Σύμφωνα με το αμερικάνικο Συμβούλιο Προτύπων Χρηματοοικονομικής Λογιστικής (Financial Accounting Standards Board - FASB), ο σκοπός των οικονομικών καταστάσεων καθορίζεται από την Οδηγία SFAC 1²

- χρήσιμες για τους τωρινούς και μελλοντικούς επενδυτές καθώς και τους λοιπούς χρήστες, για τη λήψη ορθολογικών επενδυτικών, πιστοδοτικών και άλλων παρόμοιων αποφάσεων
- χρήσιμες για τους τωρινούς και μελλοντικούς επενδυτές καθώς και τους λοιπούς χρήστες, για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών και συγκεκριμένα του μεγέθους, του χρόνου και της αβεβαιότητας μελλοντικών ταμειακών ροών όπως είναι τα μερίσματα και οι πληρωμές των τόκων.
- σχετικές με τους οικονομικούς πόρους της επιχείρησης, τυχόν υποχρεώσεις προς τρίτους καθώς και τις επιπτώσεις συναλλαγών, γεγονότων και περιστάσεων που επηρεάζουν τους πόρους αυτούς.

² *Statement of Financial Accounting Concepts No 1, 1978, paragraphs 34 -40*

1.3 Χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Μεγάλος είναι αριθμός των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων που ετοιμάζουν οι επιχειρήσεις. Οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μίας επιχείρησης είναι διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων. Καταρχάς, οι χρήστες που παρουσιάζουν άμεσο ενδιαφέρον για τις οικονομικές καταστάσεις προέρχονται από το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης. Οι αμέσως επόμενοι ενδιαφερόμενοι χρήστες προέρχονται από το εξωτερικό περιβάλλον.

Οι σημαντικότερες ομάδες χρηστών των οικονομικών καταστάσεων αναγνωρίστηκαν και καταγράφηκαν για πρώτη φορά το 1999. Εκείνη την χρονιά έγινε δημοσίευση μιας κατάστασης αρχών που πρέπει να διέπουν και να διαμορφώνουν την οικονομική επιβολή εκθέσεων, η δημοσίευση αυτή πραγματοποιήθηκε έπειτα από τρία χρόνια δημόσιας συζήτησης αναφορικά με την σημασία και την χρησιμότητα των οικονομικών καταστάσεων. Στην διεθνή ορολογία αναφέρονται ως Statement of Principles for Financial Reporting. Η κατάσταση αυτή των αρχών δημοσιεύτηκε από το Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Committee - IASC).³

Κάθε χρήστης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ενδιαφέρεται για τις οικονομικές πληροφορίες που αυτές περιλαμβάνουν για να καλύψει διαφορετικές ανάγκες πληροφόρησης. Ειδικότερα:

- **Εσωτερικοί χρήστες:** Τα πρόσωπα αυτά είναι άτομα που βρίσκονται εντός των ορίων της επιχείρησης.
 - Οι **ιδιοκτήτες** και οι **διευθυντές** μιας επιχείρησης, χρησιμοποιούν τις οικονομικές καταστάσεις με σκοπό να λαμβάνουν σημαντικές επιχειρηματικές αποφάσεις που επηρεάζουν για το πώς επιθυμούν να λειτουργεί η επιχείρηση.
 - Οι **managers** μιας επιχείρησης, είναι εκείνοι που είναι αρμόδιοι για την ενημέρωση των εσωτερικών χρηστών (διοικητικού συμβουλίου και

³ Τον Απρίλιο του 2001 το διαδέχθηκε η Επιτροπή Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board – IASB). Η οποία είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη, την προώθηση και την εφαρμογή των ΔΛΠ.

μετόχων). Μέσα από αυτές τις οικονομικές εκθέσεις κάνουν γνωστό το πώς διαχειρίστηκαν τους πόρους της εταιρείας και εμφανίζεται η οικονομική κατάσταση της στο τέλος της κάθε χρήσης.

- Οι **υπάλληλοι** μιας επιχείρησης χρησιμοποιούν τις οικονομικές καταστάσεις για να μπορούν να εντοπίζουν και να αξιολογούν μελλοντικές ευκαιρίες απασχόλησης. Σε αρκετές περιπτώσεις κάνουν χρήση των μελλοντικών ευκαιριών σε διαπραγματεύσεις με την διοίκηση της επιχείρησης.
- **Εξωτερικοί χρήστες:** Τα πρόσωπα αυτά είναι άτομα που βρίσκονται εκτός των ορίων της επιχείρησης.
 - Οι **επενδυτές**, μέσω των οικονομικών καταστάσεων πληροφορούνται για την παρούσα κατάσταση μιας επιχείρησης και της πορείας των επενδύσεών τους. Επομένως ωφελούνται από τη γνώση της απόδοσης που είχαν οι επενδύσεις τους και του πώς αυτές θα χρησιμοποιηθούν στην πορεία από τους διαχειριστές των επιχειρήσεων. Οι επενδυτές χρειάζονται στοιχεία που να τους βοηθούν να καθορίσουν την παρούσα και την πιθανή μελλοντική οικονομική αξία των επενδύσεών τους.
 - Οι **ενδεχόμενοι επενδυτές** χρησιμοποιούν τις οικονομικές καταστάσεις για να αξιολογήσουν και να αποφασίσουν τη βιωσιμότητα μιας πιθανής επένδυσης σε μια επιχείρηση.
 - Οι **δανειστές**, είναι εκείνοι οι χρήστες που μέσα από τις οικονομικές καταστάσεις αποκτούν την δυνατότητα να μπορούν και να ελέγχουν αν η επιχείρηση μπορεί να εκπληρώσει τις εκκρεμότητες, τις οποίες προς αυτούς.
 - Οι **προμηθευτές**, (αυτή η ομάδα περιλαμβάνει τους εμπορικούς πιστωτές - ένα σημαντικό στοιχείο στον ανεφοδιασμό με κεφάλαιο κίνησης μιας επιχείρησης) ενδιαφέρονται για την οικονομική σταθερότητα της επιχείρησης από την άποψη των ταμειακών ροών και της δυνατότητας της εταιρίας να ανταποκριθεί στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της.

Αποζητούν να εξετάσουν την τρέχουσα και μελλοντική ταμειακή ροή παράλληλα με την τρέχουσα και μελλοντική αποδοτικότητα.

- Οι *πελάτες*, ενδιαφέρονται για την επιχειρησιακή βραχυπρόθεσμη αλλά και μακροπρόθεσμη οικονομική σταθερότητα και τη δυνατότητα της επιχείρησης να παρέχει υψηλής ποιότητας αγαθά και υπηρεσίες, ακόμα και υγιείς υπηρεσίες μεταπωλήσεων. Επίσης συχνά ενδιαφέρονται για την πολιτική και το περιβάλλον της επιχείρησης.
- Η *κυβέρνηση* λαμβάνει διαφόρων ειδών οικονομικές αποφάσεις και τα μελλοντικά οικονομικά σχέδιά της επηρεάζονται από την απόδοση όλων των επιχειρήσεων στα πλαίσια των διάφορων τομέων της οικονομίας. Συνεπώς, οι τρέχουσες οικονομικές καταστάσεις θα χρησιμοποιηθούν ως βάση στα οικονομικά μοντέλα της για την αξιολόγηση μελλοντικών αποδόσεων. Συγκεκριμένα, *κυβερνητικές οντότητες* όπως οι οικονομικές εφορίες χρειάζονται τις οικονομικές καταστάσεις για να εξακριβώσουν τα μεγέθη των φόρων και άλλων δασμών που απαιτείται να καταβληθούν από την επιχείρηση, δηλαδή επιθυμούν τις δημοσιευμένες οικονομικές πληροφορίες κυρίως για φορολογικούς σκοπούς.

1.4 Βασικές αρχές των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Ορισμένες από τις πιο σημαντικές παραδεκτές λογιστικές αρχές, τις οποίες ακολουθούν οι επιχειρήσεις κατά την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων είναι οι εξής:⁴

1) Η αρχή της αυτοτελούς λογιστικής οντότητας. Η αρχή αυτή συγκεκριμενοποιεί το πεδίο αναφοράς της λογιστικής, που είναι οι αυτοτελείς οικονομικές μονάδες και επομένως το αντικείμενο ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων που είναι η περιγραφή της οικονομικής κατάστασης μιας συγκεκριμένης αυτοδύναμης λογιστικής οντότητας.

2) Η αρχή της συνεχούς επιχειρησιακής δραστηριότητας. Αυτή η λογιστική αρχή υποθέτει ότι η εξεταζόμενη οικονομική μονάδα έχει αόριστη διάρκεια ζωής.

3) Η αρχή της λογιστικής χρήσης. Ενώ η προηγούμενη αρχή της συνέχειας υποθέτει ότι η ζωή της οικονομικής μονάδας δεν μπορεί να περιοριστεί σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια και είναι αόριστη, η αρχή της λογιστικής χρήσης έρχεται να προσδιορίσει συγκεκριμένες ετήσιες λογιστικές περιόδους για τις οποίες η επιχείρηση θα πρέπει να δημοσιεύει ένα απολογισμό των δραστηριοτήτων της με τη μορφή των παραπάνω οικονομικών καταστάσεων.

4) Η αρχή της σταθερότητας της νομισματικής μονάδας. Η αρχή αυτή προσδιορίζει την ποσοτική φύση των πληροφοριών που περιέχονται στις οικονομικές καταστάσεις η οποία εκφράζεται μέσα από την χρήση της νομισματικής μονάδας ως μέτρου μέτρησης και χαρακτηρίζεται από την υπόθεση της σταθερότητας της αξίας αυτής.

5) Η αρχή του ιστορικού κόστους. Η αρχή αυτή αναφέρεται στη χρήση της αντικειμενικής ιστορικής τιμής κτήσης ή κόστους παραγωγής ενός προϊόντος για την αποτίμηση του στον ισολογισμό.

6) Η αρχή της αξιοπιστίας. Σύμφωνα με αυτή την αρχή οι ποσοτικές πληροφορίες των οικονομικών καταστάσεων είναι αποτέλεσμα συγκεκριμένων

⁴ Κυριάκος Π. Πατατούκας, Ευθύμιος Γ. Δεμοιράκος(M.Sc) ,Μεθοδολογία ανάλυσης οικονομικών καταστάσεων, εκδόσεις ipivotiki, σελ 31-34.

λογιστικών γεγονότων η ύπαρξη των οποίων μπορεί να πιστοποιηθεί αντικειμενικά με αναφορά σε δικαιολογητικά έγγραφα και παραστατικά.

7) Η αρχή της συγκρισιμότητας. Αυτή η αρχή αναφέρεται στη διαχρονική συνέπεια που πρέπει να δείχνει η διοίκηση της επιχείρησης όσον αφορά τις λογιστικές μεθόδους που χρησιμοποιεί για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων και στην παροχή επαρκών πληροφοριών για την αιτιολόγηση ενδεχόμενων μεταβολών στις λογιστικές επιλογές της.

8) Η αρχή της πραγματοποίησης των εσόδων. Σύμφωνα με την αρχή αυτή ένα έσοδο πραγματοποιείται όταν ολοκληρώνεται η διαδικασία πραγματοποίησης του και επομένως το προϊόν που αποτελεί το αντικείμενο της συναλλαγής αλλάζει κυριότητα.

9) Η αρχή της συσχέτισης των εσόδων και εξόδων. Η αρχή αυτή ορίζει ότι η πραγματοποίηση ενός εξόδου αναγνωρίζεται τη χρονική στιγμή που δημιουργούνται τα αντίστοιχα έσοδα.

10) Η αρχή της αποκάλυψης. Η διοίκηση της επιχείρησης θα πρέπει να παρέχει μια σαφή εικόνα των οικονομικών επιπτώσεων των δραστηριοτήτων της επιχείρησης αποκαλύπτοντας επαρκείς πληροφορίες με συνεπές κατανοητό και ακριβή τρόπο μέσα από τις οικονομικές καταστάσεις και τις συνοδευτικές σημειώσεις. Σε περίπτωση μεταβολής των λογιστικών επιλογών της διοίκησης οι αιτίες που την προκάλεσαν καθώς και οι επιπτώσεις αυτής της μεταβολής στο μέγεθος των διαφόρων λογιστικών μεγεθών θα πρέπει να αναλύονται. Στις περιπτώσεις των εισηγμένων εταιρειών στη Χρηματιστηριακή αγορά, οι επιχειρήσεις έχουν αυξημένες υποχρεώσεις πληροφόρησης και ενημέρωσης του επενδυτικού κοινού και των μετόχων, αποκαλύπτοντας περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες τους.

11) Η αρχή της συντηρητικότητας. Η αρχή αυτή ορίζει ότι σε περίπτωση ύπαρξης δύο ισοδύναμων μεθόδων λογιστικού χειρισμού ενός λογιστικού γεγονότος, η διοίκηση της επιχείρησης οφείλει να επιλέξει εκείνη τη μέθοδο με τη λιγότερη ευνοϊκή επίπτωση στο ενεργητικό και την καθαρή θέση της

επιχείρησης και τη μεγαλύτερη συμβολή στη μείωση του βαθμού μελλοντικής αβεβαιότητας.

12) Η αρχή της σημαντικότητας. Η αρχή αυτή καθορίζει ότι οι οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να περιέχουν σημαντικές πληροφορίες δηλαδή πληροφορίες σχετικές με τη λήψη αποφάσεων από τους χρήστες των καταστάσεων αυτών.

1.5 Είδη χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Μία επιχείρηση από τη στιγμή της ίδρυσης της και μετά, αποτελεί μία οικονομική μονάδα που είναι ανεξάρτητη από τον ιδρυτή της, δηλαδή τον επιχειρηματία. Η επιχείρηση ανεξάρτητα από τη νομική μορφή της έχει τη δική της οικονομική κατάσταση, στην οποία απεικονίζονται τα περιουσιακά της στοιχεία και οι υποχρεώσεις της απέναντι στο φορέα της και στους διάφορους τρίτους.

Η ενημέρωση και η παροχή πληροφοριών σχετικά με τα παραπάνω στοιχεία αντλείται από τις λογιστικές καταστάσεις. Οι λογιστικές καταστάσεις ανάλογα με το αντικείμενο που παρακολουθούν ταξινομούνται ως εξής:

- **Ο Ισολογισμός:** Είναι η χρηματοοικονομική κατάσταση η οποία απεικονίζει την οικονομική θέση μίας επιχείρησης σε μία συγκεκριμένη χρονική στιγμή, αποτιμημένη σε ενιαίο νόμισμα. Ανάλογα με το χρόνο σύνταξης των Ισολογισμών και ανάλογα με τις ανάγκες που εξυπηρετούν διακρίνονται στα παρακάτω είδη:
 - Τακτικός Ισολογισμός ή Ισολογισμός Χρήσης, ονομάζεται εκείνος που συντάσσεται μία φορά το χρόνο και παρουσιάζει την πραγματική κατάσταση της περιουσίας της επιχείρησης στο τέλος της χρήσης.
 - Περιοδικός ή Ενδιάμεσος Ισολογισμός, ονομάζεται εκείνος που συντάσσεται σε περίοδο μικρότερη του έτους, όπως το τρίμηνο και το εξάμηνο.
 - Ισολογισμός εκκαθάρισης ή Ρευστοποίησης, είναι ο Ισολογισμός που συντάσσεται στην περίπτωση λύσης και εκκαθάρισης μίας επιχείρησης.
 - Ενοποιημένος Ισολογισμός, είναι αυτός που παρουσιάζει τα ενοποιημένα στοιχεία ενός συνόλου επιχειρήσεων που ανήκουν στον ίδιο όμιλο.

Τέλος, ο Ισολογισμός αποτελεί μία λογιστική απεικόνιση της επιχείρησης που είναι υποχρεωτική για κάποιες μορφές εταιριών. Πρέπει να σημειωθεί ότι με τον ισολογισμό αποτυπώνονται οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης μια δεδομένη χρονική στιγμή. Ουσιαστικότερες πληροφορίες σχετικά με τη δυναμική

κατάσταση μίας επιχείρησης αντλούμε από την Κατάσταση των Αποτελεσμάτων Χρήσης.

- **Η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης:** Είναι η λογιστική κατάσταση η οποία παρέχει πληροφορίες για την εκτίμηση της οικονομικής απόδοσης μίας οικονομικής μονάδας μέσα σε μία χρονική περίοδο, όπως το μήνα, το τρίμηνο, το εξάμηνο και το έτος (διαχειριστική περίοδο). Αποτελεί την κατάσταση που εμφανίζει το λογιστικό αποτέλεσμα, δηλαδή το κέρδος ή τη ζημία σε μία διαχειριστική περίοδο, που είναι η διαφορά μεταξύ εσόδων και εξόδων. Η διαφορά αυτή μεταφέρεται λογιστικά στον Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων.
- **Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων:** Είναι η κατάσταση η οποία δείχνει τη διανομή του επιτευχθέντος κέρδους μίας επιχείρησης σύμφωνα με το ισχύον νομικό πλαίσιο λειτουργίας της και τη συμμετοχή των ιδιοκτητών στο κεφάλαιο της επιχείρησης. Ο Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων δε συντάσσεται στην περίπτωση που η επιχείρηση εμφανίσει ζημίες.
- **Η Κατάσταση Ταμειακών Ροών:** Είναι η κατάσταση η οποία αποσκοπεί στο να δώσει πληροφορίες σχετικά με τις εισροές μετρητών και τις εκροές μετρητών μίας οικονομικής μονάδας. Η μελέτη αυτής της κατάσταση μπορεί να βοηθήσει τη διοίκηση της επιχείρησης, τους επενδυτές, τους πιστωτές και διάφορους άλλους να εκτιμήσουν την παρελθούσα επίδοση της επιχείρησης στη δημιουργία, σχεδιασμό και έλεγχο των πραγματικών εισροών και εκροών μετρητών, καθώς και να εκτιμήσουν τις πιθανές μελλοντικές εισροές και εκροές μετρητών της επιχείρησης.
- **Η Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων:** Είναι η κατάσταση η οποία εμφανίζει τα οικονομικά στοιχεία που εξηγούν τη μεταβολή ή μη του ύψους των ιδίων κεφαλαίων τέλους χρήσης σε σχέση με το ύψος των ιδίων κεφαλαίων αρχής χρήσης. Τέτοια στοιχεία είναι τα κέρδη ή οι ζημίες χρήσης, η αύξηση ή μείωση του μετοχικού κεφαλαίου, τα διανεμηθέντα κέρδη, τα καθαρά ποσά που καταχωρούνται απ' ευθείας στα ίδια κεφάλαια και διάφορα άλλα στοιχεία μεταβολών ιδίων κεφαλαίων.

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

- **Το Προσάρτημα:** Είναι η κατάσταση στην οποία περιέχονται περισσότερες λεπτομέρειες για ορισμένα μεγέθη που εμφανίζονται στις παραπάνω χρηματοοικονομικές καταστάσεις, καθώς και επεξηγήσεις που βοηθούν στην περαιτέρω ανάλυση και κατανόησή τους.

1.5.1 Ισολογισμός

Ο Ισολογισμός αποτελεί μία λογιστική απεικόνιση της επιχείρησης που είναι υποχρεωτική για κάποιες μορφές εταιριών. Πρέπει να σημειωθεί ότι με τον ισολογισμό αποτυπώνονται οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης μια δεδομένη χρονική στιγμή. Ο Ισολογισμός αποτελείται από δύο σκέλη: το ενεργητικό, όπου απεικονίζονται τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης και το παθητικό που περιλαμβάνει το κεφάλαιο της εταιρίας και τις υποχρεώσεις της. Το σύνολο του Ενεργητικού ισούται με το σύνολο του Παθητικού της επιχείρησης. Πιο συγκεκριμένα, το Ενεργητικό και το Παθητικό αναλύονται ακολούθως:

Ενεργητικό⁵

Ακολούθως θα παρουσιαστούν οι βασικότεροι λογαριασμοί ενεργητικού που συναντώνται πιο συχνά σε ένα ισολογισμό.

Έξοδα εγκατάστασης: περιλαμβάνει συνήθως τα έξοδα ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης της επιχείρησης που αφορούν τόσο έξοδα συμβολαιογραφικά και λοιπά διοικητικά που απαιτούνται σε κάθε ίδρυση εταιρίας όσο και κεφαλαιοποιημένους τόκους κατασκευαστικής περιόδου. Οι τελευταίοι αφορούν τόκους δανείων που λαμβάνει η επιχείρηση κατά την κατασκευαστική περίοδο, και οι οποίοι δεν έχουν βαρύνει το λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως εξ αρχής.

Πάγιο ενεργητικό: περιλαμβάνει τα υλικά και άυλα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης τα οποία βρίσκονται στην διάθεση της επιχείρησης προκειμένου να πραγματοποιήσει τους σκοπούς της. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν τα οικόπεδα, οι διάφορες κτιριακές εγκαταστάσεις κ.ά., τα μηχανήματα πάσης φύσεως και ο μηχανολογικός εξοπλισμός, τα έπιπλα, οι εξοπλισμοί γραφείων, τα μεταφορικά μέσα κ.ά. Στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν τα διάφορα δικαιώματα

⁵ Θεόδωρος Καργίδης, *Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Χρηματοοικονομική ανάλυση-Χρηματοοικονομικές καταστάσεις*, Εκδότης: τμήμα εκδόσεων Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης, , σελ.23-25

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

που αποκτά η επιχείρηση για χρήση ή φήμη και πελατεία της επιχείρησης και τα διάφορα έξοδα πολυτελούς απόσβεσης. Ακόμα στην κατηγορία αυτή συναντάμε τις συμμετοχές της επιχείρησης σε άλλες επιχειρήσεις.

Κυκλοφορούν ενεργητικό: οι κυριότεροι λογαριασμοί του κυκλοφορούντος ενεργητικού είναι τα αποθέματα, οι απαιτήσεις, τα χρεόγραφα και τα διαθέσιμα. Τα αποθέματα αφορούν εμπορεύματα, προϊόντα, α' και β' ύλες, υλικά συσκευασίας κλπ. που υπάρχουν τη δεδομένη χρονική στιγμή στις αποθήκες της επιχείρησης. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίδεται στην αξία των αποθεμάτων καθώς ουσιαστικά αποτελούν δέσμευση κεφαλαίων και η διαχείρισή τους αποτελεί για πολλές επιχειρήσεις στοιχείο προβληματισμού που χρίζει ιδιαίτερης αντιμετώπισης. Τα αποθέματα συγκρίνονται κύρια με τις πωλήσεις της επιχείρησης και το κόστος πωληθέντων αλλά και με το σύνολο του ενεργητικού, όπως θα παρουσιαστεί σε σχετικούς αριθμοδείκτες στη συνέχεια.

Δ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	
I. Αποθέματα	
1. Εμπορεύματα	2.130,80
4. Αναλώσιμα υλικά	3.833,40
	<u>5.964,20</u>
II. Απαιτήσεις	
1. Πελάτες	491.487,51
3α. Επιταγές Εισπρακτέες	301.786,74
11. Χρεώστες διάφοροι	257,89
	<u>793.532,14</u>
III. Χρεόγραφα	
3. Λοιπά χρεόγραφα	0,00
IV. Διαθέσιμα	
1. Ταμείο	81.813,20
3. Καταθέσεις όψεως & προθεσμίας	352.487,31
	<u>434.300,51</u>
Σύνολο κυκλοφορούντος ενεργητικού (ΔI+ΔII+ΔIII+ΔIV)	<u>1.233.796,85</u>

Τέλος, ιδιαίτερης σημασίας είναι το ύψος των απαιτήσεων από πελάτες που συνήθως συγκρίνεται με το ύψος των πωλήσεων του κάθε έτους. Συγκρίνεται ποσοστιαία το ύψος των πελατών με το ύψος των συνολικών πωλήσεων της επιχείρησης. Στις απαιτήσεις περιλαμβάνονται απαιτήσεις που έχει η επιχείρηση από πελάτες που της χρωστούν ή λοιπούς χρεώστες καθώς και επιταγές ή γραμμάτια οι οποίες είτε βρίσκονται στην επιχείρηση (χαρτοφυλακίου) είτε τις

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

έχει δώσει η επιχείρηση στην τράπεζα για προεξόφληση ή εγγύηση. Ο λογαριασμός επισφαλείς και επίδικοι πελάτες – γραμμάτια σε καθυστέρηση αναφέρεται σε πελάτες της επιχείρησης που χρωστούν, από τους οποίους οι απαιτήσεις διεκδικούνται δικαστικά και υπάρχει πιθανότητα να χαθούν. Χρεόγραφα είναι οι μετοχές, ομόλογα κλπ. που διαθέτει η εταιρία στο χαρτοφυλάκιό της. Τέλος, ο λογαριασμός διαθεσίμων αφορά τα χρήματα που υπάρχουν στο ταμείο της επιχείρησης και οι καταθέσεις της στις τράπεζες.

Παθητικό

Το παθητικό αποτελείται κυρίως από τα **ίδια κεφάλαια** και τις **υποχρεώσεις της επιχείρησης**. Ίδια κεφάλαια είναι αυτά που έχουν εισφέρει οι μέτοχοι της επιχείρησης, τα κέρδη προηγούμενων χρήσεων που δεν έχουν διανεμηθεί στους μετόχους, τα αφορολόγητα αποθεματικά και οι επιχορηγήσεις, οι προβλέψεις (αποζημίωσης προσωπικού, ασφαλιστικές και λοιπές), διαφορές ενοποίησης και δικαιώματα μειοψηφίας καθώς και τα ποσά που προορίζονται για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου .

ΠΑΘΗΤΙΚΟ	Ποσά κλειόμενης	Ποσά προηγ.
A. ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	χρήσης 2004	χρήσης 2003
I. Μετοχικό Κεφάλαιο		
(1.595.810 μετοχές των 2,93 €)		
1. Καταβλημένο	<u>4.675.723,30</u>	<u>4.675.723,30</u>
III. Διαφορές αναπο/γής - Επιχ/σεις επενδύσεων		
2. Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας λοιπών περιουσ. στοιχείων	69.332,36	0,00
3. Επιχ/σεις επενδ. πάγιου ενεργ.	<u>1.571.116,73</u>	<u>1.177.309,63</u>
	<u>1.640.449,09</u>	<u>1.177.309,63</u>
IV. Αποθεματικά Κεφάλαια		
1. Τακτικό αποθεματικό	2.805,58	2.805,58
5. Αφορ/τα Αποθ. ειδ. διατάξ. νόμων	<u>39,16</u>	<u>39,16</u>
	<u>2.844,74</u>	<u>2.844,74</u>
V. Αποτελέσματα εις νέο		
Υπόλοιπο ζημιών χρήσεως σε νέο	-870.636,82	-352.779,90
Υπόλοιπο ζημιών προηγ. χρήσεων	<u>-613.378,38</u>	<u>-260.598,48</u>
	<u>-1.484.015,20</u>	<u>-613.378,38</u>
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ (AI+AIII+AIIV+AV)	<u>4.835.001,93</u>	<u>5.242.499,29</u>

Οι υποχρεώσεις της επιχείρησης διακρίνονται σε μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες. Στις πρώτες περιλαμβάνονται κύρια τα μακροπρόθεσμα δάνεια της επιχείρησης. Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις περιλαμβάνουν τα βραχυπρόθεσμα δάνεια της επιχείρησης για κεφάλαιο κίνησης, καθώς και λοιπές υποχρεώσεις της προς τους προμηθευτές της ή πιστωτές της. Επίσης,

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

περιλαμβάνονται επιταγές πληρωτέες, προκαταβολές πελατών καθώς και υποχρεώσεις της επιχείρησης σε φόρους και τέλη καθώς και ασφαλιστικούς οργανισμούς

Γ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
I. Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις		
2. Δάνεια Τραπεζών	2.500.000,00	2.500.000,00
7. Γραμμάτια πληρωτέα μακρ. ήθξ.	731.488,79	0,00
	<u>3.231.488,79</u>	<u>2.500.000,00</u>
II. Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις		
1. Προμηθευτές	171.983,02	1.194.769,92
2α. Επιταγέα πληρωτέες μεταχρ/νές	46.237,49	5.547,10
5. Υποχρεώσεις από φόρους - τέλη	78.036,68	106.333,68
6. Ασφαλιστικοί Οργανισμοί	194.394,69	177.235,05
11. Πιστωτές Διάφοροι	9.079,58	4.406,30
	<u>499.731,46</u>	<u>1.488.292,05</u>
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (ΓI+ΓII)	<u>3.731.220,25</u>	<u>3.988.292,05</u>

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		31/12/2005	31/12/2004
	Σημείωση		
Μη Κυκλοφοριακά Στοιχεία Ενεργητικού			
Ενσώματες Ακίνητοποιήσεις	6.1	0,26	70,86
Υπεραξία Επιχείρησης		0,00	0,00
Άλλα περιουσιακά στοιχεία		0,00	0,00
Επενδύσεις σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις		0,00	0,00
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	6.2	14.327,92	6.978,00
Λοιπές Μακροπρόθεσμες Απαιτήσεις		0,00	0,00
		<u>14.328,18</u>	<u>7.048,86</u>
Κυκλοφοριακά Περιουσιακά Στοιχεία			
Αποθέματα	6.3	92.427,61	61.394,92
Πελάτες και Λοιπές Εμπορικές Απαιτήσεις	6.4	2.706.535,31	2.077.661,65
Λοιπές Απαιτήσεις	6.5	59.412,30	111.332,40
Λοιπά Κυκλοφοριακά στοιχεία Ενεργητικού	6.6	119.946,49	140.626,00
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	6.7	110.900,81	17.692,72
		<u>3.089.222,52</u>	<u>2.408.707,69</u>
Σύνολο Ενεργητικού		<u>3.103.550,70</u>	<u>2.415.756,55</u>
Ίδια Κεφάλαια & Υποχρεώσεις			
Ίδια Κεφάλαια			
Μετοχικό κεφάλαιο	6.8	60.000,00	60.000,00
Υπερ Το Άρτιο	6.8	0,00	0,00
Αποθεματικά εύλογης αξίας	6.8	0,00	0,00
Λοιπά αποθεματικά	6.8	28.802,06	28.802,06
Αποθεματικά Μετατροπής Ισολογισμού		0,00	0,00
Αποτελέσματα Εις Νέον		111.493,17	95.822,64
Ιδίες Μετοχές		0,00	0,00
Ίδια κεφάλαια αποδιδόμενα στους μετόχους της Μητρικής		<u>200.295,23</u>	<u>184.624,70</u>
Δικαιώματα Μειοψηφίας			
		<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων		<u>200.295,23</u>	<u>184.624,70</u>
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις			
Μακροπρόθεσμες Δανειακές Υποχρεώσεις		0,00	0,00
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις		0,00	0,00
Υποχρεώσεις παροχών προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία		0,00	0,00
Λοιπές Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις		0,00	0,00
Προβλέψεις		0,00	0,00
Σύνολο Μακροπρόθεσμων Υποχρεώσεων		<u>0,00</u>	<u>0,00</u>
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις			
Προμηθευτές και λοιπές υποχρεώσεις	6.9	1.244.858,93	1.336.149,34
Τρέχουσες Φορολογικές Υποχρεώσεις	6.10	122.107,24	72.259,50
Βραχυπρόθεσμες Δανειακές Υποχρεώσεις	6.11	572.267,27	734.923,25
Λοιπές Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	6.12	915.710,52	47.799,76
Βραχυπρόθεσμες Προβλέψεις	6.13	48.311,51	40.000,00
Σύνολο Βραχυπρόθεσμων Υποχρεώσεων		<u>2.903.255,47</u>	<u>2.231.131,85</u>
Σύνολο Υποχρεώσεων		<u>2.903.255,47</u>	<u>2.231.131,85</u>
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων και Υποχρεώσεων		<u>3.103.550,70</u>	<u>2.415.756,55</u>

1.5.2 Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσεως

Αυτή η κατάσταση εμφανίζεται με την απόδοση της επιχείρησης για μια λογιστική περίοδο. Από άποψη πληροφόρησης αυτή είναι πιο δυναμικής μορφής κατάσταση. Το περιεχόμενο της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης διαιρείται σε δύο μέρη:⁶

Στο πρώτο παραθέτονται τα στοιχεία των λογαριασμών των λειτουργικών εσόδων και των λειτουργικών εξόδων, δηλαδή των στοιχείων που προσδιορίζουν το αποτέλεσμα εκμετάλλευσης.

Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι λογαριασμοί των μη λειτουργικών (έκτακτων) εσόδων και κερδών και κατόπιν αυτούς των μη λειτουργικών εξόδων και ζημιών.

Κατάταξη λογαριασμών στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης⁷

Η κατάταξη των λογαριασμών των λειτουργικών εξόδων διαφέρει ανάλογα με το αν αυτά πρέπει να παρουσιασθούν κατά είδος ή κατά λειτουργία.

- **Κατάταξη εξόδων κατά είδος**

Με αυτή τη μέθοδο τα έξοδα είναι κατανεμημένα κατά είδος (π.χ. ενοίκια, χρεωστικοί τόκοι, αποσβέσεις, έξοδα μεταφοράς κτλ) και αυτό συμβαίνει γιατί την επιχείρηση ενδιαφέρει το είδος του εξόδου και όχι ο σκοπός για τον οποίο έγινε.

Η παράθεση των εσόδων και των εξόδων στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης πρέπει να είναι η εξής:

Έσοδα από πωλήσεις εμπορευμάτων ή προϊόντων/παροχή υπηρεσιών

+ Έσοδα από λοιπές συνήθεις δραστηριότητες

- Έξοδα κατ' είδος

= **Αποτέλεσμα εκμετάλλευσης**

⁶ Θεόδωρος Καργίδης, Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Χρηματοοικονομική ανάλυση-Χρηματοοικονομικές καταστάσεις Εκδότης: τμήμα εκδόσεων Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης,σελ.25-26

⁷ <http://www.euretirio.com/2010/06/katastasi-apotelesmaton-xrasis.html#ixzz2mEu8xw6p>

• **Κατάταξη εξόδων κατά λειτουργία**

Τα έξοδα κατά λειτουργία παρουσιάζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης ομαδοποιημένα σε δύο κατηγορίες.

1. Έξοδα διοικητικής λειτουργίας, λειτουργίας ερευνών και ανάπτυξης και της λειτουργίας διάθεσης αποθεμάτων
2. Έξοδα χρηματοοικονομικής λειτουργίας

Η κατάταξη στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης των λογαριασμών λειτουργικών εσόδων / εξόδων, κατά λειτουργία, είναι η εξής:

Έσοδα από πωλήσεις εμπορευμάτων και προϊόντων/παροχή υπηρεσιών

- Κόστος πωληθέντων / πωλήσεων

= **Μικτό αποτέλεσμα Εκμετάλλευσης** ----->Μικτό Κέρδος/Ζημιά

+ Άλλα έσοδα εκμετάλλευσης

- Έξοδα διοικητικής λειτουργίας

- Έξοδα λειτουργίας ερευνών - ανάπτυξης

- Έξοδα λειτουργίας διάθεσης

= **Μερικά αποτελέσματα εκμετάλλευσης** ---> Λειτουργικά Έσοδα/Έξοδα

+ Πιστωτικοί τόκοι

+ Έσοδα από συμμετοχές και χρεόγραφα

+ Κέρδη πώλησης συμμετοχών και χρεογράφων

- Χρεωστικοί τόκοι

- Έξοδα συμμετοχών και χρεογράφων

- Ζημιές πώλησης συμμετοχών και χρεογράφων

= **Αποτέλεσμα Εκμετάλλευσης**

ή Έσοδα/Έξοδα/Κέρδη/Ζημιές Χρηματοοικονομικής Λειτουργίας

ή Κέρδη/Ζημιές Χρήσης προ Φόρων

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ
31ης Δεκεμβρίου 2004 (1 Ιανουαρίου - 31 Δεκεμβρίου 2004)

		(Ποσά σε ευρώ)	
		Ποσά κλειόμενης χρήσης 2004	
I. Αποτελέσματα εκμεταλλεύσεως			
70, 71, 72 & 73 (70 έως & 73) - 86.00.00 (80.01)	Κύκλος Εργασιών (πωλήσεις)		4.070.000,00
	Μείον: Κόστος πωληθέντων		2.871.329,68
	Μικτά αποτελέσματα (κέρδη) εκμεταλλεύσεως		1.198.670,32
86.00.01 (74, 75 και 76.05)	Πλέον: 1. Άλλα έσοδα εκμεταλλεύσεως		46.000,00
	Σύνολο		1.244.670,32
86.00.02	Μείον:		
	1. Έξοδα διακοπικής λειτουργίας	123.388,28	
86.00.04	3. Έξοδα λειτουργίας διαθέσιμης	370.164,84	493.553,12
	Μερικά αποτελέσματα (κέρδη) εκμεταλλεύσεως		751.117,20
	Πλέον:		
86.01.00 (76.00)	1. Έσοδα συμμετοχών	10.000,00	
86.01.01 (76.01)	2. Έσοδα χρεογράφων	10.000,00	
86.01.03 (76.02 έως 76.98 πλν 76.04)	4. Πιστωτικοί τόκοι & συναφή έσοδα	4.000,00	
		24.000,00	
	Μείον:		
86.01.09 (85)	3. Χρεωστικοί τόκοι & συναφή έξοδα	3.740,00	3.740,00
	Ολικά αποτελέσματα (κέρδη) εκμεταλλεύσεως		771.377,20
II. Πλέον: Εκτακτα αποτελέσματα			
86.02.00 (81.01)	1. Εκτακτα και αναργα έσοδα	3.840,00	
86.02.03 (84)	2. Έσοδα από προβλεπόμενες χρησων	3.000,00	
		6.840,00	
	Μείον:		
86.02.07 (81.00)	1. Εκτακτα και αναργα έξοδα	2.671,60	
86.02.09 (82.00)	3. Έξοδα προηγούμενων χρησων	1.200,00	3.871,60
	Οργανικά & Εκτακτα Αποτελέσματα (κέρδη)		774.345,60
66 + 85	Μείον: Σύνολο Αποσβέσεων παγίων στοιχείων	76.850,00	
66	Μείον: Οι από αυτές αναμεικτωμένες στο λειτουργικό κόστος	76.850,00	0,00
86.99	ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ (κέρδη) ΧΡΗΣΗΣ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ		774.345,60

1.5.3 Πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων

Ο πίνακας αυτός παρουσιάζει τον τρόπο με τον οποίο η επιχείρηση διαθέτει το αποτέλεσμα που πέτυχε, κέρδος ή ζημία. Αναφέρονται τα καθαρά κέρδη ή ζημίες χρήσεως, και αν υπάρχουν υπόλοιπα κερδών ή ζημιών από προηγούμενη χρήση και αποθεματικά προς διάθεση. Από το αλγεβρικό άθροισμα που προκύπτει αφαιρούνται οι φόροι και αν η οικονομική μονάδα έχει κέρδος, διατίθεται στους μετόχους σύμφωνα με το νόμο και την απόφαση που λαμβάνεται από το αρμόδιο κάθε φορά όργανο. Αν τα αποτελέσματα είναι αρνητικά, δηλαδή έχουμε ζημία, μεταφέρονται στην επόμενη χρήση. Καταρτίζεται υποχρεωτικά, καταχωρείται στο βιβλίο απογραφών και δημοσιεύεται υποχρεωτικά στο τέλος κάθε χρήσεως μαζί με τον ισολογισμό και την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

	Ποσά κλειόμενης χρήσεως 2004	Ποσά προηγούμ. χρήσεως 2003
Καθαρά αποτελέσματα (κέρδη) χρήσεως	208.831,75	99.572,61
(+): Υπόλοιπο αποτελεσμάτων (κερδών) προηγούμενων χρήσεων	312.920,87	312.920,87
(-): Διαφορές φορολογικού ελέγχου προηγ. χρήσεων	-	-57.448,00
Σύνολο	521.752,62	355.045,48
ΜΕΙΟΝ: 1. Φόρος εισοδήματος	76.822,53	39.255,99
2. Φόρος πρόβλεψεων επισφαλών απαιτήσεων Ν. 3296/04	408,32	-
· Κέρδη προς διάθεση	444.521,77	315.789,49
Η διάθεση των κερδών γίνεται ως εξής:		
1. Τακτικό αποθεματικό	6.787,03	143,43
2. Πρώτο μέρος	-	2.725,19
8. Υπόλοιπο κερδών εις νέο	437.734,74	312.920,87
	444.521,77	315.789,49

1.5.4 Προσάρτημα

Το προσάρτημα είναι απαραίτητο συμπλήρωμα των οικονομικών καταστάσεων, με το οποίο δίνονται διάφορες πρόσθετες ή επεξηγηματικές πληροφορίες. Οι πληροφορίες αυτές έχουν σκοπό να διευκολύνουν όλους τους ενδιαφερόμενους προς τους οποίους απευθύνονται οι οικονομικές καταστάσεις, στο να κατανοούν το περιεχόμενό τους και να διαπιστώνουν την αληθινή οικονομική κατάσταση και τα ακριβή αποτελέσματα.

Ενδεικτικά πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στο προσάρτημα είναι:

- τις μεθόδους αποτίμησης διαφόρων στοιχείων ή πιθανές αλλαγές αυτών
- τις μεθόδους υπολογισμού των αποσβέσεων
- τις νέες μετοχές που εξέδωσε ή μεταβίβασε
- τα ποσά φόρων που οφείλονται
- μεταβολές παγίων

1.5.5 Κατάσταση ταμειακών ροών

Η Κατάσταση Ταμειακών Ροών δείχνει τις ταμιακές ροές (εισροές και εκροές) όπως προκύπτουν από τρεις ξεχωριστές ομάδες δραστηριοτήτων μιας εταιρείας:

Λειτουργικές δραστηριότητες (πληρωμές και εισπράξεις που αφορούν την κύρια δραστηριότητα της εταιρείας – π.χ. εισπράξεις από πελάτες και πληρωμές σε προμηθευτές - πληρωμές στο προσωπικό, πληρωμές για άλλα λειτουργικά έξοδα και φόρους, καθώς και οποιεσδήποτε πληρωμές και εισπράξεις δεν ανήκουν στις επόμενες δύο ομάδες δραστηριοτήτων),

Επενδυτικές δραστηριότητες (πληρωμές και εισπράξεις που αφορούν κυρίως αγορά και πώληση παγίων ή αγορά και πώληση χρεογράφων ή είσπραξη μερισμάτων) και

Χρηματοοικονομικές δραστηριότητες (πληρωμές και εισπράξεις που αφορούν κυρίως δάνεια και τους σχετικούς τόκους καθώς και εισπράξεις από αύξηση κεφαλαίου και πληρωμές μερισμάτων).

Σε επίπεδο Κατάστασης Ταμιακών Ροών δεν γεννάται θέμα σημαντικών διαφοροποιήσεων, αφού αφενός το υπόδειγμα που εφαρμόζεται στην Ελλάδα είναι αυτό της μιας εκ των δύο μεθόδων που επιτρέπονται από τα ΔΛΠ και αφετέρου οι ταμιακές μεταβολές είναι δεδομένες και δεν επηρεάζονται από τις περισσότερες των μεταβολών που αναφέρθηκαν για τις προηγούμενες δύο οικονομικές καταστάσεις. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν θα υπάρξουν κάποιες μεταβολές, όπως π.χ. από τη λογιστικοποίηση των συμβάσεων μίσθωσης χρηματοδοτικής μορφής, από τυχόν κοστολογικές προσεγγίσεις όπου μπορεί να υπάρξει διαφοροποίηση των κονδυλίων που βαρύνουν τα αποτελέσματα και αυτών που μεταφέρονται στα αποθέματα.

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ

Για την χρήση που έληξε την 31 Δεκεμβρίου 2005 και 2004.

(Ποσά σε €)	ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ		ΕΤΑΙΡΙΑ	
	<u>1/1-31/12/2005</u>	<u>1/1-31/12/2004</u>	<u>1/1-31/12/2005</u>	<u>1/1-31/12/2004</u>
<u>Λειτουργικές δραστηριότητες</u>				
Κέρδη προ φόρων	2.000.230,14	226.066,05	5.635.443,87	4.777.805,45
Πλέον / μείον προσαρμογές για:				
Αμοιβές	2.711.876,36	2.385.898,19	1.835.916,16	1.609.276,97
Προβλέψεις	595.356,40	1.919.345,70	567.234,89	1.796.410,63
Συνολολλαγματικές διαφορές	-366.959,84	-	-366.959,84	-
Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημιές) επενδυτικής δραστηριότητας	-204.585,57	-251.663,44	-34.050,14	-144.661,02
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	1.387.887,65	1.332.971,72	1.201.427,76	1.262.407,36
Πλέον / μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:				
Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων	-1.060.883,62	1.120.072,71	1.247.370,40	1.328.716,74
Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων	-8.100.247,71	-3.917.512,46	-9.283.091,13	-4.612.590,34
(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλην τραπεζών)	4.141.054,72	-1.555.630,80	5.085.636,82	-1.700.830,63
Μείον:				
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβληθέντα	-1.287.887,65	-975.561,41	-1.201.427,76	-904.997,05
Καταβληθέντοι φόροι	-3.311.562,47	-660.685,93	-3.282.912,63	-649.141,38
Σύνολο εισροών / (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	-3.595.721,59	-176.701,67	1.404.588,40	2.762.396,73
<u>Επενδυτικές δραστηριότητες</u>				
Αποκτηση θυγατρικών, συγγενών, κοινοπραξιών και λοιπών επενδύσεων	-935,00	-1.006.296,04	-6.091.949,92	-6.464.996,56
Αγορά ενσώματων και άυλων πύργων πληροφοσιακών σταθμίων	-4.429.529,36	-4.134.031,45	-1.714.004,97	-1.635.955,81
Εκπονήσεις από πωλήσεις ενσώματων και άυλων παγίων	1.721.512,98	272.958,06	33.250,00	174.211,78
Τόκοι εισπραχθέντες	13,80	12.522,06	0,00	12.522,06
Μερίσματα εισπραχθέντα	0,00	0,00	0,00	0,00
Σύνολο εισροών / (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	-2.708.937,58	-4.854.847,37	-7.772.704,89	-7.914.218,53

1.5.6 Κατάσταση μεταβολών ιδίων κεφαλαίων⁸

Κύριος σκοπός κατάρτισης της συγκεκριμένης κατάστασης είναι η παροχή πληροφοριών για τις μεταβολές που παρουσιάζουν τα στοιχεία της Καθαρής Θέσης.

Περιέχει τα εξής στοιχεία για δύο συνεχόμενες λογιστικές χρήσεις:

1. Τα **υπόλοιπα των λογαριασμών** των στοιχείων που συνθέτουν την καθαρή θέση (ίδια κεφάλαια) στην αρχή της χρήσης ή στο τέλος της προηγούμενης.
2. Τα **γεγονότα** (αίτια) που οδήγησαν σε αύξηση ή μείωση των υπολοίπων των λογαριασμών των στοιχείων της καθαρής θέσης στη διάρκεια της χρήσης.
3. Τα **νέα** (προσαρμοσμένα) **υπόλοιπα** των λογαριασμών των στοιχείων της Καθαρής Θέσης στο τέλος της χρήσης.

**ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ
ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΜΕΝΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΜΗ ΕΙΣΗΓΜΕΝΩΝ ΣΕ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΗ
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ ΑΓΟΡΑ**

ΟΜΙΛΟΥ - ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	ΠΟΣΑ ΣΕ — ΕΥΡΩ	
	31.12.200X	31.12.200X-1
Ιδια Κεφάλαια έναρξης (01.01.200X και 01.01.200X-1)	X	X
Κέρδη (ζημιές) της χρήσεως	X	X
	<u>XX</u>	<u>XX</u>
Αύξηση/ (μείωση) μετοχικού εταιρικού κεφαλαίου	X	X
Διανεμηθέντα μερίσματα (κέρδη)	(X)	(X)
Καθαρά ποσά καταχωρημένα απ' ευθείας στα Ιδια Κεφάλαια	X	X
Λοιπά στοιχεία μεταβολών ιδίων κεφαλαίων	X	X
Ιδια Κεφάλαια λήξης χρήσεως (31.12.200X και 31.12.200X-1 αντίστοιχα)	<u>XX</u>	<u>XX</u>

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ: - Τα στοιχεία X ή (X) που αντιπροσωπεύουν ποσά, είναι ενδεικτικά.

⁸ <http://www.euretirio.com/2010/06/katastasi-metavolon-idion-kefalaion.html#ixzz2mLkKamRn>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

2.1 Ορισμός-έννοια της ποιότητας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Ένας ακριβής και κοινά παραδεκτός ορισμός της ποιότητας ή της διαφάνειας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέχρι σήμερα δεν υπάρχει. (Mueller, 2000; Yetman and Yetman, 2004; Pomeroy and Thornton; He et al. 2008).⁹ Όταν αναφερόμαστε στον όρο «ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων» συνήθως εννοούμε το βαθμό στον οποίο οι οικονομικές πληροφορίες που περιλαμβάνονται σε αυτές, λειτουργούν υποβοηθητικά στη λήψη οικονομικών αποφάσεων (Nashwa, 2003).¹⁰ Επίσης, εστιάζουμε στο βαθμό στον οποίο αναμένεται ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης προσαρμόζονται στα διεθνή πρότυπα υποβολής εκθέσεων.

Συμπεράσματα που αφορούν το εάν τα κέρδη που παρουσιάζει η επιχείρηση στις οικονομικές τις καταστάσεις αποτελούν σωστή βάση για επίδοξους επενδυτές ή ισχύει το αντίθετο και η επιχείρηση αποκρύπτει στοιχεία τα οποία θα επηρέαζαν σημαντικά την οικονομική κατάσταση της.

Η πραγματική εικόνα της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης κάποια στιγμή στο μέλλον, είτε εξαιτίας πέσεων είτε πτώχευσης, θα αποκαλυφθεί. Αυτό θα συμβεί γιατί δεν θα έχει πια η επιχείρηση την δυνατότητα συνέχισης των ίδιων τεχνικών χειραγώγησης. Διεθνώς οι πολιτικές παραποίησης είναι γνωστές ως *earnings management* ή *διαχείριση κερδών* που θα αναλύσουμε σε άλλο κεφάλαιο.

⁹Mueller, G.G. "The Role of Financial Reporting: Discussion", Federal Reserve Bank of Boston Conference Series No. 44, June, 2000,

Pomeroy, B. and Thornton, D.B. (2008) "Meta-analysis and the accounting literature: The case of audit committee independence and financial reporting quality", *European Accounting Review*, vol. 17, no. 2, pp. 305-330.

¹⁰Nashwa, G. (2003) "Audit Committees: The solution to quality financial reporting?", *The CPA Journal*, December, Available at: <http://www.highbeam.com/The+CPA+Journal/publications.aspx?date=200312>

2.2 Τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Οι ιδιότητες που κάνουν τις πληροφορίες στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, χρήσιμες στους χρήστες είναι οι εξής:¹¹

- 1) **Κατανόηση.** Οι πληροφορίες που παρέχονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να είναι άμεσα κατανοητές στους χρήστες που έχουν μία λογική / μέτρια γνώση οικονομικών και λογιστικής και είναι διατεθειμένοι να μελετήσουν τις πληροφορίες με σχετική προσοχή και επιμέλεια.
- 2) **Συνάφεια** Οι πληροφορίες θα πρέπει επίσης να είναι συναφείς, δηλαδή να μπορούν να επηρεάσουν τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών (επενδυτών, πιστωτών κ.τ.λ.) βοηθώντας τους να αξιολογούν προηγούμενα, τρέχοντα και μελλοντικά γεγονότα ή να επιβεβαιώνουν ή να διορθώνουν προηγούμενες αξιολογήσεις τους.
- 3) **Αξιοπιστία** Οι πληροφορίες είναι αξιόπιστες όταν δεν περιέχουν σημαντικά λάθη, παραλείψεις ή προκαταλήψεις και μπορούν να θεωρηθούν ότι αντικατοπτρίζουν πιστά αυτό που θεωρείται ή αναμένεται ότι αντιπροσωπεύουν.
- 4) **Σημαντικότητα** Η συνάφεια έχει να κάνει και με τη σημαντικότητα από άποψη μεγέθους της πληροφορίας. Η σημαντικότητα της πληροφορίας κρίνεται ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες που ισχύουν κάθε φορά. Σε γενικές γραμμές ένα στοιχείο είναι σημαντικό όταν η παράλειψη ή η κακή διατύπωσή του θα μπορούσε να επηρεάσει τις οικονομικές αποφάσεις των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων.
- 5) **Συγκρισιμότητα** Τέλος οι πληροφορίες θα πρέπει να βοηθούν τους χρήστες να συγκρίνουν τόσο την χρηματοοικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα της οντότητας διαχρονικά, όσο και την κατάσταση και τα αποτελέσματα διαφόρων οντοτήτων για το ίδιο έτος.

¹¹ Δρ. Χρίστος Βλάχος, Λουκάς Λουκά (2008), *Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα 2009, ΤΟΜΟΣ Α'*, Εκδόσεις Παπαζήση – Globaltraining, πέμπτη έκδοση

2.3 Η εκτίμηση της ποιότητας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Το να μπορέσει, κάποιος χρήστης οικονομικών καταστάσεων, να κάνει εκτίμηση της ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων και ειδικότερα των οικονομικών μεγεθών που περιλαμβάνουν και αντικατοπτρίζουν την οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης είναι αρκετά δύσκολη. Συνήθως, για να μπορέσει να υπολογισθεί η ποιότητα γίνεται χρήση πολλαπλών αριθμοδεικτών όπως και χρήση διαφόρων μοντέλων.

Οι μετρήσεις και οι διάφοροι υπολογισμοί της ποιότητας των καταστάσεων αυτών βασίζονται στην εκτίμηση της αμεροληψίας που υπάρχει στην παρουσίαση των οικονομικών μεγεθών που περιλαμβάνουν οι οικονομικές καταστάσεις. Με άλλα λόγια εκτιμούμε την ποιότητα της λογιστικής που υπάρχει καθώς και το κατά πόσο ακολουθούνται οι γενικά παραδεκτές αρχές της λογιστικής, οι οποίες διατυπώθηκαν για να υποδείξουν τον τρόπο που πρέπει να συντάσσονται οι οικονομικές καταστάσεις.

Ποιοτική λογιστική, είναι αυτή που βρίσκεται πιο κοντά στην αντανάκλαση της αλήθειας όσον αφορά τα διάφορα οικονομικά στοιχεία. Φανερά, τίποτα δε μπορεί να εξυπηρετήσει το χρήστη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων καλύτερα από την αντικειμενική, ουδέτερη, και αλουστράριστη αλήθεια των οικονομικών στοιχείων που περιλαμβάνονται και η αναζήτηση αυτής είναι άλλωστε ότι τον ενδιαφέρει.

2.4 Ο έλεγχος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Ουσιαστικά ο έλεγχος των οικονομικών καταστάσεων αποτελεί την επιθεώρηση τους. Το αποτέλεσμα του συγκεκριμένου ελέγχου είναι η δημοσίευση μιας ανεξάρτητης άποψης. Στην δημοσίευση αναφέρονται στοιχεία για το κατά πόσο οι οικονομικές καταστάσεις είναι ή όχι ακριβείς, πλήρης και αντιπροσωπευτικές. Με τη διενέργεια οικονομικών ελέγχων φαίνεται αν το εάν τα δεδομένα που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης αντιπροσωπεύουν την πραγματική εικόνα της οικονομικής της θέσης και της απόδοσης της. Η διενέργεια ελέγχων προσδίδει στα οικονομικά δεδομένα, που παρουσιάζουν τα διοικητικά στελέχη της επιχείρησης, την απαιτούμενη αξιοπιστία. Για να μπορέσει να διασφαλισθεί η ύπαρξη ή όχι ποιότητας του περιεχομένου των οικονομικών καταστάσεων πρέπει να διενεργούνται οι οικονομικοί έλεγχοι και να δίνει στους χρήστες των καταστάσεων αυτών τα πιο χρήσιμα συμπεράσματα.

Ένας χρήστης οικονομικών καταστάσεων απλά με ανάγνωση των οικονομικών καταστάσεων δεν μπορεί να κρίνει για το εάν υπάρχουν παραποιημένες πληροφορίες. Για αυτό τον λόγο οι οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να είναι βασισμένες σε αξιόπιστα και ακριβή οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης. Ενώ τις περισσότερες φορές τα δεδομένα που περιέχονται στις οικονομικές καταστάσεις δίνουν την εντύπωση ότι χαρακτηρίζονται από περιεκτικότητα και είναι ικανοποιητικά, στην πραγματικότητα υποκρύπτουν πλήθος ανακριβειών εσκεμμένων και μη. Ο κίνδυνος παρουσίασης οικονομικών στοιχείων με ανακρίβειες περιορίζεται από τους ελεγκτές. Εκείνοι είναι υπεύθυνοι στο να εξασφαλίσουν την ποιότητα όλων των στοιχείων που δίνονται μέσα από τις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης. Υπάρχουν δυο βασικοί λόγοι του να παρουσιάζονται αλλοιωμένα και ψεύτικα στοιχεία από τις επιχειρήσεις, η σκόπιμη έλλειψη εντιμότητας στην παρουσίαση οικονομικών στοιχείων (παραποίηση, απάτη) και η ανεπάρκεια στοιχείων.

2.5 Τα πρόσωπα που διενεργούν τον έλεγχο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Για την καταπολέμηση των προβλημάτων αυτών υπάρχουν δυο τύποι ελέγχου:

1. **Εσωτερικός έλεγχος.** Το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου έχει δημιουργηθεί για μπορέσουν να σταματήσουν οι ανακρίβειες στις οικονομικές καταστάσεις. Μέσα σε ένα σύστημα εσωτερικού ελέγχου διενεργούνται έλεγχοι, που αποτελούν διαδικασίες και πολιτικές που εφαρμόζει ο εσωτερικός ελεγκτής¹² κάθε επιχείρησης. Ο στόχος του εσωτερικού ελεγκτή είναι να μπορέσει να περιφρουρήσει τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης και να σταματήσει την όποια προσπάθεια απάτης διασφαλίζοντας την πληρότητα και την ακρίβεια των οικονομικών καταστάσεων.
2. **Εξωτερικός έλεγχος.** Η επιχείρηση υποχρεούται σε τακτικά χρονικά διαστήματα μισθώνει εξωτερικούς ελεγκτές¹³ για τον έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων της. Οι εξωτερικοί λογιστές πρέπει να πραγματοποιήσουν ελέγχους για να εξακριβώσουν εάν οι οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης και οι ειδικότερα οι καταγραφές των διαφόρων συναλλαγών είναι σύμφωνες με τις αρχές της λογιστικής και με τα λογιστικά πρότυπα που διέπουν την οικονομική υποβολή εκθέσεων. Η χρήση του εσωτερικού ελέγχου δεν αποκλείει και τη χρήση του εξωτερικού ελέγχου και το αντίθετο, αυτό συμβαίνει γιατί οι δυο έννοιες δεν αποκλείει η μια την άλλη. Ο συνδυασμός του εσωτερικού και του εξωτερικού ελέγχου θα μπορέσει να διασφαλίσει σε μια επιχείρηση αποτελεσματικό και ουσιαστικό έλεγχο.

Ο συνδυασμός του εσωτερικού και του εξωτερικού ελέγχου θα μπορέσει να διασφαλίσει σε μια επιχείρηση αποτελεσματικό και ουσιαστικό έλεγχο.

¹² Οι εσωτερικοί ελεγκτές είναι στελέχη μια επιχείρησης, ανεξάρτητοι από επιρροές των ελεγχόμενων και για αυτό συνήθως υπάρχουν απευθείας στη διοίκηση της επιχείρησης.

¹³ Οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι πρόσωπα που δεν εντάσσονται στο ανθρώπινο δυναμικό της ελεγχόμενης επιχείρησης, για αυτό τον λόγο ονομάζονται και ανεξάρτητοι ελεγκτές. Είναι αναγνωρισμένοι από τον Κράτος και βασικό χαρακτηριστικό είναι η ειδική επιστημονική κατάρτιση που έχουν στην λογιστική.

2.6 Τα πρότυπα που διέπουν την οικονομική υποβολή εκθέσεων

Σε ότι αφορά την οικονομική υποβολή εκθέσεων αλλά και στο σύνολο της λογιστικής, κατά την διάρκεια των προηγούμενων ετών, υπήρχε ένα ραγδαία μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Μέσα στα τελευταία χρόνια, έχει σημειωθεί ουσιαστική πρόοδος ως προς την καθιέρωση ενιαίων και αποδεκτών λογιστικών προτύπων από το σύνολο του οικονομικού κόσμου.

Τα διεθνή οικονομικά πρότυπα υποβολής εκθέσεων (IFRS) είναι τα πρότυπα που χρησιμοποιούνται ευρέως από τις επιχειρήσεις, για να μπορέσει να διασφαλιστεί η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων. Η χρήση υψηλής ποιότητας λογιστικών προτύπων είναι απαραίτητη, διότι διασφαλίζεται η παράδοση, στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, αξιόπιστων πληροφοριών. Τέλος, η εισαγωγή και η εφαρμογή ενιαίου καθεστώτος λογιστικής, αδιαμφισβήτητα διασφαλίζει την συγκρισιμότητα και την διαφάνεια των οικονομικών καταστάσεων που καταρτίζονται από τις διάφορες επιχειρήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

Μέσα σε έρευνες, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία δέκα χρόνια, μελετήθηκαν οι οικονομικές επιπτώσεις που δημιουργούνται από την επιβολή των διεθνών οικονομικών προτύπων στις εταιρείες και ειδικότερα σε εταιρείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαπιστώθηκε λοιπόν ότι τα αποτελέσματα από την χρήση των προτύπων ήταν θετικά. Στην περίπτωση δε της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα διεθνή λογιστικά πρότυπα διαπιστώθηκε ότι είναι πολύ καλύτερα από τους κανόνες και τα πρότυπα λογιστικής που συνήθιζαν να χρησιμοποιούν οι επιχειρήσεις για να μπορέσουν να παρέχουν ποιοτικά οικονομικά στοιχεία.

2.7 Η επίδραση των προτύπων – Εστίαση στα διεθνή πρότυπα IFRS

Από την πρώτη στιγμή που εφαρμόστηκαν τα Διεθνή Οικονομικά Πρότυπα (IFRS), έχει δημιουργηθεί μεγάλο ενδιαφέρον για τη σχέση μεταξύ των προτύπων λογιστικής και της ποιότητας των πληροφοριών που αποκαλύπτονται από τις εταιρείες.

Σύμφωνα με τις μελέτες που πραγματοποιήθηκαν, η απαίτηση για υψηλής ποιότητας λογιστικά πρότυπα ήταν το όφελος από την δημιουργία ποιοτικών οικονομικών καταστάσεων. Μέσα από την θεωρία φαίνεται πως και η υποχρεωτική αλλά και η εθελοντική συμμόρφωση με τα πρότυπα έχουν το ίδιο αποτέλεσμα, το οποίο είναι η ελαχιστοποίηση της δυσαρμονίας των επιχειρήσεων με την αγορά. Η ελαχιστοποίηση της δυσαρμονίας των πληροφοριών θεωρείται ότι μειώνει το κόστος κεφαλαίου για κάθε επιχείρηση. Η μείωση αυτή του κόστους κεφαλαίου οδηγεί σε αύξηση του όγκου των εμπορικών συναλλαγών της επιχείρησης (Healy and Palepu, 2001)¹⁴. Οι κρατικοί παράγοντες αποδέχονται ένα τέτοιο συμπέρασμα, αν και γεγονότα έδειξαν ότι τα εμπειρικά στοιχεία της επίδρασης της αποκάλυψης πληροφοριών στο κόστος κεφαλαίου είναι μέτρια και αντικρουόμενα. Εντούτοις, με τη χρήση υψηλής ποιότητας προτύπων βελτιώνεται η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων μειώνοντας το κόστος κεφαλαίου.

Πολλές επιχειρήσεις όμως, αδιαφορούν για τα οφέλη που θα έχουν από την υιοθέτηση των λογιστικών προτύπων και επιλέγουν την υποβολή οικονομικών καταστάσεων χωρίς την χρήση τους. Η άρνηση της εφαρμογής των προτύπων πιθανόν να οφείλεται σε ενδεχόμενες δαπάνες που μπορεί να υπάρξουν με τη διάδοση υψηλής ποιότητας οικονομικών καταστάσεων.

¹⁴ Healy P, Palepu K (2000), 'Information asymmetry, corporate disclosure and the capital markets: a review of the empirical disclosure literature', *Journal of Accounting & Economics*, 31(2001):405-440.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Η ποιότητα των οικονομικών πληροφοριών που περιλαμβάνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, επηρεάζεται πέρα από την ποιότητα των προτύπων λογιστικής και από άλλους παράγοντες όπως το καθεστώς ελέγχου, το νομικό σύστημα και την ύπαρξη και επιβολή των νόμων που καθορίζουν την προστασία των επενδυτών, που έχουν επιπτώσεις στην προσφορά και τη ζήτηση οικονομικών πληροφοριών (Mueller, 2000; Bushman and Smith, 2001)¹⁵ Η ποιότητα των οικονομικών πληροφοριών που τελικά λαμβάνουν οι χρήστες, είναι συνάρτηση και της ποιότητας των προτύπων (λογιστικής) που καθορίζουν την αποκάλυψη πληροφοριών και της επιβολής της εφαρμογής τους σε μια οικονομία.

¹⁵Mueller, G.G. "The Role of Financial Reporting: Discussion", *Federal Reserve Bank of Boston Conference Series No. 44, June, 2000.* & Bushman, R.M. and Smith, A.J. (2001) "Financial accounting information and corporate governance", *Journal of Accounting and Economics, Vol. 32, pp. 237- 333.*

3.1. Ποιότητα σε σχέση με την εταιρική κυβέρνηση

3.1.1 Γενικά για την εταιρική κυβέρνηση

Η εταιρική διακυβέρνηση ορίζει τις σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ της διοίκησης μια επιχείρησης, του διοικητικού συμβουλίου, των μετόχων της και των άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Μέσα στην έννοια της εταιρικής διακυβέρνησης περιλαμβάνονται στοιχεία τα οποία έχουν σχέση με τη δομή. Η δομή της επιχείρησης περιέχει το σύνολο των στόχων μιας επιχείρησης, τα μέσα που η ίδια χρησιμοποιεί για να μπορέσει να τους πραγματοποιήσει καθώς και για την διασφάλιση των λαμβανόμενων οικονομικών αποτελεσμάτων. Η εταιρική διακυβέρνηση οπότε θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί έναν εργαλείο διαχείρισης, παρακολούθησης και καθοδήγησης μιας οικονομικής επιχείρησης, με απώτερο σκοπό τη δημιουργία αξίας στους μετόχους προστατεύοντας τα συμφέροντα άλλων συμμετεχόντων και ενδιαφερόμενων μερών. Τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας της κατάρρευσης πολλών μεγάλων εταιρειών και από την δημοσίευση παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων, θεσπίστηκαν ορισμένοι κανονισμοί σχετικοί με την εταιρική διακυβέρνηση. Οι κανονισμοί αυτοί έχουν στόχο την βελτίωση της ποιότητας της εταιρικής διακυβέρνησης των εταιρειών.

3.1.2 Ρόλος της εταιρικής κυβέρνησης

Για να μπορέσει να λειτουργήσει αποτελεσματικά η αγορά είναι απαραίτητο όλοι οι συμμετέχοντες σε αυτήν να έχουν εμπιστοσύνη στις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις της κάθε επιχείρησης. Απαραίτητο είναι δηλαδή, να παρέχονται ποιοτικές οικονομικές εκθέσεις από τις επιχειρήσεις, οι οποίες δεν περιλαμβάνουν ψεύτικα οικονομικά στοιχεία. Ένα αποδοτικό σύστημα ελέγχου σε συνδυασμό με την ύπαρξη και ενός λειτουργικού συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης θα δημιουργήσει ποιοτικές οικονομικές καταστάσεις. Για να μπορέσει μια επιχείρηση να επιτύχει αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση θα πρέπει να δώσει βάση σε όλα τα μέλη της διαδικασίας αυτής. Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσει να πετύχει τη δημιουργία σωστών και ποιοτικών οικονομικών καταστάσεων.

3.1.3 Εταιρική κυβέρνηση- Μάνατζερ

Εκείνη που έχει την ευθύνη σε αρχικό στάδιο για την δημιουργία και την παρουσίαση οικονομικών καταστάσεων υψηλής ποιότητας και συγκρίσιμων οικονομικών αποτελεσμάτων είναι η διοίκηση. Η διοίκηση μια επιχείρησης θα πρέπει συνεχώς να μεταβιβάζει και στα υπόλοιπα μέλη της επιχείρησης το πόσο σημαντικό είναι η δημιουργία υψηλής ποιότητας οικονομικών καταστάσεων. Σε περιπτώσεις που η διοίκηση ασκεί στους μάνατζερ πιέσεις για να επιτευχθούν οι στόχοι τότε δημιουργεί τις προϋποθέσεις για αλλοίωση των οικονομικών στοιχείων και κατ' επέκταση παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Η διοίκηση της επιχείρησης για να μπορέσει να αποφύγει παραποιήσεις στα οικονομικά της στοιχεία προβαίνει στη δημιουργία ενός γραπτού κώδικα ηθικής. Σε ένα κώδικα περιλαμβάνονται ποινικές ρήτρες σε περιπτώσεις παραποίησης οικονομικών καταστάσεων.

3.1.4 Εταιρική κυβέρνηση- Διοικητικό συμβούλιο

Η αρμοδιότητα του διοικητικού συμβουλίου είναι να καθορίζει τις προσδοκίες του αναφορικά με την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων. Πρέπει να αποτελείται από μέλη τα οποία στην πλειοψηφία τους θα πρέπει να είναι ανεξάρτητα, δηλαδή να μην έχουν σημαντικό οικονομικό συμφέρον. Εκτός από το στοιχείο της ανεξαρτησίας τα μέλη πρέπει να διαθέτουν όλη την απαραίτητη πείρα αλλά και τη γνώση για την λειτουργία της επιχείρησης. Στις απαραίτητες γνώσεις θα πρέπει να περιλαμβάνονται και εκείνες οι οποίες σχετίζονται με την σύνταξη οικονομικών καταστάσεων. Το διοικητικό συμβούλιο θα πρέπει να είναι πρόθυμο να θέτει ερωτήσεις, να μπορεί να αξιολογεί τις απαντήσεις και να αναγνωρίζει οικονομικής φύσης προβλήματα. Δεν πρέπει να είναι αρμόδιο για να συμμετέχει στις καθημερινές διοικητικές λειτουργίες μιας επιχείρησης, αλλά πρέπει να επιτηρεί, να ελέγχει και να ρυθμίζει διοικητικές δραστηριότητες. Το διοικητικό συμβούλιο μπορεί να χαρακτηριστεί μη αποτελεσματικό όταν δεν ακολουθεί τα παραπάνω και επακόλουθο αντίκτυπο για την επιχείρηση είναι η ύπαρξη μη ποιοτικών οικονομικών καταστάσεων.

3.1.5 Εταιρική κυβέρνηση-Επιτροπή οικονομικού ελέγχου

Η επιτροπή οικονομικού ελέγχου, η οποία στελεχώνεται από ανεξάρτητα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, είναι υπεύθυνη για να επιτηρεί τις εξής τέσσερις λειτουργίες, οι οποίες φαίνονται στο παρακάτω σχήμα

Τα μέλη που αποτελούν την επιτροπή οικονομικού ελέγχου θα πρέπει να έχουν γνώσεις οικονομικών, πείρα και τουλάχιστον ένα μέλος της επιτροπής να είναι οικονομικός εμπειρογνώμονας. Στις αρμοδιότητες της επιτροπής οικονομικού ελέγχου περιλαμβάνονται ο διορισμός και η αποζημίωση των εξωτερικών ελεγκτών όπως και η έγκριση κάθε εξωτερικού ελέγχου. Οι σχέσεις τις οποίες έχει η επιτροπή οικονομικού ελέγχου με τα υπόλοιπα μέρη της επιχείρησης δείχνουν το κατά πόσο είναι και επιτυχής η λειτουργία της. Σε περίπτωση που αντιληφθεί την πιθανότητα ύπαρξης παραποίησης, οφείλει να ερευνήσει λεπτομερώς και να υποβάλει έκθεση στο διοικητικό συμβούλιο.

3.2 Ποιότητα σε σχέση με τον εσωτερικό και εξωτερικό έλεγχο

3.2.1 Εσωτερικός Έλεγχος

Ο εσωτερικός έλεγχος όταν χαρακτηρίζεται από ανεξαρτησία και ικανότητα λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου, μπορεί και εξασφαλίζει υψηλής ποιότητας οικονομικές καταστάσεις. Οι επιχειρήσεις έχουν ανάγκη από τη σωστή λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Ο εσωτερικός έλεγχος στις επιχειρήσεις πραγματοποιείται από εσωτερικούς ελεγκτές.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές έχουν σημαντικό ρόλο στην εξασφάλιση ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων, διότι έχουν γνώση για το πως λειτουργεί η επιχείρηση, το προσωπικό και το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου. Ένας εσωτερικός ελεγκτής έχει καθορισμένες ευθύνες, οι οποίες περιλαμβάνουν έλεγχο των διαδικασιών υποβολής εκθέσεων. Το λογιστικό κομμάτι της υποβολής εκθέσεων είναι αρμοδιότητα του εξωτερικού ελεγκτή. Θα πρέπει να διασφαλίζεται από τον εσωτερικό ελεγκτή η πραγματοποίηση των ελέγχων των οικονομικών καταστάσεων σε συνεχή βάση. Σε αντίθεση με τον εξωτερικό έλεγχο, στον εσωτερικό έλεγχο δεν έχουμε κανένα χρονικό και οικονομικό περιορισμό. Ο κάθε εσωτερικός ελεγκτής πρέπει να προσπαθεί να προλαμβάνει και να βρίσκει την απάτη. Τέλος, πρέπει να έχει γνώσεις που αφορούν τους πιθανούς τρόπους με τους οποίους μπορεί κάποιο μέλος της επιχείρησης να διαπράξει απάτη, και να έχει την ικανότητα να προσδιορίζει τα πιθανά κίνητρα και τις ευκαιρίες. Ένας εσωτερικός ελεγκτής θα πρέπει να ενεργεί με σκεπτικισμό σε κάθε οικονομικό έλεγχο που διενεργούν.

3.2.2 Εξωτερικός Έλεγχος

Ο εξωτερικός λογιστικός έλεγχος προορίζεται για ενισχύσει την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων μιας εταιρείας, στους οποίους ήδη έχει διενεργηθεί εσωτερικός έλεγχος. Οι εξωτερικοί ελεγκτές είναι εκείνοι που έχουν την αρμοδιότητα του ελέγχου και στη συνέχεια την αρμοδιότητα της πιστοποίησης της ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων που συντάσσονται από την διοίκηση. Μια ελεγκτική εταιρεία όμως αυξάνει τα εισοδήματα της από τις συμβουλευτικές υπηρεσίες που παρέχει σε επιχειρήσεις που ελέγχει. Η οικονομική σχέση που υφίσταται ανάμεσα στον ελεγκτή και στον πελάτη – επιχείρηση μειώνει την ανεξαρτησία, που απαραίτητα πρέπει να χαρακτηρίζει έναν εξωτερικό ελεγκτή και υπάρχει πιθανότητα να επηρεαστεί αρνητικά η ποιότητα του λογιστικού ελέγχου.

3.3 Ποιότητα σε σχέση με την απάτη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Η απάτη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχει λάβει ιδιαίτερη προσοχή από την επιχειρηματική κοινότητα, τον τύπο, τους επενδυτές, τους λογιστές, τα ακαδημαϊκά πρόσωπα και τις ρυθμιστικές αρχές, διότι αποτέλεσε αιτία της προαναφερθείσας κατάρρευσης μεγάλων επιχειρήσεων. Η εμπιστοσύνη στη λειτουργία των κεφαλαιαγορών, μειώθηκε σημαντικά από τη διάβρωση του συστήματος της δημόσιας αποκάλυψης πληροφοριών από τέτοιου είδους περιπτώσεις ψευδούς υποβολής εκθέσεων.

Η απάτη στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, είναι μια σκόπιμη προσπάθεια από τις εταιρίες να εξαπατηθούν ή να παραπλανηθούν οι χρήστες των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων (κυρίως οι επενδυτές και οι δανειστές), με την προετοιμασία και τη διάδοση υλικά παραπλανητικών οικονομικών καταστάσεων (Spathis, 2002; Rezaee, 2005).¹⁶

Ουσιαστικά, ο όρος (λογιστική) απάτη (Fraud) αναφέρεται στα εξής (Spathis, 2002):

1. Στο χειρισμό, νόθευση ή αλλοίωση των καταχωρήσεων, των αποδεικτικών στοιχείων, των δικαιολογητικών εγγράφων ή των επιχειρησιακών συναλλαγών,
2. Στη λανθασμένη παρουσίαση των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης.
3. Στην απόκρυψη ή παράλειψη αναφοράς των επιπτώσεων των παραπάνω καταχωρήσεων ή των αποδεικτικών στοιχείων.
4. Στην καταχώρηση συναλλαγών χωρίς ουσία (εικονικές συναλλαγές).
5. Στην κακή εφαρμογή και σκόπιμη παρερμηνεία των αρχών, πολιτικών και προτύπων της λογιστικής.

¹⁶ Spathis, C.T. (2002) "Detecting false financial statements using published data: some evidence from Greece", *Managerial Auditing Journal*, vol. 17, no. 4, pp.179-191.
Rezaee, Z. (2005) "Causes, consequences, and deterrence of financial statement fraud", *Critical Perspectives on Accounting*, vol. 16, no. 3, pp. 277-298.

Μια λεπτομερής έρευνα των γνωστών μεγάλων περιπτώσεων απάτης κατέληξε σε ορισμένα συμπεράσματα αναφορικά με τη διενέργεια της απάτης (Spathis, 2002; Rezaee, 2005):

- Η πλειοψηφία των απατών στις οικονομικές καταστάσεις εμφανίζεται να διενεργείται με τη συμμετοχή, την ενθάρρυνση, την έγκριση, και τη γνώση των κορυφαίων ομάδων διοίκησης, που συμπεριλαμβάνουν διευθυντικά στελέχη όπως διευθύνοντες συμβούλους CEOs και οικονομικούς διευθυντές CFOs, τους προέδρους και τους ελεγκτές.
- Τα σχέδια με βάση τα οποία διενεργείται απάτη είναι πολλά και περιλαμβάνουν περισσότερες από μια τεχνικές για να παρουσιαστούν με λάθος τρόπο οι οικονομικές καταστάσεις. Ο πιο διαδεδομένος τρόπος να διενεργηθεί απάτη είναι η διαχείριση (υπερεκτίμηση) των εσόδων, ενώ περίπου το 20% περιλαμβάνει την υποτίμηση των υποχρεώσεων. Η πλειοψηφία των γνωστών περιπτώσεων απάτης (περίπου 90%) περιλαμβάνει το χειρισμό, την αλλαγή, και την παραποίηση των οικονομικών πληροφοριών και ένα μικρό ποσοστό (σχεδόν 10%) περιλαμβάνει την κατάχρηση των περιουσιακών στοιχείων.
- Όσον αφορά τα κίνητρα που μπορούν να οδηγήσουν στην απάτη σύμφωνα με τη θεωρία Cressey, που υιοθετήθηκε από το πλαίσιο SAS No. 99, αυτά αποτελούν:
 - την *πίεση* που ασκείται, π.χ. στα στελέχη για προσδοκίες κερδών ή στόχοι για την τιμή της μετοχής,
 - την *ευκαιρία* που προκύπτει, π.χ. από χαλαρό εσωτερικό έλεγχο,
 - την *ορθολογική εξήγηση*, π.χ. από στελέχη όπου οδηγούνται στην παραποίηση με ορθούς συλλογισμούς με στόχο την απολαβή προσωπικών οφελών.
- Η αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση, είναι ο σημαντικότερος μηχανισμός ελέγχου για πιθανή απάτη στις οικονομικές καταστάσεις. Οι επιχειρήσεις που διαπράττουν απάτη εξουδετερώνουν την αποτελεσματικότητα της εταιρικής διακυβέρνησης τους, διότι συχνά ο

διευθύνων σύμβουλος (CEO) είναι και επικεφαλής του διοικητικού συμβουλίου, υπάρχει αναποτελεσματική επιτροπή οικονομικού ελέγχου η οποία απαρτίζεται μόνο από εσωτερικά πρόσωπα της επιχείρησης που συναντιούνται σπάνια και υπάρχει αναποτελεσματικός εσωτερικός ή/και εξωτερικός έλεγχος. Επιπλέον, οι θεσμικές επενδύσεις στην επιχείρηση και η παρακολούθηση της πορείας της από διάφορους αναλυτές, μπορούν να αυξήσουν την πιθανότητα ανίχνευσης απάτης στις οικονομικές καταστάσεις.

- Οι συνέπειες που μπορεί να επακολουθήσουν μετά τη διενέργεια απάτης στις οικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης, μπορεί να είναι πολύ επίπονες και καταστροφικές. Οι δυσμενείς συνέπειες για την επιχείρηση κυμαίνονται από απολύσεις διοικητικών και άλλων στελεχών, έως και την τελειωτική κατάρρευση και πτώχευση της επιχείρησης. Επιπλέον, η ψευδής οικονομική υποβολή έκθεσης μπορεί να προκαλέσει μεγάλες απώλειες στο κυβερνητικό εισόδημα, καθώς επίσης και απώλειες στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, για λόγους που αφορούν την μη αποτελεσματική επένδυσή τους στις εν λόγω εταιρείες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο Η ΧΕΙΡΑΓΩΓΗΣΗ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ ΩΣ ΕΚΦΑΝΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

4.1 Η χειραγώγηση των κερδών (earnings management) ως έκφανση της δημιουργικής λογιστικής

Τα εταιρικά κέρδη, όπως αποκαλούνται ορισμένες φορές «σημείο κλειδί», είναι σίγουρα το πιο αξιοπρόσεκτο μέγεθος στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων. Καταδεικνύουν το βαθμό στον οποίο μια επιχείρηση έχει αναμιχθεί με προσθετικές της αξίας της δραστηριότητες και δίνουν το στίγμα που εξυπηρετεί την απευθείας ανακατανομή πόρων στις κεφαλαιαγορές. Στην πραγματικότητα άλλωστε η θεωρητική αξία της μετοχής μιας εταιρείας δεν είναι παρά η παρούσα αξία των μελλοντικών κερδών. Αυξανόμενα κέρδη αντιπροσωπεύουν αύξηση στην εταιρική αξία ενώ μειούμενα κέρδη σηματοδοτούν μείωση της εταιρικής αξίας.

Δεδομένης της σημασίας των κερδών δεν είναι περίεργο το ενδιαφέρον που εκδηλώνεται από τις διοικήσεις των εταιρειών σχετικά με το πως δημοσιοποιούνται. Για αυτό άλλωστε σε όλες τις εταιρείες οι υπεύθυνοι λογιστηρίων ενδιαφέρονται πρωτίστως για τις επιπτώσεις των λογιστικών τους μεθόδων στην εικόνα της επιχείρησης. Είναι δε τόσο μεγάλη η έμφαση που δίνεται ώστε όπως προκύπτει από μια πολύ ενδιαφέρουσα έρευνα που διεξήχθη στις ΗΠΑ (Graham et. al. 2005)¹⁷ και απευθύνθηκε σε περισσότερους από 400 managers με σκοπό να καταγραφούν οι κυριότεροι παράγοντες που καθοδηγούν τις αποφάσεις για την χρηματοοικονομική πληροφόρηση (financial disclosure), το 78% των συμμετεχόντων παραδέχθηκε ότι θα θυσιάζαν ακόμη και την μακροπρόθεσμη ευημερία της επιχείρησης τους προκειμένου να μην αλλοιώσουν ή διαταράξουν την εικόνα και την τάση των αποτελεσμάτων. Γίνεται έτσι σαφές πως οι σημερινοί managers μέσα σε όλα αυτά που

¹⁷ Graham, J.R, Harvey, C.R. and Rajgopal, S. 2005 The economic implications of corporate financial reporting. *Journal of Accounting and Economics*, 40: 3-73.

μαθαίνουν πρέπει να συμπεριλάβουν και την εκμάθηση της μεθοδολογίας διαχείρισης¹⁸ των κερδών (earnings management).

Έχουν δοθεί αρκετοί ορισμοί για το τι είναι διαχείριση των κερδών (earnings management). Δύο παρόμοιοι ορισμοί που είναι και οι επικρατέστεροι προέρχονται από τον ακαδημαϊκό χώρο: Η Shipper(1989)¹⁹ αναφέρει πως διαχείριση των κερδών είναι «η επί σκοπού παρέμβαση στην διαδικασία γνωστοποίησης των λογιστικών καταστάσεων μιας επιχείρησης για την αποκόμιση ιδιωτικού οφέλους». Οι Healy και Wahlen (1999) δίνουν τον ακόλουθο ορισμό «η υπό την κρίση της διοίκησης παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης με τέτοιο τρόπο ώστε, χωρίς να παραβιάζονται οι λογιστικοί κανόνες και πρότυπα να παραπλανούνται οι ενδιαφερόμενοι για την πραγματική αποτελεσματικότητα της επιχείρησης».

Από τους παραπάνω ορισμούς γίνεται σαφές ότι η χρήση λογιστικών τεχνασμάτων από τις επιχειρήσεις δεν συνιστά αναγκαστικά παράνομη ενέργεια. Έτσι το ενδιαφέρον επικεντρώνεται αφενός στην επάρκεια των λογιστικών προτύπων και αφετέρου στην ικανότητα των εμπλεκομένων (χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, ελεγκτές) να διαγνώσουν και να μετριάσουν, αν όχι να επιλύσουν, το πρόβλημα. Για παράδειγμα, τα λογιστικά τεχνάσματα που χρησιμοποίησαν η Enron και η WordCom επιτρέπονταν σύμφωνα με τα αμερικανικά λογιστικά πρότυπα. Μόνο σε περίπτωση που μια επιχείρηση προβεί σε παραβίαση των λογιστικών κανόνων μιλάμε για παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων η οποία και είναι παράνομη πράξη. Ο όρος παραποίηση (στις ΗΠΑ ο όρος χρησιμοποιείται ως συνώνυμο της απάτης- fraud) αναφέρεται σε εκούσια, εσκεμμένη ενέργεια από ένα ή περισσότερα άτομα της διοίκησης, των εργαζομένων ή τρίτου μέρους που έχει ως αποτέλεσμα την ψευδή παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων.

¹⁸ Στα πλαίσια της παρούσας διατριβής οι όροι χειραγώγηση, διαχείριση, επηρεασμός, χειρισμός ή ωραιοποίηση των κερδών χρησιμοποιούνται εναλλακτικά υποδηλώνοντας την έννοια του earnings management.

¹⁹ Shipper, K. 1989. Commentary on earnings management. *Accounting Horizons*, 3: 91-102.

Υπάρχουν τουλάχιστον τρεις περιπτώσεις όπου η κρίση/ διακριτικότητα/ προαίρεση (discretion) της διοίκησης οδηγεί σε διαχείριση των αποτελεσμάτων: η διακριτικότητα στην μέθοδο, την εκτίμηση και την δομή. Η διακριτικότητα στην μέθοδο (method discretion) περιλαμβάνει για παράδειγμα την επιλογή μεταξύ LIFO και FIFO. Η διακριτικότητα στην εκτίμηση (estimation discretion) περιλαμβάνει π.χ. αποφάσεις για την ωφέλιμη διάρκεια ζωής ή τα ποσοστά απόσβεσης για τα περιουσιακά στοιχεία, τον υπολογισμό των μη εισπράξιμων χρεογράφων ή των απαξιωμένων αποθεμάτων κλπ. Τέλος η διακριτικότητα στην δομή (structural discretion) περιλαμβάνει περιπτώσεις όπως τα συμβόλαια μισθώσεων (leasing).

Ένας επιπλέον διαχωρισμός που θα μπορούσε να γίνει για τις τακτικές διαχείρισης των κερδών είναι αυτός μεταξύ ex - ante και ex - post earnings management. Ex -ante earnings management θεωρείται όταν οι διοικήσεις προχωρούν σε τέτοιους λογιστικούς χειρισμούς την παρούσα χρονική στιγμή ώστε να αυξηθεί η πιθανότητα οι εταιρίες τους να δημοσιεύσουν εξομαλυμένη και σταθερή ανάπτυξη κερδών με σκοπό να επηρεάσουν τα κέρδη μελλοντικών περιόδων (για παράδειγμα μεταφέροντας τρέχοντα κέρδη στα αποθεματικά του ισολογισμού). Αντίθετα, ex - post earnings management προκύπτει όταν οι διοικήσεις, προσπαθώντας να αντιμετωπίσουν κάποια μείωση στα κέρδη της εταιρίας, προχωρούν σε τέτοιες λογιστικές επιλογές ώστε να ενισχύσουν τη σημερινή απόδοση των δημοσιευμένων κερδών και να αναβάλλουν την αρχική μείωση.

Γενικά, οι λογιστικές επιλογές που συνιστούν διαχείριση των κερδών θα πρέπει να έχουν τα εξής χαρακτηριστικά:

1. Να εξασφαλίζουν την μελλοντική ελευθερία κινήσεων.
2. Να κινούνται μέσα στα πλαίσια των GAAP.
3. Δεν πρέπει να απαιτούν τη συναλλαγή με τρίτους. Επίσης, θα πρέπει να εμπεριέχουν μόνο τη λογιστική εξήγηση ενός γεγονότος και όχι το ίδιο το γεγονός.
4. Θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μόνες ή σε συνδυασμό με άλλες

Πτωχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

πρακτικές για κάποιες διαδοχικές περιόδους.

5. Θα πρέπει να επιτρέπουν στη διοίκηση να μειώσει τη διακύμανση των δημοσιευμένων αποτελεσμάτων.
6. Δεν πρέπει να δεσμεύουν την επιχείρηση για μελλοντικές περιόδους.

4.2 Κατηγορίες του *earnings management*

4.2.1 Εξομάλυνση κερδών (*Incoming smoothing*)

Η συνηθέστερα παρατηρούμενη μορφή του *earnings management* σχετίζεται με την εξομάλυνση ή ομαλοποίηση των κερδών (*income smoothing*). Η εξομάλυνση των κερδών έχει ένα σαφή στόχο που είναι η εμφάνιση μιας σταθερής αύξησής τους. Για την ύπαρξη αυτής της μορφής του *earnings management* απαραίτητη προϋπόθεση είναι η εταιρία να παράγει αρκετά μεγάλα κέρδη και επομένως η οικονομική της απόδοση να είναι πάνω από το μέσο όρο για μακρά χρονική περίοδο ώστε να δημιουργούνται προβλέψεις με τις οποίες θα ρυθμίζονται οι ροές όταν χρειάζεται. Πρόκειται κυρίως για μία μείωση στη διακύμανση των κερδών, η οποία ως γνωστό αποτελεί ένα μέτρο του επιχειρησιακού κινδύνου. Οι επενδυτές θεωρούν ότι τα κέρδη έχουν μεγαλύτερη αξιοπιστία εάν οι εκπλήξεις κατά τη δημοσίευσή τους είναι μικρότερες (εάν δηλαδή τα δημοσιευμένα κέρδη είναι πολύ κοντά στα αναμενόμενα κέρδη). Μια μεγαλύτερη απόκλιση μειώνει την αναφερόμενη αξιοπιστία των δημοσιευμένων κερδών, μετριάζοντας την αύξηση στην αξία της εταιρίας από τη δημοσίευση υψηλότερων κερδών.

Η υπόθεση ότι οι μάνατζερ εξομαλύνουν τα κέρδη ερευνήθηκε για πρώτη φορά από τον Hepworth(1953)²⁰ αν και περισσότερο επισταμένη έρευνα πραγματοποίησε ο Gordon(1964)²¹ Οι Belkaoui και Picur(1984)²² παρουσίασαν διάφορα κίνητρα για εξομάλυνση των κερδών. Οι πρώτες έρευνες υπέθεταν ότι οι μάνατζερ ωθούνταν να μειώσουν την διακύμανση των κερδών σε μία προσπάθεια να μειώσουν τον κίνδυνο της εταιρίας όπως τον αντιλαμβάνεται η αγορά

²⁰ Hepworth, S.R. 1953. *Periodic income smoothing*. *The Accounting Review* 28(1)(January):32-39.

²¹ Gordon, M.J. 1964. *Postulates, principles and research in accounting*. *The Accounting Review*, 39 (April): 251-263.

²² Belkaoui, A. and R.D. Picur. 1984. *The smoothing of income numbers: Some empirical evidence on systematic differences between core and periphery industrial sectors*. *Journal of Business Finance and Accounting*, 11(4) (Winter): 527-545.

(Cushing 1969,²³ Ronen και Sadan 1975,²⁴ Beidleman 1973²⁵). Όπως αναφέρει ο Fern(1994)²⁶ μεταγενέστερες έρευνες υπέθεταν ότι οι κεφαλαιαγορές ήταν “αποτελεσματικές” και ότι οι επενδυτές δεν παραπλανούνταν από λογιστικά τερτίπια (Imhoff 1975, 1981,²⁷ Copeland 1968,²⁸ Beaver και Dukes 1973²⁹). Παρόλα αυτά το Income Smoothing μπορεί να επιβιώσει μέσω των μανάτζερ που δεν πιστεύουν στην αποτελεσματικότητα της αγοράς. Οι Beattie et. al. (1994)³⁰ έγραψαν ότι η εξομάλυνση των κερδών αποτελεί μια φυσιολογική συμπεριφορά που βασίζεται στις υποθέσεις ότι οι μανάτζερ λειτουργούν με σκοπό τη μεγιστοποίηση της χρησιμότητάς τους και ότι οι διακυμάνσεις και η αδυναμία πρόβλεψης των κερδών είναι οι συνηθισμένοι προσδιοριστικοί παράγοντες των μέτρων του κινδύνου της αγοράς.

Ειδικότερα οι μανάτζερ των εισηγμένων εταιριών αντιμετωπίζουν μια αυξανόμενη πίεση να δημοσιεύουν ομαλοποιημένα χρονοσειρά κερδών. Μόνο εάν οι αγορές ήταν τέλειες, η διακύμανση των κερδών δε θα είχε κόστος για τους μανάτζερ και τις εταιρίες τους, και έτσι, αυτοί δε θα είχαν κίνητρα να εξομαλύνουν τα κέρδη.

²³ Cushing, B.E. 1969. An empirical study of changes in accounting policy. *Journal of Accounting Research (Autumn)*: 196-203.

²⁴ Ronen, J. and S. Sadan. 1975. Classificatory smoothing: Alternative income models. *Journal of Accounting Research (Spring)*: 133-149.

²⁵ Beidleman, C.R. 1973. Income smoothing: The role of management. *The Accounting Review*, 48(4) (October): 653-667.

²⁶ Fern, R.H., B. Brown and S.W. Dickey. 1994. An empirical test of politically motivated income smoothing in the oil refining industry. *Journal of Applied Business Research*, 10(1) (Winter): 92.

²⁷ Imhoff, E.A. 1975. Income smoothing: The role of management: A comment. *The Accounting Review (January)*: 118-121.

Imhoff, E.A. 1981. Income smoothing: an analysis of critical issues. *Quarterly Review of Economics and Business*, 21(3) (Autumn): 23-42.

²⁸ Copeland, R.M. 1968. Income smoothing. *Journal of Accounting Research, Empirical Research in Accounting, Selected Studies 6 (Supplement)*: 101-116.

²⁹ Beaver, W.H. and R.E. Dukes. 1973. Delta depreciation methods: Some empirical results. *The Accounting Review*, (July): 549-559.

³⁰ Beattie, V., S. Brown, D. Ewers, B. John, S. Manson, D. Thomas and M. Turner. 1994. Extraordinary items and income smoothing: A positive accounting approach. *Journal of Business Finance and Accounting*, 21 (6) (September): 791-811.

4.2.2 “Big Bath” accounting

Ένα από τα παλαιότερα άρθρα που ερεύνησαν την υπόθεση του “Big Bath” ήταν του Moore (1973)³¹ ο οποίος σημείωσε ότι η νέα διοίκηση έχει τάση να είναι πολύ απαισιόδοξη σχετικά με την αποδοτικότητα της εταιρείας που αναλαμβάνει καθώς και τις αξίες υφιστάμενων περιουσιακών στοιχείων της. Το νέο management μπορεί να επωφεληθεί από τη εικονική μείωση των τρεχόντων κερδών κατηγορώντας τις προηγούμενες διοικήσεις για τα χαμηλά επίπεδα κερδών (και μειώνοντας παράλληλα τις ιστορικές βάσεις για μελλοντικές συγκρίσεις).

Ένα όχι πολύ σπάνιο γεγονός για πολλές εταιρίες παρατηρείται όταν, στην προσπάθειά τους να παραμείνουν ανταγωνιστικές πρέπει να αναδιοργανώσουν ή να εξαλείψουν κάποιες λειτουργίες τους ή θυγατρικές. Σε τέτοιες περιπτώσεις τα GAAP επιτρέπουν στη διοίκηση να καταγράψει μια προβλεπόμενη χρέωση έναντι των εσόδων για το κόστος εφαρμογής της αλλαγής. Αυτή η εκτιμώμενη ζημία συχνά αναφέρεται σαν μη επαναλαμβανόμενη (nonrecurring) χρέωση έναντι των εσόδων, κάτι που σημαίνει πως δεν αναφέρεται στα τακτικά λειτουργικά αποτελέσματα. Λογίζοντας ωστόσο μια μεγάλη απώλεια έναντι των τρεχόντων εσόδων κανονικά έχει αρνητικό αντίκτυπο στην τρέχουσα τιμή της μετοχής, ή κάποιου αξιόγραφου γενικότερα, διότι σχετίζεται με άσχημα νέα σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της επιχείρησης. Εντούτοις, αν η χρέωση και οι σχετικές λειτουργικές αλλαγές θεωρηθεί πως θα έχουν θετικά αποτελέσματα, η τιμή της μετοχής επανέρχεται πολύ γρήγορα.

Υπό αυτό το πρίσμα οι “Big bath” τεχνικές χρησιμοποιούνται με την πεποίθηση ότι εάν πρέπει να ανακοινωθούν δυσάρεστα νέα, π.χ. ζημίες από κάποια σημαντική αναδιοργάνωση, είναι προτιμότερο η διοίκηση να τα αναφέρει αμέσως ούτως ώστε να δημιουργηθούν οι συνθήκες για μελλοντικές αυξήσεις

³¹ Moore, M.L. 1973. *Management changes and discretionary accounting decisions. Journal of Accounting Research, (Spring): 100-107.*

κερδών. Αντίστοιχα, από την στιγμή που τέτοιες χρεώσεις βασίζονται σε εκτιμήσεις είναι καλύτερα να προβλέπονται (ή να εκτιμώνται) σε υψηλά επίπεδα για να αποφεύγονται δυσάρεστες εκπλήξεις αργότερα όπως αν επιλέγονταν απώλειες σε χαμηλά ή μεσαία επίπεδα και αποδεικνυόταν αργότερα ότι τα έξοδα βρίσκονται σε υψηλά επίπεδα.

Συνήθεις περιπτώσεις όπου μπορούν να εφαρμοστούν “Big Bath” προσεγγίσεις αποτελούν:

- Αναδιοργάνωση λειτουργιών
- Αναδιοργάνωση προβληματικού δανεισμού
- Μείωση και απαξίωση κεφαλαίων
- Διάθεση λειτουργιών

Καταλήγοντας θα λέγαμε πως οι διοικήσεις προβαίνουν σε Big Bath accounting όταν τα νέα για τα κέρδη της εταιρίας είναι πολύ άσχημα, ενώ όταν τα νέα είναι καλά προβαίνουν σε εξομάλυνση κερδών. Βεβαίως οι παραπάνω δύο στρατηγικές διαχείρισης των κερδών λαμβάνουν χώρα τόσο όταν οι επενδυτές δεν έχουν βαθιές γνώσεις αλλά και όταν αυτοί είναι αρκετά έμπειροι (sophisticated).

4.3 Διεθνείς μελέτες για τη χειραγώγηση ή «ωραιοποίηση» των κερδών

Πέραν της Αμερικής όπου είναι συγκεντρωμένος ο μεγάλος όγκος εμπειρικών αλλά και θεωρητικών μελετών στο ευρύτερο πεδίο της διαχείρισης των κερδών πλήθος άλλων ερευνών σε διάφορες χώρες του κόσμου έχει αποδείξει ότι η χειραγώγηση των κερδών είναι ένα υπαρκτό φαινόμενο. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο τα αποτελέσματα των Burgstahler et.al.(2004)³² δείχνουν σημαντική διαφοροποίηση στο επίπεδο του earnings management μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών, παρά τις εκτεταμένες προσπάθειες εναρμόνισης. Πιο συγκεκριμένα βρέθηκε ότι το earnings management είναι περισσότερο διεισδυτικό στις μη εισηγμένες εταιρίες και στις χώρες με μικρή προστασία των επενδυτών και αδύνατα νομικά συστήματα. Επιχειρήσεις χωρών οι οποίες έχουν νομικά συστήματα που μοιάζουν με αυτά της Γερμανίας και της Γαλλίας παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα earnings management από ότι οι σκανδιναβικές και οι βρετανικές εταιρίες (τόσο οι εισηγμένες όσο και οι μη εισηγμένες). Τα ευρήματα αυτά πιστοποιούν ότι το θεσμικό περιβάλλον επηρεάζει κάποια στοιχεία που διαμορφώνουν τα κέρδη για όλες τις εταιρίες με τον ίδιο τρόπο. Οι φορολογικοί κανόνες εμφανίζονται να έχουν μεγαλύτερη επίπτωση στις μη εισηγμένες εταιρίες ενώ τα λογιστικά πρότυπα τα οποία σχεδιάστηκαν ώστε να κάνουν τα κέρδη περισσότερο αντικειμενικά, έχουν μεγαλύτερη επίδραση στις εισηγμένες εταιρίες. Στον πίνακα (1) που ακολουθεί παρουσιάζονται οι σημαντικότερες διεθνείς μελέτες που διεξήχθησαν τα τελευταία χρόνια στο χώρο του earnings management.

³² Burgstahler, D. Hail, L. and Leuz, C. 2004. *The importance of reporting incentives: Earnings management in European private and public firms. Working paper. University of Washington Seattle, University of Zurich and University of Pennsylvania.*

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

Πίνακας 1. Διεθνείς (εκτός ΗΠΑ) μελέτες στο χώρο του earnings management.

ΧΩΡΑ	ΜΕΛΕΤΗ	ΘΕΜΑ
ΚΟΡΕΑ	Yoon [2005]	Σύγκριση βαθμού earnings management μεταξύ των επιχειρήσεων στα δυο χρηματιστήρια της χώρας (KSE και KOSDAQ) για την περίοδο 1996-1997.
	Yoon and Miller [2002]	Εξέταση 249 εισηγμένων εταιρειών που κατά την περίοδο 1995-1997 προέβησαν σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου για την διαπίστωση earnings management πριν την ολοκλήρωση της αύξησης.
ΦΙΛΑΝΔΙΑ	Kallunki and Martikainen [2003]	Διερεύνηση του κατά πόσο επηρεάζεται η μελλοντική αποδοτικότητα μιας επιχείρησης από το earnings management. Οι συγγραφείς στηρίχθηκαν σε δείγμα εισηγμένων στο χρηματιστήριο της Φινλανδίας εταιρειών για την περίοδο 1988-1996.
	Kasanen, Kinnunen, and Niskanen [1996]	Ερευνα για την διαπίστωση συσχέτισης μεταξύ της μερισματικής πολιτικής των εταιρειών και της χειραγώγησης των αποτελεσμάτων για την περίοδο 1970-1989.
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	Kavčič and Slapničar [2003]	Επίδραση των όρων που υπάρχουν στα συμβόλαια των Σλοβένων managers ως προς τη συμπεριφορά τους για χειραγώγηση των αποτελεσμάτων.
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	Brenda van Tendeloo and Ann Vanstraelen [2005]	Διαπίστωση τυχόν διαφορών ως προς την έκταση του earnings management μεταξύ των Γερμανικών λογιστικών προτύπων και των Διεθνών λογιστικών προτύπων.
ΔΑΝΙΑ	Gramlich and Sorensen [2004]	Σε δείγμα 58 νεοεισερχόμενων στο χρηματιστήριο της Δανίας εταιρειών για την περίοδο 1984-1996 ερευνήθηκε το εάν χρησιμοποιούνται διαφοροποιούμενα δεδομένα προκειμένου να μετριάζονται οι αποκλίσεις από τις προβλέψεις των αναλυτών.

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

ΙΣΠΑΝΙΑ	Amat, Perramon and Oliveras [2003]	Ανάλυση λογιστικών πρακτικών που σχετίζονται με το earnings management για 35 εταιρείες του δείκτη IBEX-35 του Ισπανικού χρηματιστηρίου.
ΙΑΠΩΝΙΑ	Shuto [2007] Skousen, Guan and Wetzel [2004]	Διερεύνηση της σχέσης μεταξύ earnings management και των αποζημιώσεων που λαμβάνουν οι Ιάπωνες managers. Με τη χρήση του Benford's law διερευνάται εάν οι επιχειρήσεις στρογγυλοποιούν τα δημοσιευμένα κέρδη προκειμένου να πετύχουν συγκεκριμένα σημεία αναφοράς.
	Herrmann, Inoue and Thomas [2003]	Σε δείγμα 3.068 παρατηρήσεων ιαπωνικών εταιρειών για την περίοδο 1993-1997 εξετάζεται το εάν η πώληση παγίων περιουσιακών στοιχείων χρησιμοποιείται ως εργαλείο για earnings management.
ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ	Jaggi and Leung [2003]	Εξέταση των μεθόδων αποτίμησης χρεογράφων για 292 εγχώριες εταιρείες προκειμένου να διαπιστωθεί η συνέφειά τους με περιπτώσεις earnings management.
ΜΕΞΙΚΟ	Hazera [2005]	Εξέταση για την υιοθέτηση πρακτικών χειραγώγησης αποτελεσμάτων από τις Μεξικανικές τράπεζες.
ΚΑΝΑΔΑΣ	Park and Shin [2004] Park, Nelson and Huson [2001]	Μελέτη της επίδρασης που είχε η ψήφιση νόμου το 1994 περί εταιρικής διακυβέρνησης ως προς τη σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου καναδικών εταιρειών και του αντίκτυπου της στο earnings management. Διερεύνηση των συνεπειών που είχε η εφαρμογή του νόμου της επιτροπής του Οντάριο το 1993 σχετικά με την εμφάνιση των αμοιβών του διοικητικού συμβουλίου στην ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων.
ΓΑΛΛΙΑ ΚΑΝΑΔΑΣ	- Othman and Zeghal [2006]	Χρησιμοποίηση δείγματος 1.674 και 1.470 καναδικών και γαλλικών αντίστοιχα εταιρικών

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

		παρατηρήσεων για την εξεύρεση τυχόν διαφορετικών κινήτρων για earnings management.
ΚΙΝΑ	Yu, Du and Sun [2006] Chen and Yuan [2004]	Για την περίοδο 1994-2002 εξετάζεται αν οι κινεζικές επιχειρήσεις χειραγωγούν τα κέρδη τους προκειμένου να εκπληρώσουν συγκεκριμένες κανονιστικές ρυθμίσεις που αφορούν στην έκδοση δικαιωμάτων. Διερεύνηση του κατά πόσο οι εισηγμένες στο κινεζικό χρηματιστήριο εταιρείες στην προσπάθειά τους να προσεγγίσουν το στόχο του 10% για το δείκτη ROE επιδίδονται σε λογιστικούς χειρισμούς.
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	Coulton, Taylor and Taylor [2005]; Eddey and Taylor[1999]	Για την περίοδο 1993-2002 οι συγγραφείς εξετάζουν το βαθμό earnings management επιχειρήσεων που δημοσιεύουν είτε οριακά κέρδη είτε οριακές μεταβολές κερδών. Χρησιμοποιώντας στοιχεία 43 περιπτώσεων συγχωνεύσεων για την περίοδο 1986-1991 εξετάστηκε η υπόθεση του earnings management για τις εμπλεκόμενες εταιρείες.
ΤΑΪΒΑΝ	Chen, Ken Y., Lin, Kuen-Lin and Jian Zhou [2005]	Για 367 εταιρείες και την περίοδο 1999-2002 διερευνήθηκε η συσχέτιση μεταξύ της ποιότητας
		ελέγχου από τους ορκωτούς λογιστές και της έκτασης earnings management.
ΒΕΛΓΙΟ	Bauwhede, Willekens and Gaeremynck [2003]	Εξέταση επίδρασης διαφορετικών παραγόντων όπως η εξομάλυνση των κερδών, η ποιότητα εξωτερικού ελέγχου και η συγκέντρωση ιδιοκτησίας στη χειραγώγηση των αποτελεσμάτων.

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

ΝΟΡΒΗΓΙΑ	Bohren and Haug [2006]	Βασιζόμενοι σε δείγμα εισηγμένων εταιρειών με συμμετοχές τουλάχιστον 20-25% σε άλλες επιχειρήσεις ερευνάται η ύπαρξη συσχέτισης μεταξύ υψηλής χρηματοοικονομικής μόχλευσης και λογιστικών χειρισμών που οδηγούν σε αύξηση των αποτελεσμάτων.
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	Peasnell, Pope and Young [2005];	Ανάλυση της σημασίας που έχει η σύνθεση του διοικητικού συμβουλίου των εταιρειών ως προς την άσκηση πρακτικών earnings management.
ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗ	Yeo, Tan, Ho and Chen [2002]	Διερεύνηση του κατά πόσο η πληροφοριακή ποιότητα των κερδών εξαρτάται από την αυξημένη συμμετοχή των managers στην ιδιοκτησία των επιχειρήσεων.
ΜΑΛΑΙΣΙΑ	Adhikari, Derashid and Zhang [2005]	Για την περίοδο 1994-1997 και σε δείγμα εισηγμένων εταιρειών εξετάζεται η επίδραση του συντελεστή φορολόγησης και της χειραγώγησης των κερδών.
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	Roosenboom, van der Goot and Mertens [2003]	Χρησιμοποιώντας στοιχεία 64 νεοεισερχόμενων στο ολλανδικό χρηματιστήριο εταιρειών οι συγγραφείς εξέτασαν την υπόθεση του earnings management πριν και μετά την εισαγωγή.

4.4 Κίνητρα για την εικονική αύξηση των κερδών

Μια οπτική γωνία για τα κίνητρα διαχείρισης των κερδών υποστηρίζει πως οι managers επιδιώκουν κέρδη κυρίως για την προσωπική τους ασφάλεια και εμπλουτισμό. Σύμφωνα με την άποψη αυτή κάτι τέτοιο συμβαίνει για να :

- Μεγιστοποιήσουν την αποζημίωση τους, συμπεριλαμβανομένων bonus και μερισμάτων
- Διατηρήσουν δύναμη ή ασφάλεια στη εργασία τους
- Πάρουν προαγωγή

Από μια άλλη οπτική γωνία υποστηρίζεται πως οι άνθρωποι σε διευθυντικές θέσεις επιδιώκουν κέρδη κυρίως για να ωφελήσουν την εταιρία. Σύμφωνα με την άποψη αυτή, το κάνουν για να :

- Μεγιστοποιήσουν την τιμή της μετοχής της επιχείρησης και συνεπώς την αξία της
- Ελαχιστοποιήσουν την πιθανότητα χρεοκοπίας
- Αποφύγουν την παραβίαση περιοριστικών όρων που αφορούν χρέη
- Ελαχιστοποιήσουν κανονιστικές παρεμβάσεις (για παράδειγμα ελαχιστοποιώντας, τα αναφερόμενα κέρδη έτσι ώστε μια επιχείρηση να μην μπορεί να κατηγορηθεί για μονοπωλιακή πρακτική ή αντικαταναλωτική συμπεριφορά).

Οι παραπάνω δυο απόψεις δεν συγκρούονται απαραίτητα. Ο manager μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να κινητοποιείται από προσωπικά και εταιρικά συμφέροντα. Σίγουρα δεν είναι ασυνήθιστο για τα διευθυντικά στελέχη να ωφελούνται προσωπικά ακόμα και αν η επιχείρηση δεν πηγαίνει καλά οικονομικά. Μια προφανής περίπτωση όπου τα προσωπικά και εταιρικά ενδιαφέροντα συμπίπτουν είναι όταν ένα στέλεχος κατέχει ένα σημαντικό αριθμό μετοχών στην επιχείρηση.

4.4.1 Μεγιστοποίηση αποζημίωσης στελεχών

Οι managers τυπικά αμείβονται με ένα μισθό και κάποιο bonus το ύψος του οποίου εξαρτάται από την επίτευξη ενός συνδυασμού βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων κινήτρων. Τα κίνητρα συχνά συνδέονται με λογιστικούς αριθμούς. Για παράδειγμα, ένα συμβόλαιο μπορεί να προσφέρει την ευκαιρία βραχυπρόθεσμα σε ένα στέλεχος να λάβει ένα bonus της τάξεως του 25% του βασικού του μισθού αν η μετά φόρου απόδοση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρίας υπερβαίνει το 10%. Επίσης ένα άλλο σύννηθες μακροπρόθεσμο κίνητρο μπορεί να είναι ένα μετοχικό δικαίωμα προαίρεσης (stock-option) το οποίο έχει αξία μόνο εάν οι τιμές των μετοχών της εταιρίας ξεπερνούν κάποιο κατώτατο σημείο.

Σύμφωνα με μια μελέτη (England, 1996)³³ φάνηκε πως ένα ποσοστό -από 47% έως 55% - των εταιρειών του δείγματος χρησιμοποιούσαν μακροπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα προγράμματα μέτρησης αποδοτικότητας συνδεδεμένα με τα δημοσιευμένα λογιστικά μεγέθη. Οι ακόλουθες λογιστικές μετρήσεις, οι οποίες συνδέονται κυρίως με τα καθαρά κέρδη ή την ταμειακή ρευστότητα, συχνά χρησιμοποιούνται σε σχέδια αποζημίωσης στελεχών :

- Ταμειακές ροές
- Απόδοση επί μετοχών (return on equity)
- Απόδοση επί επενδυμένων κεφαλαίων (return on assets)
- Κέρδη ανά μετοχή (EPS)
- Λειτουργικά ή καθαρά κέρδη
- Συνολικές αποδόσεις μετόχων

Έτσι, δεδομένου ότι πολλές εταιρίες συνδέουν την αποζημίωση των στελεχών με τα λογιστικά αποτελέσματα που θα παρουσιάσει η επιχείρηση, δεν θα αποτελούσε έκπληξη το ότι οι managers προσπαθούν να επιτύχουν τους εκάστοτε λογιστικούς αριθμούς- στόχους ούτως ώστε να μεγιστοποιήσουν την αποζημίωση

³³ England, J.D. 1996. *Executive pay, incentives and performance*. D.E Logue (ed.) *Handbook of Modern Finance*. Boston: Warren, Gorham & Lamont, p. E9-3.

τους. Αυτό το φαινόμενο έχει επιβεβαιωθεί από αρκετές εμπειρικές μελέτες.

Ενδεικτικά, ο Healy (1985)³⁴ στην μελέτη του, η οποία εξέταζε ενέργειες που είχαν αναληφθεί από managers όταν το ετήσιο bonus συνδεόταν με τα δημοσιευμένα αποτελέσματα, βρήκε πως όταν τα κέρδη αναμενόταν να υπερβούν το ανώτατο σημείο του bonus (το σημείο όπου το μέγιστο bonus θα καταβαλλόταν) οι managers χρησιμοποιούσαν λογιστικές τεχνικές που άπτονταν της διακριτικής τους ευχέρειας (discretionary accounting options) προκειμένου να περιορίσουν τα έξοδα στο τρέχον έτος και να μετατοπίσουν το «περίσσευμα» σε επόμενα έτη. Επίσης, όταν τα κέρδη βρισκόταν κάτω από το κατώφλι του bonus (το σημείο όπου το bonus δεν εισπράττεται) οι managers χρησιμοποιούσαν και πάλι την διοικητική τους προαίρεση (managerial discretion) ως προς τις λογιστικές τεχνικές ώστε αυτή τη φορά να περιορίσουν τα κέρδη ακόμα περισσότερο, μεταφέροντας έτσι ένα μέρος αυτών (των κερδών) στο μέλλον.

Καταλήγοντας λοιπόν θα λέγαμε, πως πολλά στελέχη χειραγωγούν τα εμφανιζόμενα κέρδη, επειδή οι επιχειρήσεις τους δίνουν το κίνητρο να το κάνουν. Στην πραγματικότητα, μόνο τα ανόητα στελέχη θα αγνοούσαν τους αναφερόμενους λογιστικούς αριθμούς όταν η προσωπική τους αποζημίωση εξαρτάται από αυτούς.

Επαναλαμβάνουμε πάντως πως, παρά την προσωπική πίεση ή τα κίνητρα ένα στέλεχος θα έπρεπε να κάνει αυτές τις επιλογές που επιτρέπονται από τα GAAP και αντικατοπτρίζουν κατάλληλα την οικονομική πραγματικότητα των επιχειρήσεων.

³⁴ Healy, P. 1985. *The effect of bonus schemes on accounting decisions. Journal of Accounting and Economics*, 7: 85-107.

4.4.2 Αποτίμηση εταιρειών – Μεγιστοποίηση τιμής μετοχής

Για να γίνουν πιο εύκολα αντιληπτά τα κίνητρα για την διαχείριση κερδών με σκοπό την μεγιστοποίηση της τιμής της μετοχής μιας εταιρείας, είναι πρώτα απαραίτητο να κατανοηθεί πως αποτιμάται μια εταιρία. Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται συνοπτικά διαφορετικές προσεγγίσεις για την αποτίμηση μιας επιχείρησης καθώς και ένα απλό μοντέλο εκτίμησης.

Υπάρχουν διάφορα δημοφιλή μοντέλα εκτίμησης. Τα περισσότερα από αυτά προσπαθούν να προσδιορίσουν την τρέχουσα αξία προβλέποντας τις μελλοντικές αξίες μιας εκ των ακόλουθων μεταβλητών :

1. λογιστική αξία σύμφωνα με τον ισολογισμό
2. λειτουργικές ταμειακές ροές
3. καθαρά κέρδη

Η λογιστική αξία (book value) η οποία υπολογίζεται ως : περιουσιακά στοιχεία μείον τις υποχρεώσεις, ονομάζεται ορισμένες φορές «καθαρά περιουσιακά στοιχεία» (net assets). Το ενεργητικό και παθητικό είναι κατάλοιπα συναλλαγών που προέρχονται κυρίως από προηγούμενες λειτουργικές, επενδυτικές και χρηματοοικονομικές δραστηριότητες. Επειδή η λογιστική αξία αντανακλά το παρελθόν, συχνά θεωρείται πιο σχετική για εταιρίες που δεν έχουν σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης ή αναμένεται να ρευστοποιηθούν.

Η οικονομική θεωρία μας λέει πως μακροχρόνια η συνολική ταμειακή ροή και τα καθαρά κέρδη θα είναι ίσα. Τα δυο μεγέθη διαφέρουν από χρόνο σε χρόνο μόνο εξαιτίας της εφαρμογής της λογιστικής των δεδουλευμένων (accrual accounting) όπως υπαγορεύεται από τα GAAP. Άρα, προσεγγίσεις οι οποίες χρησιμοποιούν μια από τις δυο μεταβλητές είναι παρόμοιες, διαφέροντας κυρίως σε ποια από τις δύο το πρόσωπο που κάνει την εκτίμηση πιστεύει είναι πιο σχετική. Πρόσφατες εμπειρικές έρευνες δείχνουν ότι οι τιμές των μετοχών συσχετίζονται περισσότερο με τα καθαρά κέρδη από ότι με τις λειτουργικές

ταμειακές ροές (Dechow, 1994)³⁵. Δηλαδή, τα δημοσιευμένα κέρδη παίζουν ρόλο στην αποτίμηση της επιχείρησης

4.4.2.1 Μεγιστοποίηση τιμής μετοχής

Ένας τρόπος για να επιτευχθεί είναι μέσω της μεθόδου της εξομάλυνσης των κερδών (income smoothing) και γίνεται συνήθως για να εξαλειφτεί η μεταβλητότητα στα κέρδη κάποιας επιχείρησης. Με διάφορες λογιστικές μεθόδους πετυχαίνουν την ομαλοποίηση τους με αποτέλεσμα την αύξηση της μετοχής. Για να έχει αυτό αποτέλεσμα στη τιμή της μετοχής η εξομάλυνση των κερδών δεν είναι απαραίτητο να απαλειφθεί ολοκληρωτικά η μεταβλητότητα, αρκεί μονάχα να περιοριστεί. Επομένως τα στελέχη της επιχείρησης μπορούν να αυξήσουν την τιμή της μετοχής μέσω της μείωσης της μεταβλητότητας των δημοσιευμένων κερδών.

Βάση των παραπάνω μεγάλη σημασία δίνουν οι οικονομικοί αναλυτές σε μία εκτίμηση ονομαζόμενη ως «ποιότητα κερδών» και ενσωματώνει πολλούς παράγοντες που εξακριβώνουν πόσο υγιή είναι τα καθαρά κέρδη της επιχείρησης και σύμφωνα με αυτή την εκτίμηση, η ποιότητα των δημοσιευμένων κερδών θεωρείται υψηλή όταν κατά την χρήση για τις ανάγκες πρόβλεψης των μελλοντικών κερδών δεν απαιτείται περαιτέρω ανάλυση. Το αντίθετο συμβαίνει όταν τα δημοσιευμένα κέρδη θεωρούνται λιγότερο ποιοτικά.

Συνεπώς όσο αυξάνεται η μεταβλητότητα των καθαρών κερδών κατά τη διάρκεια μιας διαχειριστικής περιόδου τόσο αυξάνεται η παρουσία λογιστικών χειρισμών που μειώνουν την αντίληψη για την ποιότητα των κερδών, την τιμή της μετοχής και επομένως και την αξία της επιχείρησης. Επομένως επιχειρήσεις με χαμηλή μεταβλητότητα στα κέρδη μπορούν να πετύχουν ευκολότερα υψηλή τιμή στην μετοχή τους.

³⁵ DeAngelo, H., DeAngelo, L., Skinner, D. J. 1994. Accounting Choice in Troubled Companies. *Journal of Accounting and Economics*, 17: 113-143.

4.4.3 Μείωση κόστους μετοχικού κεφαλαίου

Ένας παράγοντας που επηρεάζει το μετοχικό κόστος κεφαλαίου είναι ο αναμενόμενος βαθμός οικονομικού κινδύνου (πιθανότητα χρεοκοπίας) που μια επιχείρηση αντιμετωπίζει. Υψηλότερος οικονομικός κίνδυνος αυξάνει το μετοχικό κόστος κεφαλαίου διότι οι μέτοχοι απαιτούν μεγαλύτερη απόδοση για να αποζημιωθούν για τον υψηλότερο κίνδυνο που έχουν αναλάβει.

Ο οικονομικός κίνδυνος μπορεί να εκτιμηθεί με την χρήση υποδειγμάτων πρόβλεψης χρεοκοπίας. Ενδεικτικά αναφέρουμε ένα τέτοιο υπόδειγμα όπως αναπτύχθηκε από τους McKee και Lensberg (2002) χρησιμοποιώντας γενετικό προγραμματισμό σε ένα δείγμα 291 αμερικανικών εισηγμένων στο χρηματιστήριο επιχειρήσεων από το 1991 έως το 1997. Το μοντέλο χρησιμοποιεί τρεις μεταβλητές για να δημιουργήσει πιθανότητα χρεοκοπίας η οποία κυμαίνεται μεταξύ 0 και 1. Χρησιμοποιώντας πιθανότητα χρεοκοπίας 0.5 ως το σημείο πρόγνωσης απόφασης, το μοντέλο ήταν 80% ακριβές στην πρόγνωση χρεοκοπίας ένα χρόνο πριν την πραγματική χρεοκοπία.

Οι τρεις μεταβλητές που χρησιμοποιήθηκαν στο μοντέλο ήταν:

1. μέγεθος εταιρίας, όπως μετριέται από \log_{10} (συνολικά περιουσιακά στοιχεία/1000) .
2. κερδοφορία, όπως μετριέται από τα καθαρά κέρδη /συνολικά περιουσιακά στοιχεία.
3. ρευστότητα, όπως μετριέται από τα ταμειακά διαθέσιμα/ βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

4.4.4 Μείωση της διακύμανσης των κερδών

Οι οικονομικοί αναλυτές συχνά εκτιμούν την μεταβλητότητα στα κέρδη υπολογίζοντας την τυπική απόκλιση βάσει των τιμών από το πρόσφατο παρελθόν. Αυτή η ανάλυση μπορεί να συμπεριλαμβάνει τον υπολογισμό της τυπικής απόκλισης για ετήσια, εξαμηνιαία ή τριμηνιαία αποτελέσματα.

4.4.5 Αποφυγή μείωσης κερδών και εμφάνιση οριακών ζημιών

Αρκετές πρόσφατες έρευνες, υποθέτοντας ότι οι μάνατζερ των εταιριών έχουν κίνητρα να αποφύγουν τη δημοσίευση ζημιών ή μείωση των κερδών, μελετούν την κατανομή των δημοσιευόμενων αποτελεσμάτων γύρω από το σημείο 0. Η χειραγώγηση των κερδών για την αποφυγή μείωσης κερδών αντανακλάται σε cross - sectional κατανομές μεταβολών στα αποτελέσματα με τη μορφή ασυνήθιστα χαμηλών συχνοτήτων οριακών μειώσεων στα κέρδη και ασυνήθιστα υψηλών συχνοτήτων οριακών αυξήσεών τους. Ομοίως, το earnings management για αποφυγή ζημιών αντανακλάται σε cross - sectional κατανομές αποτελεσμάτων με τη παρουσία ασυνήθιστα χαμηλών συχνοτήτων οριακών ζημιών και ασυνήθιστα υψηλών συχνοτήτων οριακών θετικών αποτελεσμάτων.

Τα μοτίβα αυτά εμφανίζονται τόσο σε έρευνες που χρησιμοποιούν τριμηνιαία στοιχεία όσο και σε έρευνες που χρησιμοποιούν προβλέψεις αναλυτών για τα κέρδη. Επίσης οι McNichols & Wilson(1988)³⁶ παρουσίασαν ως κίνητρο για earnings management την εξάλειψη υπερβολικών κερδών. Βρήκαν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι τα κέρδη μειώνονται σκόπιμα όταν πρόκειται να αγγίξουν υπερβολικά υψηλά επίπεδα.

³⁶ McNichols, M. and Wilson, G.P. 1988. Evidence of Earnings Management from the Provision of Bad Debts. *Journal of Accounting Research*, 26: 1-31.

4.4.6 Η Επίδραση των συμβολαίων

Μεγάλο μέρος της λογιστικής βιβλιογραφίας σχετικά με το earnings management εξετάζει τη συσχέτισή του με διάφορα συμβόλαια (ρήτρες) που βασίζονται σε λογιστικά μεγέθη. Σημαντικότερα τέτοια συμβόλαια είναι αυτά που καθορίζουν τις αμοιβές των διευθυντικών στελεχών (ήδη αναφερθήκαμε σε προηγούμενη παράγραφο) καθώς και τα συμβόλαια δανεισμού (Defond & Jambalvo 1994)³⁷. Συνολικά τα ευρήματα των παραπάνω ερευνών προσφέρουν υποστήριξη στην ύπαρξη earnings management σε αυτά τα πλαίσια συμβολαίων.

4.4.6.1 Συμβόλαια δανεισμού επιχείρησης

Τα συμβόλαια δανεισμού αποτελούν σημαντικό θέμα στην έρευνα της χρηματοοικονομικής λογιστικής αφού οι δανειστές θέτουν συχνά λογιστικά νούμερα ως ρήτρες για να ελέγξουν τις δραστηριότητες της δανειζόμενης εταιρίας, απαιτώντας για παράδειγμα την επίτευξη συγκεκριμένης απόδοσης ή θέτοντας περιορισμούς στις επιτρεπόμενες επενδύσεις και στις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες της.

Οι Watts & Zimmerman (1978)³⁸ υποστήριξαν ότι οι όροι των συμβολαίων δανεισμού παρέχουν κίνητρο στους μάνατζερ να αυξήσουν τα κέρδη ώστε είτε να μειώσουν τους περιορισμούς στα συμβόλαια δανεισμού που βασίζονται στα λογιστικά νούμερα είτε να αποφύγουν το κόστος από την παραβίαση των όρων συμβολαίων. Πάντως, ενώ κάποια στοιχεία δείχνουν ότι οι μάνατζερ που προχωρούν σε πράξεις που αυξάνουν τα κέρδη καθυστερούν την αθέτηση των όρων των συμβολαίων δανεισμού (Sweeney 1994³⁹, Defond και Jambalvo

³⁷ DeFond, M.L. and Jambalvo, J. 1994. Debt covenant violation and manipulation of accruals. *Journal of Accounting and Economics*, 17: 145-176.

³⁸ Watts, R. L., and J. L. Zimmerman, 1978. Towards a Positive Theory of the Determination of Accounting Standards. *The Accounting Review*, Vol. LIII, No. 1, January: 112-134

³⁹ Sweeney, A., 1994. Debt covenant violations and managers' responses. *Journal of Accounting and Economics* 17: 281-308.

1994), άλλες έρευνες δε επαληθεύουν κάτι τέτοιο (Beneish και Press 1993,⁴⁰ DeAngelo et. al.1994).⁴¹

4.4.7 Earnings Management και μερισματική πολιτική

Οι Kasanen et. al. (1996)⁴² στο άρθρο τους εξέτασαν ως κινητήρια δύναμη για τη διαχείριση των κερδών την εξομάλυνση της σειράς των μερισμάτων που εκδίδει μια εταιρία. Τα μερίσματα μπορούν νομικά να καταβληθούν μόνο από τα τρέχοντα κέρδη, γεγονός που δημιουργεί συσχέτιση μεταξύ των δημοσιευμένων κερδών και των μερισματικών πληρωμών. Έτσι, αν τα πραγματικά κέρδη δεν είναι αρκετά υψηλά ώστε να εκπληρωθεί ο μερισματικός στόχος, υπάρχει κίνητρο για earnings management που θα οδηγήσει σε αύξηση των κερδών. Ωστόσο, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το ποσοστό φορολογίας το οποίο μπορεί να είναι υψηλό, καθώς και το γεγονός ότι το φορολογητέο εισόδημα συνδέεται με τα δημοσιευμένα κέρδη. Το κόστος της φορολογίας συνεπώς δημιουργεί κίνητρο για earnings management προς τα κάτω γενικά, και ειδικότερα όταν τα πραγματικά κέρδη είναι υψηλότερα από ό,τι θα πρέπει να δημοσιευτούν ώστε να εκπληρωθεί ο στόχος της μερισματικής πολιτικής.

⁴⁰ Beneish, M.D., Press, E. 1993. Costs of technical violation of accounting-based debt covenants. *The Accounting Review*, 68 (2) : 233-257

⁴¹ DeAngelo, H., DeAngelo, L., Skinner, D. J. 1994. Accounting Choice in Troubled Companies. *Journal of Accounting and Economics*, 17: 113-143.

⁴² Kasanen, E., Kinnunen, J. and Niskanen, J. 1996. Dividend-based earnings management: Empirical evidence from Finland. *Journal of Accounting and Economics*, 22: 283-312.

4.4.8 Η επιρροή των τρίτων προς την εταιρία

Ο Bowen (1995)⁴³ και ο Titman (1984)⁴⁴ δημοσίευσαν κίνητρα για earnings management που σχετίζονται με τρίτους όπως είναι οι εργαζόμενοι ή οι πελάτες και έχουν στόχο να επηρεάσουν θετικά τους όρους συναλλαγών μεταξύ της εταιρίας και αυτών. Τέτοιες περιπτώσεις είναι οι παρακάτω:

- Οι πελάτες οι οποίοι είναι πρόθυμοι να πληρώσουν υψηλότερες τιμές για τα αγαθά διότι η εταιρία θεωρείται ότι είναι περισσότερο αξιόπιστη σχετικά με τις εγγυήσεις και την παροχή συμφωνημένων υπηρεσιών. Η μείωση των κερδών μπορεί να έχει κάποια αρνητική επίδραση στις εκτιμήσεις των πελατών για την πιθανότητα η εταιρία να είναι συνεπής με τις υποχρεώσεις της.
- Όμοια, οι προμηθευτές προσφέρουν καλύτερους όρους, διότι είναι περισσότερο πιθανό η εταιρία να πληρώσει για τρέχουσες αγορές της, ενώ παράλληλα είναι περισσότερο πιθανό να προβεί σε μεγάλες μελλοντικές αγορές.
- Ακόμη, πολύτιμοι εργαζόμενοι είναι λιγότερο πιθανό είτε να αποχωρήσουν είτε να απαιτήσουν υψηλότερους μισθούς για να παραμείνουν.

⁴³ Bowen, R. M., L. DuCharme, and D. Shores. 1995. Stakeholders' Implicit Claims and Accounting Method Choice. *Journal of Accounting & Economics*, 20: 255-295.

⁴⁴ Titman, S. 1984. The Effect of Capital Structure on a Firm's Liquidation Decision. *Journal of Financial Economics*, 13: 137-151.

4.9 Κίνητρα για την εικονική μείωση των κερδών

4.9.1 Πολιτικές πιέσεις

Πολλές έρευνες (Jones 1991⁴⁵, Cahan et. al. 1997,⁴⁶ Han και Wang 1998)⁴⁷ αποδεικνύουν ότι οι εταιρίες προχωρούν σε earnings management ώστε να δημοσιεύσουν χαμηλότερα κέρδη σε περιόδους αυξημένης πολιτικής έκθεσης. Ωστόσο, οι περισσότερες από αυτές τις έρευνες τείνουν να υποθέτουν ότι όλες οι εταιρίες του δείγματος αντιμετωπίζουν τα ίδια πολιτικά κόστη. Μόνο οι Cahan et. al. (1997) υποστηρίζουν ότι το επίπεδο του πολιτικού κόστους μπορεί να διαφέρει μεταξύ των εταιριών και επομένως ο βαθμός του earnings management θα πρέπει επίσης να αναμένεται να διαφέρει από εταιρία σε εταιρία.

Άλλες έρευνες υποστηρίζουν ότι το earnings management χρησιμοποιείται ως εργαλείο ώστε να μειωθεί η ευαισθησία στην πολιτική πίεση (Patten 1992⁴⁸, Blacconiere και Patten 1994,⁴⁹ Walden και Schwartz 1997)⁵⁰. Επιπλέον, οι Deegan και Rankin (1996)⁵¹ και Patten (2000, 2002)⁵² έδειξαν ότι οι εταιρίες εμφανίζονται να χρησιμοποιούν το earnings management προκειμένου να μειώσουν τον αρνητικό αντίκτυπο από τις επιπτώσεις της λειτουργίας τους

⁴⁵ Jones, J. 1991. *Earnings management during import relief investigations*. *Journal of Accounting Research*, 29: 193-228.

⁴⁶ Cahan, S.F., Chavis, B.M., and Elmendorf, R.G. 1997. *Earnings Management of Chemical Firms in Response to Political Costs from Environmental Legislation*. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 12 (1): 37-65.

⁴⁷ Han, J.C.Y. and Wang, S-W. 1998. *Political costs and earnings management of oil companies during the 1990 Persian Gulf Crisis*. *The Accounting Review*, 73: 103-117.

⁴⁸ Patten, D.M. 1992. *Exposure, legitimacy, and social disclosure*", *Journal of Accounting and Public Policy*, 10 : 297-308.

⁴⁹ Blacconiere W. G. and D. M. Patten. 1994. *Environmental disclosures, regulatory costs, and changes in firm value*. *Journal of Accounting and Economics*, 20: 357-377.

⁵⁰ Walden, W.D. and B.N. Schwartz. 1997. *Environmental disclosures and public policy pressure*. *Journal of Accounting and Public Policy*, 16: 125-154.

⁵¹ Deegan, C., Rankin, M., 1996. *Do Australian companies report environmental news objectively? An analysis of environmental disclosures by firms prosecuted successfully by the Environmental Protection Authority*. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 9 (2): 50-67.

⁵² Patten, D.M. 1992. *Exposure, legitimacy, and social disclosure*", *Journal of Accounting and Public Policy*, 10 : 297-308. &

Patten, D.M., 2000. *Changing Superfund disclosure and its relation to the provision of other environmental information*. *Advances in Environmental Accounting and Management*, 101- 121.

στο περιβάλλον. Ενδιαφέρον είναι και το άρθρο των Hang και Wang (1998) οι οποίοι βρήκαν ότι οι πετρελαϊκές εταιρίες χρησιμοποίησαν το earnings management για να μειώσουν τα κέρδη τους κατά τη διάρκεια του πολέμου στον Κόλπο με σκοπό να αποφύγουν τις πολιτικές συνέπειες από τα υψηλότερα κέρδη που οφείλονταν στις αυξημένες λιανικές τιμές πετρελαίου.

4.9.2 Νομοθετικά κίνητρα

Σχεδόν όλοι οι κλάδοι εταιριών ελέγχονται σε κάποιο βαθμό από τη νομοθεσία. Ωστόσο, σε κάποιους συγκεκριμένους κλάδους - όπως είναι οι τράπεζες, οι ασφάλειες, και οι υπηρεσίες - ο έλεγχος συνδέεται αυστηρά με λογιστικά δεδομένα (κεφαλαιακή επάρκεια, χρηματοοικονομική κατάσταση κλπ.). Υπό αυτό το πρίσμα ένα άλλο κίνητρο χρήσης του earnings management είναι η αποφυγή πιθανών νομικών κυρώσεων λόγω παράνομων δραστηριοτήτων μιας εταιρίας ή ενός κλάδου. Για παράδειγμα, τεράστια κέρδη μπορεί να είναι ένδειξη ύπαρξης μονοπωλίου ή παράνομων δραστηριοτήτων. Επίσης, πολύ υψηλά κέρδη δείχνουν ότι η εταιρία θα έχει τη δυνατότητα αποζημίωσης για καταστροφές που τυχόν προκάλεσε όπως είναι η μόλυνση του περιβάλλοντος.

Ωστόσο, τα στοιχεία που προκύπτουν από έρευνες σχετικά με τη συχνότητα του earnings management που οφείλεται σε νομοθετικούς λόγους είναι δύσκολο να ερμηνευτούν. Και αυτό γιατί συνήθως ο αριθμός των εταιριών των δειγμάτων στις παραπάνω έρευνες είναι σχετικά μικρός. Επίσης, μια ερώτηση που δεν έχει απαντηθεί από αυτές τις έρευνες είναι εάν τα νομοθετικά κίνητρα για earnings management επηρεάζουν μόνο τον περιορισμένο αριθμό των εταιριών του δείγματος ή ένα ευρύτερο κομμάτι της οικονομίας.

4.9.3 Το μέγεθος της εταιρίας

Ο Rutledge (1995)⁵³ υποστήριξε ότι οι μάνατζερ μεγάλων (πολυεθνικών) εταιριών τείνουν να υιοθετούν αλλά και να πιέζουν για ψήφιση λογιστικών κανόνων που ευνοούν μειωμένα κέρδη. Κι αυτό αφού χαμηλότερα κέρδη προκαλούν αύξηση των ταμειακών ροών καθώς και των τιμών των μετοχών μέσω της μειωμένης φορολογίας. Επίσης, χαμηλότερα κέρδη συνεπάγονται και μείωση του πολιτικού κόστους. Η συνδυασμένη αύξηση των ταμειακών ροών λόγω μείωσης των φόρων και του πολιτικού κόστους έχει ως αποτέλεσμα υψηλότερες τιμές μετοχών, υποθέτοντας ότι η κεφαλαιαγορά είναι αποτελεσματική. Όπως υποστηρίζεται οι μάνατζερ δε χάνουν από τη μείωση των δημοσιευμένων κερδών, δεδομένου ότι το διοικητικό συμβούλιο προεξοφλεί κάθε μεταβολή στα κέρδη που σχετίζεται αποκλειστικά με αλλαγές στις λογιστικές μεθόδους. Επίσης, οι μάνατζερ αποκομίζουν κέρδη από την αύξηση της τιμής της μετοχής επειδή αρκετές φορές όροι του συμβολαίου τους συνδέουν την αμοιβή τους όχι με τα δημοσιευμένα κέρδη της εταιρίας αλλά με την μεταβολή της τιμής της μετοχής.

Αντίθετα, οι μάνατζερ μικρότερων εταιριών τείνουν να υιοθετούν λογιστικές μεθόδους που οδηγούν σε αύξηση των δημοσιευμένων κερδών λόγω του οφέλους που αναμένουν από τους όρους των συμβολαίων τους, που συνδέουν την αμοιβή τους με τα κέρδη της εταιρίας.

⁵³ Rutledge, R. 1995. *Does management engage in the manipulation of the earnings? The case of SFAS 52. Journal of International Accounting Auditing and Taxation, 4 (1):69-86.*

4.9.4 Διαπραγματεύσεις με τα εργατικά σωματεία

Εκτός από την περίπτωση των bonus ως μορφή αποζημίωσης όπου τα στοιχεία δείχνουν ότι οι μάνατζερ χειραγωγούν τα τρέχοντα δημοσιευμένα κέρδη ώστε να αυξήσουν την μελλοντική τους αποζημίωση, πολλά από τα αποτελέσματα σε προηγούμενες έρευνες καταλήγουν ότι οι μάνατζερ ελαττώνουν τα κέρδη σε μία προσωρινή βάση ώστε να αυξήσουν την διαπραγματευτική τους ικανότητα απέναντι στα εργατικά σωματεία και να τα πείσουν να αποδεχτούν πάγωμα μισθών (DeAngelo et al. 1994).

4.10 Ανάμικτα αποτελέσματα ερευνών σχετικά με τα κίνητρα για την χειραγώγηση των κερδών

Πέρα από τα κίνητρα που αναφέρθηκαν παραπάνω και συνδέονται άμεσα με συγκεκριμένες στρατηγικές χειραγώγησης (εικονικής αύξησης ή μείωσης) των κερδών υπάρχουν και άλλες περιπτώσεις εξεταζόμενων κινήτρων για τα οποία οι έρευνες έχουν καταλήξει σε ανάμικτα συμπεράσματα. Έτσι, σε πολλά άρθρα μελετώνται οι λογιστικές επιλογές των προβληματικών εταιριών στη δεκαετία του 1990, μεταξύ αυτών και των Healy και Palepu (1990)⁵⁴, Beneish και Press (1993)⁵⁵, Sweeney (1994)⁵⁶, DeAngelo (1994)⁵⁷, Dichev και Skinner (2002)⁵⁸. Τα στοιχεία αυτών των ερευνών σχετικά με τις λογιστικές επιλογές των προβληματικών εταιριών δεν καταλήγουν σε ομοιόμορφα αποτελέσματα. Υπάρχουσες θεωρίες σχετικά με τις προβληματικές εταιρίες που αντιμετωπίζουν συστηματικά προβλήματα στα κέρδη προβλέπουν ότι οι λογιστικές επιλογές των μανάτζερ αναμένεται να αυξάνουν το εισόδημα για λόγους ασφάλειας της θέσης των μανάτζερ. Έτσι κάποιοι ερευνητές βρήκαν ότι οι λογιστικές επιλογές των μανάτζερ συστηματικά αυξάνουν τα δημοσιευμένα κέρδη. Για παράδειγμα, η Sweeney (1994)⁵⁹ ερεύνησε 130 περιπτώσεις αθέτησης υποχρεώσεων και βρήκε ότι οι εταιρίες αυτές προβαίνουν σε μεγαλύτερο αριθμό λογιστικών επιλογών που αυξάνουν τα κέρδη πριν από το γεγονός της αθέτησης από ότι οι υπόλοιπες εταιρίες του ίδιου μεγέθους και κλάδου.

⁵⁴ Healy, P.M. and K.G. Palepu. 1990. Effectiveness of accounting-based dividend covenants. *Journal of Accounting and Economics*: 97-123.

⁵⁵ Beneish, M.D., Press, E. 1993. Costs of technical violation of accounting-based debt covenants. *The Accounting Review*, 68 (2) : 233-257

⁵⁶ Sweeney, A., 1994. Debt covenant violations and managers' responses. *Journal of Accounting and Economics* 17: 281-308.

⁵⁷ DeAngelo, H., DeAngelo, L., Skinner, D. J. 1994. Accounting Choice in Troubled Companies. *Journal of Accounting and Economics*, 17: 113-143.

⁵⁸ Dichev, I.D. and D.J. Skinner. 2002. Large-sample evidence on the debt covenant hypothesis. *Journal of Accounting Research*, 40(4): 1091-1123.

⁵⁹ Sweeney, A., 1994. Debt covenant violations and managers' responses. *Journal of Accounting and Economics* 17: 281-308.

Από την άλλη μεριά υπάρχουν στοιχεία ότι μπορεί να έχουμε εικονική μείωση των κερδών σε μία προσπάθεια της διοίκησης να κερδίσει την υποστήριξη των εργατικών σωματείων. Οι ορκωτοί ελεγκτές μπορεί επίσης να πιέζουν για συντηρητική εμφάνιση των αποτελεσμάτων αφού εάν τα λογιστικά τους πρότυπα δεν είναι συντηρητικά μπορεί να μηνυθούν οι ίδιοι εάν οι πελάτες τους πτωχεύσουν. Τέλος είναι οι δανειστές που ασκούν προσεκτικό έλεγχο στις προβληματικές εταιρίες. Σε κάθε προσπάθεια αύξησης των δημοσιευμένων κερδών, οι μάνατζερ θα χάσουν της αξιοπιστία από τους δανειστές και επομένως θα διακινδυνεύσουν σημαντικές χρηματοοικονομικές πηγές σε κρίσιμες χρονικές περιόδους.

Σε άλλη μελέτη οι Liberty και Zimmerman (1986)⁶⁰ ερεύνησαν τα κίνητρα μείωσης των κερδών σε περιόδους γύρω από διαπραγματεύσεις για συγχώνευση, ενώ η De Angelo (1986) ερεύνησε τα κίνητρα μείωσης των κερδών σε περιόδους γύρω από διαπραγματεύσεις για management buyouts. Η ισχύς των ελέγχων σε αυτές τις έρευνες είναι χαμηλή αφού τα δείγματα είναι μικρά, και τα αποτελέσματα δεν καταλήγουν πάντα σε συμπέρασμα.

⁶⁰ Liberty, S. and Zimmerman, J. 1986. Labor union contract negotiations and accounting choices. *The Accounting Review*, 61: 692–712.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΤΡΟΠΟΙ ΜΕ ΤΟΥΣ ΟΠΟΙΟΥΣ ΠΡΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙΤΑΙ
Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΜΕΣΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

5.1 Τρόποι με τους οποίους πραγματοποιείται η διαχείριση κερδών μέσω της χρηματοοικονομικής κατάστασης του ισολογισμού

Η διοίκηση της επιχείρησης διαθέτει αρκετούς τρόπους τους οποίους δύναται να χρησιμοποιήσει για να επηρεάσει τα κέρδη μιας η περισσότερων χρήσεων (αν και τελικά κάποτε η λογιστική αλχημεία θα αποκαλυφθεί). Οι τρόποι με τους οποίους επηρεάζει τα αποτελέσματα μέσω της κατάστασης των αποτελεσμάτων χρήσης είναι αρκετοί αλλά πάντα αφήνουν κάποια ίχνη σε στοιχεία του ισολογισμού, η ενδελεχής ανάλυση του οποίου οφείλει να αποτελεί τη βάση για κάθε έρευνα σχετικά με την ποιότητα των λογιστικών καταστάσεων (για παράδειγμα μια απότομη αύξηση στις απαιτήσεις από τους πελάτες σε σχέση με αύξηση των πωλήσεων → αύξηση κερδών αλλά πιθανότητα χαλαρή πολιτική πιστώσεων, δηλαδή μελλοντικές ζημιές). Αυτή η δυνατότητα της μπορεί να πραγματοποιηθεί χρησιμοποιώντας και τις 2 πλευρές του ισολογισμού, δηλαδή τόσο από το ενεργητικό όσο και από το παθητικό και φυσικά επηρεάζουν την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, καθώς είναι γνωστή η βασική σχέση Καθαρή Θέση= Ενεργητικό – Παθητικό (συνεπώς για να είναι αυξημένη η Καθαρή θέση, θα πρέπει είτε να αυξηθεί το Ενεργητικό με δεδομένο το Παθητικό είτε να μειωθεί το Παθητικό με δεδομένο το Ενεργητικό). Οι πιο συγκεκριμένες πρακτικές και ο τρόπος χρήσης τους είναι οι εξής (ενδιαφέρον σχετικά είναι και ένα άρθρο του Ken Brown στη Wall Street Journal⁶¹ με διάφορες πρακτικές που αλλάζουν την εικόνα των λογιστικών καταστάσεων):

⁶¹ *Creative Accounting: Four Areas To Buff Up a Company's Picture* By KEN BROWN, Staff Reporter of THE WALL STREET JOURNAL, Feb. 21, 2002

5.1.1. Ενεργητικό

5.1.1.1. Πάγιο ενεργητικό

1α) Πάγια περιουσιακά στοιχεία

1αα) Κτίρια, εξοπλισμός, μηχανήματα: 1^{ος} τρόπος

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : η εταιρία μπορεί να αυξήσει είτε με την προβλεπόμενη ωφέλιμη ζωή είτε την υπολειμματική αξία των κτιρίων ή του εξοπλισμού-μηχανημάτων.

Αποτέλεσμα: μείωση τους συντελεστή απόσβεσης αφενός και της έντασης των αποσβέσεων αφετέρου, γεγονός που οδηγεί σε αυξημένα αποτελέσματα χρήσης κατά την επιθυμία της διοίκησης.

Συνήθης εφαρμογή: σε εταιρίες έντασης κεφαλαίου και έντασης πάγιων περιουσιακών στοιχείων (κυρίως βιομηχανικές επιχειρήσεις)

Αντίστροφη τακτική (σκοπός λιγότερα κέρδη): μείωση προβλεπόμενης ωφέλιμης ζωής ή της υπολειμματικής αξίας κτιρίων ή εξοπλισμού-μηχανημάτων → αύξηση συντελεστών απόσβεσης + έντασης αποσβέσεων → μειωμένα κέρδη χρήσης.

1αβ) Κτίρια, εξοπλισμός, μηχανήματα: 2^{ος} τρόπος

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : αποφυγή χρέωσης των απαραίτητων εξόδων απομείωσης παλιού και άχρηστου εξοπλισμού/μηχανημάτων μηδενικής αξίας ή κτιρίων απαξιωμένων ή με σημαντικές φθορές και άχρηστων πια για την παραγωγική διαδικασία.

Αποτέλεσμα: μη χρέωση των αποτελεσμάτων χρήσης με τις αναλογούσες ζημιές με σκοπό την εμφάνιση αυξημένων κερδών σε σχέση με τα πραγματικά

Συνήθης εφαρμογή: σε όλο το εύρος του εταιρικού φάσματος και ιδιαίτερα σε επιχειρήσεις του βιομηχανικού κλάδου.

Αντίστροφη τακτική (σκοπός λιγότερα κέρδη): χρέωση επιπλέον των αναγκαίων εξόδων απομείωσης εξοπλισμού / κτιρίων/ μηχανημάτων → επιπλέον επιβάρυνση κερδών χρήσης.

1αγ) Κτίρια, εξοπλισμός, μηχανήματα: 3^{ος} τρόπος

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : καταχώρηση στους λογαριασμούς των κτιρίων/ εξοπλισμού/ ή και μηχανημάτων , ποσών που καταβλήθηκαν για συντήρηση του εξοπλισμού ή για επισκευές των κτιρίων ή των μηχανημάτων και ενώ αποτελούν έξοδα τρέχουσας χρήσης, καταχωρούνται ως ενεργητικό.

Αποτέλεσμα: παρουσίαση στρεβλής εικόνας τόσο του ισολογισμού όσο και των αποτελεσμάτων τρέχουσας χρήσης τα οποία παρουσιάζονται αυξημένα (αν και θα μειώνονται τα μελλοντικά κέρδη λόγω της απόσβεσης των παγιοποιημένων εξόδων). Οποιοσδήποτε ποσό καταβάλλεται για επισκευές και συντηρήσεις κτιρίων/ εξοπλισμού/μηχανημάτων οφείλει να καταχωρείται ως έξοδο χρήσης και μόνο οι επεκτάσεις ή βελτιώσεις κτιρίων /μηχανημάτων /εξοπλισμού να παγιοποιούνται ως ενεργητικό

Συνήθης εφαρμογή: σε εταιρίες έντασης κεφαλαίου και έντασης πάγιων περιουσιακών στοιχείων (κυρίως σε βιομηχανικές επιχειρήσεις)

1β) Άυλα περιουσιακά στοιχεία

1βα) Έξοδα (ή δαπάνες) πολυετούς απόσβεσης: 1^{ος} τρόπος

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : χρέωση ποσών ως έξοδα (ή δαπάνες) πολυετούς απόσβεσης τα οποία όμως θα έπρεπε να καταχωρηθούν στα έξοδα χρήσης και να μειώσουν ανάλογα τα αποτελέσματα χρήσης (παρόμοια περίπτωση με την παραπάνω 1αγ)

Αποτέλεσμα: παρουσίαση στρεβλής εικόνας ισολογισμού και φυσικά αυξημένα κέρδη τρέχουσας χρήσης (καθώς όπως σημειώσαμε και πρωτύτερα τα κέρδη τρέχουσας χρήσης θα αυξηθούν αλλά θα μειώνονται τα κέρδη των επόμενων χρήσεων λόγω των αποσβέσεων των παγιοποιημένων εξόδων)

Συνήθης εφαρμογή: σε όλο το εύρος του εταιρικού φάσματος

Αντίστροφη τακτική (σκοπός λιγότερα κέρδη): έξοδα πολυετούς απόσβεσης που όντως και νόμιμα έπρεπε να καταχωρηθούν στο ενεργητικό 'ως δαπάνες πολυετούς απόσβεσης όπως τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου , έξοδα ίδρυσης νέων υποκαταστημάτων κτλ. , καταγράφονται κατευθείαν στα αποτελέσματα της χρήσης με συνέπεια την υπέρμετρη επιβάρυνση τους τη συγκεκριμένη χρονιά και πιθανόν και την εμφάνιση ζημιών.

1ββ) Έξοδα (ή δαπάνες) πολυετούς απόσβεσης: 2^{ος} τρόπος

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : λογισμός αποσβέσεων με χαμηλότερους των αναγκαίων συντελεστές αποσβέσεων (σε αυτή την περίπτωση οι δαπάνες όντως να κρίνεται αναγκαίο να παγιοποιηθούν , αλλά η αλχημεία γίνεται στο ποσοστό απόσβεση τους.

Αποτέλεσμα: υψηλότερα του κανονικού κέρδη οφειλόμενα στις μικρότερες αποσβέσεις.

Συνήθης εφαρμογή: σε εταιρίες εφαρμογής τεχνολογίας και κυρίως του κλάδου της πληροφορικής με τα μεγάλα και σημαντικά κόστη σε νέα προϊόντα και ιδιαίτερα εταιρίες software όπου τα έξοδα τα σχετικά με την ανάπτυξη τους και η αντιμετώπιση τους λογιστικά εμπεριέχει σημαντικό ποσοστό υποκειμενικότητας (εμπίπτουν στην υποπερίπτωση 1βα). Οι εταιρίες παραγωγής λογισμικού (software), ως επί το πλείστον , έχουν συμβόλαια και πωλούν άδειες χρήσης λογισμικού στην κλειόμενη χρήση, ενώ στην πραγματικότητα οφείλουν να καταχωρούνται σταδιακά και ομαλά σε όλη τη διάρκεια των επόμενων ετών (με άλλα λόγια καταχωρούν έσοδα επόμενων χρήσεων ως τωρινά). Το ίδιο συμβαίνει και με τις αποσβέσεις τους. Επίσης οι τηλεπικοινωνιακές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν το ίδιο πρόβλημα των τεχνολογικών εξελίξεων στον τομέα της τηλεφωνίας και των υπηρεσιών τηλεφωνίας, γεγονός το οποίο τις κατατάσσει στην ίδια κατηγορία του επηρεασμού των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω των αποσβέσεων των αδειών χρήσης του τηλεπικοινωνιακού φάσματος (πάροχοι τηλεπικοινωνιών)

Τέλος συχνό φαινόμενο και στις εταιρίες παρασκευής φαρμάκων όπου η διοίκηση δύναται να επηρεάσει τα κέρδη και λογιστικές καταστάσεις μέσω των εξόδων έρευνας και ανάπτυξης τα οποία συνήθως παγιοποιούνται για απόσβεση σε διάρκεια ετών αλλά ο τρόπος και ο συντελεστής απόσβεσης τους εξαρτάται από την προβλεπόμενη διάρκεια κυκλοφορίας του φαρμάκου και άλλους παράγοντες όπου

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

υπαισέρχεται η υποκειμενικότητα και η κρίση, επομένως υπάρχει η δυνατότητα εφαρμογής πολιτικής διαχείρισης κερδών.

Αντίστροφη τακτική (σκοπός λιγότερα κέρδη): χρέωση επιπλέον των αναγκαίων εξόδων απομείωσης εξοπλισμού/ κτιρίων/ μηχανημάτων → επιπλέον επιβάρυνση κερδών χρήσης.

1βγ) Υπεραξία

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : η υπεραξία αντιμετωπιζόταν παλαιότερα από τα ΕΛΠ (Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα) ως άυλο περιουσιακό στοιχείο και οι επιχειρήσεις υποχρεούνταν να την αποσβένουν είτε εφάπαξ είτε ισόποσα και τμηματικά σε περισσότερες της μιας χρήσης αλλά όχι περισσότερες των 5 χρήσεων (βλ. άρθρο 44 και 45 του ΔΛΠ22) (δηλαδή ο κατώτερος συντελεστής απόσβεσης της ήταν το 20%). Με τα ΔΛΠ (Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα) και ειδικότερα με το ΔΛΠ 22, ο τρόπος αντιμετώπισης της άλλαξε καθώς εισήλθε η έννοια της ωφέλιμης ζωής η οποία, ελλείψει άλλων αντικειμενικών στοιχείων βρίθεται υποκειμενικότητας. Όπως αναφέρεται στο ΔΛΠ 22, βάσιμη εκτίμηση, χωρίς να είναι δεσμευτική όμως, αποτελεί το γεγονός ότι η ωφέλιμη ζωή της υπεραξίας δεν θα ξεπερνά τα 20 χρόνια από την αρχική της αναγνώρισης της, δηλαδή κατώτερος συντελεστής απόσβεσης 5%, ενώ αν υπερβαίνει τα 20 χρόνια θα πρέπει να υπόκειται σε ετήσιο έλεγχο φθοράς ή απομείωσης της. Αυτή η διάταξη αφήνει περιθώρια για διαφορετικές ερμηνείες όσον αφορά την ωφέλιμη ζωή καθώς για παράδειγμα αν αυτή είναι 2 χρόνια (δηλαδή συντελεστής απόσβεσης υπεραξίας 50%) τα αποτελέσματα επιβαρύνονται αρκετά σε αντίθεση με το αν θεωρηθούν τα 10 χρόνια ως ωφέλιμη ζωή της (δηλαδή συντελεστής απόσβεσης υπεραξίας 10%)

Αποτέλεσμα: υψηλότερα του κανονικού κέρδη οφειλόμενα στις χαμηλότερες αποσβέσεις της υπεραξίας ως εξόδων τρέχουσας χρήσης

Συνήθης εφαρμογή: σχεδόν σε όλο το φάσμα του επιχειρείν (όταν μια επιχείρηση προβαίνει σε εξαγορά άλλης σχεδόν πάντα υπάρχει υπεραξία και μάλιστα θετική) αλλά ειδικότερα σε εταιρίες συμμετοχών ή σε εταιρίες με έντονη δραστηριότητα στον χώρο εξαγορών άλλων επιχειρήσεων

Αντίστροφη τακτική (σκοπός λιγότερα κέρδη): απόσβεση της υπεραξίας εφάπαξ ή με υψηλότερους συντελεστές → υπέρμετρη επιβάρυνση της τρέχουσας χρήσης με αποσβέσεις)

1βδ) Επενδύσεις σε ακίνητα

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : υψηλή αποτίμηση των ακινήτων που διαθέτει μια επιχείρηση REIT (Real Estate Investment Trust), γνωστές στον ελληνικό χώρο ως ΑΕΕΑΠ (Ανώνυμες Εταιρίες Επενδύσεων Ακίνητης Περιουσίας). Η εκτίμηση της αξίας των ακινήτων τους αποτελεί το σημαντικότερο στοιχείο του ισολογισμού τους και τα πιθανά κέρδη από τη μεταβολή στην εύλογη αξία των ακινήτων αυτών οδηγεί αυτόματα στη βελτίωση των αποτελεσμάτων της τρέχουσας χρήσης. Η λογιστική αλχημεία έγκειται στο εάν η αποτίμηση των ακινήτων ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα (άσχετα αν οι εκτιμήσεις της αξίας διενεργούνται από ανεξάρτητους ορκωτούς εκτιμητές, είναι εύκολη η φαλκίδευση). Υψηλότερη εκτίμηση της αξίας των ακινήτων οδηγεί σε αυξημένα κέρδη και αυξημένη καθαρή θέση (που είναι σημαντικό κριτήριο αποτίμησης για τις εταιρίες αυτές).

Αποτέλεσμα: υψηλότερα του κανονικού κέρδη οφειλόμενα σε κέρδη από τη μεταβολή στην εύλογη αξία των επενδύσεων σε ακίνητα.

Συνήθης εφαρμογή: στις εταιρίες ΑΕΕΑΠ, αλλά και σε πλήθος εταιριών με σημαντικής αξίας ακίνητα που θεωρούν τα ακίνητα τους ως επενδυτικά και τα αποτιμούν με βάση τα Δ.Λ.Π.

5.1.1.2 Κυκλοφορούν ενεργητικό

2α) Αποθέματα

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη: η διαμόρφωση κερδών κατά το δοκούν μέσω των αποθεμάτων αποτελεί ίσως τη δυσκολότερη να εντοπιστεί παρέμβαση της διοίκησης στις λογιστικές καταστάσεις της επιχείρησης, ιδιαίτερα οι 2 τελευταίοι από τους 3 τρόπους που θα παραθέσουμε. Πάντως το γεγονός είναι ότι σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις, τελικά η αλχημεία θα αποκαλυφθεί και θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε σημαντικού μεγέθους απομειώσεις των αποθεμάτων και σε ανάλογες σημαντικές ζημιές

2αα) Αποθέματα-1^{ος} τρόπος: Καταχώρηση εξόδων στα αποθέματα (αποθεματοποίηση εξόδων) τα οποία κανονικά έπρεπε να επιβαρύνουν τα αποτελέσματα χρήσης (μοιάζει με τις περιπτώσεις 1αγ και 1βα)

Αποτέλεσμα: λιγότερα έξοδα χρήσης (αφού αποθεματοποιήθηκαν) → υψηλή κερδοφορία

2αβ) Αποθέματα-2^{ος} τρόπος: Μη καταχώρηση στα έξοδα χρήσης του κόστους απομείωσης βραδέως κινούμενων αποθεμάτων ή αποθεμάτων που έχουν καταστεί πεπαλαιωμένα, αλλά παραμονή τους στο ενεργητικό ως αποθέματα ενώ στην πραγματικότητα έχουν μηδενική αξία και αποτελούν με καταγραφείσα ζημία (θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «κούφιο» ενεργητικό

Αποτέλεσμα: μη καταγραφή εξόδων απομείωσης αποθεμάτων → υψηλή κερδοφορία

2αγ) Αποθέματα-3^{ος} τρόπος: Καταγραφή και υπολογισμός ανύπαρκτου ύψους αποθεμάτων (τελικού αποθέματος) το οποίο φυσικά οδηγεί σε αυξημένα κέρδη χρήσης μέσω της ακόλουθης ροής: υψηλό τελικό απόθεμα → χαμηλό κόστος πωληθέντων → υψηλά κέρδη. Η συγκεκριμένη τακτική είναι αδύνατο αν εντοπιστεί από κάποιον άλλο εκτός των εξωτερικών ελεγκτών, αλλά και αυτοί θα έρθουν αντιμέτωποι με το ουσιαστικό αδύνατο εγχείρημα να καταμετρήσουν αναλυτικά και συνολικά τα αποθέματα μιας επιχείρησης, ιδιαίτερα αν διαθέτει αρκετές βιομηχανικές μονάδες, υποκαταστήματα σε διάφορες περιοχές ή άλλες χώρες κτλ

Αποτέλεσμα: υψηλότερα αποθέματα → χαμηλό κόστος πωληθέντων → υψηλά κέρδη

Συνήθης εφαρμογή (και οι 3 προαναφερθέντες τρόποι): σε όλο το φάσμα του επιχειρείν με έμφαση σε εμπορικές εταιρίες (χονδρεμπορικής και λιανικής πώλησης) όπου μπορεί να εφαρμόζονται γενικά όλες οι τακτικές διαχείρισης κερδών/ λογιστικών καταστάσεων, αλλά τα μεγαλύτερα προβλήματα για τον ενδιαφερόμενο αναλυτή εντοπίζονται στην απαξίωση των αποθεμάτων και στο ποσοστό αθέτησης υποχρεώσεων από πελάτες (θα αναφερθούν στη συνέχεια). Η έλλειψη των απαραίτητων προβλέψεων για απαξίωση παλιών αποθεμάτων οδηγεί σε αυξημένα τρέχοντα κέρδη, αλλά σε μελλοντικές ζημιές. Επίσης συχνό φαινόμενο και σε πλήθος βιομηχανικών επιχειρήσεων.

Ιδιαίτερη προσοχή σε εταιρίες κατασκευής υλικού (hardware) οι οποίες αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της τεχνολογικής απαξίωσης των προϊόντων που παράγουν (απαξίωση η οποία είναι ραγδαία και ταχύτατη) με αποτέλεσμα τα αποθέματα τους να υπόκεινται σε γρήγορη οικονομική φθορά. Επομένως, μια τακτική αύξησης των κερδών από τη διοίκηση συνίσταται

2β) Πελάτες και χρεώστες

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : μη καταχώρηση ζημιών απομείωσης για επισφαλείς πελάτες ή και πολιτική χαμηλότερων χρεώσεων για επισφαλείς πελάτες γενικά. Η προφανής καταγραφή υψηλότερων κερδών τρέχουσας χρήσης δεν είναι το μόνο αρνητικό σε αυτή την περίπτωση, όσο το ότι μια γενική πολιτική χαμηλότερων προβλέψεων για επισφαλείς εισπράξεις καταλήγει σε ελαστικότητα στην παροχή πιστώσεων σε πελάτες και οδηγεί σε εξαιρετικά χαμηλή ποιότητα απαιτήσεων και σε τρομακτικές ζημιές στο μέλλον , όταν έχουν συσσωρευτεί για χρόνια κάτω από το «χαλί».

Αποτέλεσμα: έλλειψη επαρκούς ύψους προβλέψεων για επισφάλειες → χαμηλότερα έξοδα → υψηλότερα κέρδη

Συνήθης εφαρμογή: σε όλες τις εταιρίες με έμφαση στις εμπορικές εταιρίες. Επίσης ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί σε εταιρίες του χρηματοπιστωτικού τομέα που μια κακή πολιτική παροχής πιστώσεων σε πελάτες , δηλαδή αλόγιστη παροχή δανείων, δύναται να οδηγήσει ακόμα και σε κατάρρευση σε σύντομο χρονικό διάστημα. Ο συνηθέστερος τρόπος επηρεασμού αποτελεσμάτων λογιστικών καταστάσεων (χρηματοπιστωτικού τομέα) των τραπεζών είναι φυσικά οι προβλέψεις για απώλειες από τα δανειακά τους χαρτοφυλάκια (χωρίς να είναι ο αποκλειστικός τρόπος καθώς υπάρχουν και οι αποτιμήσεις ομολόγων ή μετοχών που κατέχουν στο χαρτοφυλάκιο τους.) Η ποιότητα των προβλέψεων επηρεάζει τα κέρδη στο μέγιστο καθώς χαμηλότερες του κανονικού σημαίνουν υψηλά κέρδη (και άνοδο της μετοχής όπως επιδιώκει και η διοίκηση που προβαίνει σε *earning management*) ενώ υψηλότερες του κανονικού σημαίνουν χαμηλά κέρδη τρέχουσας χρήσης.

Αντίστροφη τακτική (σκοπός λιγότερα κέρδη): υπερβολικές χρεώσεις για επισφαλείς πελάτες, υψηλότερες του φυσιολογικού και αναγκαίου → περισσότερα έξοδα → χαμηλότερα κέρδη.

2γ) Προπληρωθέντα έξοδα και έξοδα επόμενων χρήσεων

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : καταχώρηση στο ενεργητικό ως προπληρωθέντων, εξόδων που στην πραγματικότητα αφορούν την τρέχουσα χρήση και όχι τις επόμενες και συνεπώς η ορθή λογιστική αντιμετώπιση τους θα ήταν να καταγραφούν ως έξοδα της κλειόμενης χρήσης και να μειώσουν τα αποτελέσματα του έτους που αφορούν και όχι μεταγενέστερα έτη

Αποτέλεσμα: μικρότερο ύψος εξόδων τρέχουσας χρήσης → υψηλότερα κέρδη

Συνήθης εφαρμογή: σε όλο το φάσμα του επιχειρείν

5.1.2 Παθητικό

Συνήθως στο παθητικό, οι αλχημείες είναι δυσκολότερες καθώς και οι τραπεζικές υποχρεώσεις αποτελούν αντικειμενικό στοιχείο που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση (πλην των περιπτώσεων τεράστιας λογιστικής απάτης). Αυτό σημαίνει ότι οι εταιρίες «παίζουν» κυρίως με στοιχεία του ενεργητικού που επηρεάζουν την καθαρή θέση δείχνοντας αυξημένα περιουσιακά στοιχεία και αυξημένη καθαρή θέση. Ας δούμε κάποιες περιπτώσεις λογιστικών αλχημιών του παθητικού οι οποίες αφορούν αποκλειστικά τις προβλέψεις που διενεργεί η επιχείρηση.

3α) Προβλέψεις

3αα) Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : αποτελεί ίσως το σημαντικότερο πρόβλημα για έναν αναλυτή λογιστικών καταστάσεων καθώς και οι εκτιμήσεις αρκετών παραγόντων οι οποίοι επηρεάζουν το ύψος της πρόβλεψης για αποζημίωση εργαζομένων λόγω συνταξιοδότησης είναι καθαρά υποκειμενικής φύσης. Τι εννοούμε? Ας εμβαθύνουμε λίγο στο θέμα των αποζημιώσεων προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία.

Όσο αφορά τα post-employment benefits δηλαδή τα δικαιώματα –ωφελήματα του προσωπικού μετά την έξοδο από την εταιρία. Εκεί υπάρχουν 2 κατηγορίες προγραμμάτων, τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών (defined contribution plans) και τα προγράμματα καθορισμένων παροχών (defined benefit plans).

Η πρώτη κατηγορία , τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών (defined contribution plans) υποχρεώνουν την επιχείρηση να πληρώσει καθορισμένα ποσά σε

ένα ταμείο και από εκεί και πέρα δεν έχει καμία άλλη νομική ή οικονομική υποχρέωση να παρέχει επιπλέον κεφάλαια στο ταμείο αν αυτό δεν έχει τα αναγκαία κεφάλαια στο μέλλον για να πληρώσει στους υπαλλήλους, τα οφειλόμενα ποσά. Με άλλα λόγια, η υποχρέωση της επιχείρησης αρχίζει και τελειώνει στην καταβολή των καθορισμένων ποσών στο κοινό ταμείο. Σε αυτή την περίπτωση, ο υπολογισμός της υποχρέωσης της η οποία θα καταχωρηθεί ως πρόβλεψη αποζημίωσης προσωπικού λόγου εξόδου από την υπηρεσία, δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερη δυσκολία καθώς τα δεδομένα είναι σχετικά ή και απόλυτα ακριβή και η επιχείρηση έχει μεταβιβάσει όλο τον κίνδυνο, ασφαλιστικό (αν τα ωφελήματα αποδειχθούν κατώτερα του αναμενόμενου) ή επενδυτικό (αν τα στοιχεία ενεργητικού που θα επενδυθούν αποδειχθούν ανεπαρκή για την εκπλήρωση των αναμενόμενων ωφελημάτων) στον εργαζόμενο.

Το πρόβλημα εντοπίζεται την δεύτερη κατηγορία, τα προγράμματα καθορισμένων παροχών. Εδώ η επιχείρηση αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει τα συμφωνημένα ωφελήματα σε όλο το προσωπικό της (τωρινούς υπαλλήλους αλλά και παλιότερους). Σε αυτή την περίπτωση οι κίνδυνοι που απορρέουν από το πρόγραμμα (ασφαλιστικός/ επενδυτικός) βαρύνουν την ίδια την επιχείρηση και όχι τον εργαζόμενο με αποτέλεσμα να πρέπει να ακολουθηθεί μια πολύπλοκη διαδικασία υπολογισμού του ύψους της πιθανής υποχρέωσης της εταιρίας. Παραδείγματα υποκειμενικών εκτιμήσεων που οφείλουν να γίνουν από την ίδια την επιχείρηση (ή εξωτερικούς συνεργάτες/αναλογιστές): δημογραφικές ή και ποιοτικές μεταβλητές όπως η κινητικότητα των εργαζομένων ή δείκτες πληθυσμιακής θνησιμότητας ή επιβίωσης αλλά και οικονομικές μεταβλητές όπως μελλοντικές αυξήσεις στο ύψος των μισθών ή στα ιατρικά κόστη περίθαλψης ή ακόμα και ο προβλεπόμενος ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας κτλ. Είναι φανερό ότι κάτω από τις συγκεκριμένες συνθήκες, η αντικειμενικότητα υπολείπεται αρκετά του επιθυμητού και υπεισέρχεται η υποκειμενικότητα με όλες τις αδυναμίες που ακολουθούν (αδυναμία ακρίβειας στον υπολογισμό του τελικού και πραγματικού ποσού που θα καταβάλλει η επιχείρηση).

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

Συμπερασματικά, μια επιχείρηση η οποία εφαρμόζει πρόγραμμα καθορισμένων παροχών ,διαθέτει απεριόριστο οπλοστάσιο για λογιστικές αλχημείες, υποθέτοντας για παράδειγμα μελλοντικές αυξήσεις μισθών την οικονομία +2% έναντι +3% ή +4%, χωρίς ουδείς να δύναται να αμφισβητήσει τις παραδοχές αυτές καθότι αποτελούν καθαρά υποκειμενικές κρίσεις. Το ίδιο και για την αύξηση του κόστους ιατρικής-νοσοκομειακής περίθαλψης η οποία μπορεί αν εκτιμηθεί κατά το δοκούν. Με άλλα λόγια , η διοίκηση της εταιρίας έχει τη δυνατότητα εκτιμήσεων (πάντα κατώτερων των πραγματικών η προβλεπόμενων) με αποτέλεσμα την καταγραφή λιγότερων προβλέψεων και κατά συνέπεια αυξημένων κερδών χρήσης σήμερα.

Αποτέλεσμα: χαμηλό ύψος προβλέψεων για αποζημίωση του προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία → υψηλότερα κέρδη τρέχουσας χρήσης.

Συνήθης εφαρμογή: σε όλο το φάσμα του επιχειρείν

Αντίστροφη τακτική (σκοπός λιγότερα κέρδη): η διοίκηση χρησιμοποιεί εξαιρετικά αντίξοες εκτιμήσεις για τις δημογραφικές / ποιοτικές ή οικονομικές μεταβλητές που είναι σχεδόν απίθανο να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα → χαμηλή κερδοφορία τρέχοντος έτους.

3αβ) Προβλέψεις για ασφαλιστικές αποζημιώσεις (στις ασφαλιστικές επιχειρήσεις)

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : μειωμένες προβλέψεις για ασφαλιστικές απαιτήσεις –αποζημιώσεις που βρίσκει πεδίο εφαρμογής στις εταιρίες του ασφαλιστικού κλάδου , καθώς με τον τρόπο αυτό χρεώνουν λιγότερα έξοδα λόγω προβλέψεων από πιθανές ζημιές που θα υποστούν από αναπάντεχα γεγονότα. Συμβαίνει συχνά και ενδεχομένως χωρίς σκοπιμότητα , καθώς η πρόβλεψη γεγονότων όπως ένας τυφώνας, ένας σεισμός ή μια πυρκαγιά κτλ. είναι εκτός δυνατοτήτων της διοίκησης της εταιρίας και συνεπώς τα περιθώρια «μόχλευσης» κερδών είναι τεράστια.

Αποτέλεσμα: χαμηλό ύψος προβλέψεων για ασφαλιστικές απαιτήσεις – αποζημιώσεις και χαμηλό αποθεματικό για πιθανές ζημιές στο μέλλον → υψηλότερα κέρδη στη τρέχουσα χρήση.

Συνήθης εφαρμογή: στις εταιρίες του ασφαλιστικού χώρου , καθώς οι λογιστικές – χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων του ασφαλιστικού τομέα χαρακτηρίζονται γενικά ως χαμηλής ποιότητας και αξιοπιστίας λόγω του σημαντικού αριθμού των υποκειμενικών εκτιμήσεων στις οποίες προβαίνουν (μεταξύ άλλων για δεδομένα όπως μέσος όρος ζωής ασφαλισμένων , έκτακτα γεγονότα όπως σεισμοί κτλ.) και η οδός μέσω της οποίας συντελείται η διαχείριση κερδών και δημοσιευμένων λογιστικών καταστάσεων είναι οι προβλέψεις για ασφαλιστικές αποζημιώσεις-καταστάσεις.

Αντίστροφη τακτική (σκοπός λιγότερα κέρδη): εξαιρετικά υψηλές προβλέψεις για ασφαλιστικές απαιτήσεις και δημιουργία ιδιαίτερα μεγάλων και αδικαιολόγητων αποθεματικών → λιγότερα κέρδη τρέχουσας τρήσης.

3αγ) Λοιπές Προβλέψεις

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : μη διενέργεια προβλέψεων για μελλοντικές υποχρεώσεις που είναι δυνατόν να ενσκήψουν είτε λόγω νομικών θεμάτων είτε λόγω μελλοντικών σφαλμάτων στην παραγωγή προϊόντων (π.χ. ελαττωματικά προϊόντα). Σύνηθες σε φαρμακευτικές εταιρίες και σε καπνοβιομηχανίες οι οποίες συχνά αντιμετωπίζουν αγωγές , οι μεν για φάρμακα που αποδείχθηκε ότι είχαν παρενέργειες και οι δε για μη προειδοποίηση για τις βλαβερές συνέπειες του καπνίσματος στην υγεία. Επίσης οι αυτοκινητοβιομηχανίες με συχνές ανακλήσεις αυτοκινήτων και ελαττωματικά μοντέλα δεν προβαίνουν σε αντίστοιχες προβλέψεις για τα κόστη ανακλήσεων καίτοι θα ήταν ορθή τακτική η διενέργεια τέτοιων προβλέψεων.

Αποτέλεσμα: χαμηλό κόστος προβλέψεων για μελλοντικές υποχρεώσεις σχετιζόμενες με δικαστικά- νομικά θέματα → υψηλότερα κέρδη τρέχουσας χρήσης.

Συνήθης εφαρμογή: σε όλες τις βιομηχανικές εταιρίες ενδεχομένως αλλά ιδιαίτερα όπως ήδη προαναφέρθηκε, στις φαρμακοβιομηχανίες , τις καπνοβιομηχανίες και στις αυτοκινητοβιομηχανίες που πρέπει να καταγράψουν λογιστικές καταστάσεις προβλέψεις για μελλοντικές αποζημιώσεις κτλ. με σημαντικό πρόβλημα το γεγονός ότι δεν υπάρχει κανενός αντικειμενικός τρόπος υπολογισμού του ύψους αυτών των προβλέψεων οι οποίες θα πρέπει να διενεργηθούν.

3β)Λοιπές υποχρεώσεις

3βα)Δεδουλευμένα έξοδα

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : η εταιρία εμφανίζει μικρότερο ύψος δεδουλευμένων εξόδων, δηλαδή εξόδων τα οποία έχουν δημιουργηθεί οικονομικά κατά τη διάρκεια της τρέχουσας χρήσης (δηλ. έχουν «δουλευθεί») αλλά δεν έχουν επέλθει ταμειακά στη διάρκεια της. Η αρχή όμως της αυτοτέλειας των χρήσεων και της συσχέτισης εσόδων-εξόδων της κλειόμενης χρήσης απαιτεί να λαμβάνονται υπόψη όλες οι αλλαγές που έχουν επέλθει στην οικονομική κατάσταση της επιχείρησης ασχέτως αν έχει υπάρξει ταμειακή συναλλαγή ή μη. Η διοίκηση μπορεί να αποκρύψει τέτοια έξοδα καθώς δεν έχουν καταστεί ταμειακά γεγονότα, εμφανίζοντας ταυτόχρονα και λιγότερα δεδουλευμένα έξοδα.

Αποτέλεσμα: με καταχώριση δεδουλευμένων εξόδων της χρήσης → μεγαλύτερη κέρδη τρέχουσας χρήσης.

Συνήθης εφαρμογή: σε όλο το φάσμα του επιχειρείν

3ββ) Έσοδα επόμενων χρήσεων

Λογιστική αλχημεία (σκοπός αυξημένα κέρδη) : καταρχάς , τα έσοδα των επόμενων χρήσεων είναι έσοδα που έχουν προεισπραχθεί αλλά αφορούν κάποια μελλοντική και όχι την τρέχουσα χρήση. Η διοίκηση της επιχείρησης όμως σκοπίμως καταχωρεί αυτά τα έσοδα ως έσοδα που αφορούν την τρέχουσα χρήση και επομένως τα εμφανίζει στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης και επηρεάζει θετικά τα κέρδη , ενώ θα έπρεπε να καταχωρηθούν στον ισολογισμό και συγκεκριμένα στο παθητικό. Με αυτόν τον τρόπο γίνεται μεταφορά κερδών από το μέλλον στο σήμερα και τα κέρδη παρουσιάζονται μεγαλύτερα πραγματικών.

Αποτέλεσμα: λογιστικοποίηση ως εσόδων χρήσης , εσόδων που αφορούν επόμενες χρήσεις→ υψηλότερα κέρδη κλειόμενης χρήσης.

Συνήθης εφαρμογή: σε όλο το φάσμα του επιχειρείν και ιδιαίτερα σε κατασκευαστικές εταιρίες καθώς στον κλάδο αυτό η διοίκηση μπορεί να προβεί σε διαχείριση κέρδους μέσω της διαδικασίας αναγνώρισης εσόδων από τα συμβόλαια κατασκευής έργων της (όπως αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα). Η επιχείρηση χρησιμοποιώντας υποκειμενικές εκτιμήσεις, αναγνωρίζει υψηλότερα ποσοστά ολοκλήρωσης των έργων με συνέπεια να καταχωρηθεί περισσότερα έσοδα και να εμφανίζει επιπλέον κέρδη.

5.2 Πώς βοηθάει η κατάσταση των ταμειακών ροών στην ανάλυση της ποιότητας των λογιστικών καταστάσεων;

Αφού προηγήθηκε εισαγωγή και ορισμός της κατάστασης των ταμειακών ροών στο πρώτο κεφάλαιο, ας προχωρήσουμε σε μια βαθύτερη ανάλυση .

Η προσοχή του αναλυτή-επενδυτή πρέπει να επικεντρωθεί ιδιαίτερα στις ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες καθώς αυτές καθορίζουν εν πολλοίς τη δυνατότητα ή μη της επιχείρησης να παράγει ικανές ροές από τις βασικές της λειτουργίες, για παράδειγμα από τις πωλήσεις παγωτών εάν είναι βιομηχανία παγωτού ή από τις πωλήσεις τσιγάρων εάν πρόκειται για καπνοβιομηχανία. Δίνει την ευκαιρία να διαπιστώσει την ικανότητα ή μη της εταιρίας να λειτουργεί κερδοφόρα και να συνεχίσει να υπάρχει ως οικονομική οντότητα καθώς διαχρονικά μια επιχείρηση ακόμα και εάν παρουσιάζει λογιστική κερδοφορία, σε περίπτωση κατά την οποία έχει διαρκώς αρνητικές λειτουργικές ταμειακές ροές, δεν θα μπορέσει να επιβιώσει. Άλλωστε στο χώρο των επιχειρήσεων ισχύει το ρητό « οι εταιρίες δεν πτωχεύουν από έλλειψη κερδών , αλλά από έλλειψη ρευστού» ή να το θέσουμε διαφορετικά «οι εταιρίες χρεοκοπούν όχι από έλλειψη κεφαλαίων ή κερδών αλλά επειδή κάποια χρονική στιγμή δεν μπορούν να πληρώσουν τις υποχρεώσεις τους» .

Το ερώτημα όμως το οποίο ανακύπτει είναι το εξής: «υπάρχουν παραδείγματα τέτοιων εταιριών οι οποίες κατέρρευσαν και παρουσίαζαν θετική λογιστική κερδοφορία;». Η απάντηση είναι σαφώς και υπάρχουν, και μάλιστα παραδείγματα και από τον ελληνικό χώρο. Περιπτώσεις όπου η λειτουργική βιωσιμότητα της επιχείρησης ήταν αδύνατη καθώς οι λειτουργικές ταμειακές της ροές ήταν ανύπαρκτες ,ενώ τα αποτελέσματα χρήσης δεν παρείχαν τόσο δυσμενή εικόνα, καθώς είναι γνωστό ότι ένας από τους ευκολότερους τρόπους για αν επηρεάσει τα αποτελέσματα μια επιχείρηση είναι μέσω πωλήσεων επί πιστώσει για λόγους εμφάνισης υψηλότερου κύκλου εργασιών, γεγονός το οποίο διακρίνεται από το έμπειρο μάτι του αναλυτή μέσω της ύπαρξης τεράστιας διαφοράς μεταξύ λογιστικών κερδών στην κατάσταση των αποτελεσμάτων

χρήσης και λειτουργικών ταμειακών ροών στην κατάσταση ταμειακών ροών της περιόδου.

Εδώ θα πρέπει να γίνει μια διάκριση μεταξύ των ταμειακών ροών προς τις μεταβολές λογαριασμών σχετιζόμενων με το κεφάλαιο κίνησης και των ταμειακών ροών μετά τις συγκεκριμένες μεταβολές. Στην πρώτη περίπτωση στο κέρδος προ φόρων απλά προστίθενται τα μη ταμειακά έξοδα-έσοδα που σχετίζονται με λειτουργικές δραστηριότητες όπως οι αποσβέσεις (μη ταμειακό έξοδο), οι προβλέψεις (επίσης μη ταμειακό έξοδο) κτλ. Η πληροφορία αυτή είναι χρήσιμη καθώς αποτελεί το μέγεθος των λειτουργικών ταμειακών ροών τις οποίες θα εμφάνιζε η επιχείρηση εάν δεν είχε απαιτήσεις από πελάτες, υποχρεώσεις σε προμηθευτές, αυξομειώσεις αποθεμάτων κτλ. δηλαδή εάν πωλούσε στους πελάτες της μετρητοίς μόνο, πλήρωνε τους προμηθευτές της επίσης μετρητοίς και διατηρούσε πάντα το ίδιο ύψος αποθεμάτων. Σε αυτές προστίθενται οι μεταβολές των λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης (αποθέματα, απαιτήσεις από πελάτες, υποχρεώσεις προς προμηθευτές) για να εξαχθεί το συνολικό ύψος των λειτουργικών ταμειακών ροών (μαζί με τους μεταβλημένους φόρους). Η σημασία της διάκρισης δύναται να κατανοηθεί σε περιπτώσεις όπου η εταιρία εμφανίζει μεν θετικές λειτουργικές ταμειακές ροές αλλά αυτές προέρχονται από θετικές μεταβολές των λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης και ιδιαίτερα κίνησης και ιδιαίτερα από αύξηση των υποχρεώσεων προς τους προμηθευτές της, δηλαδή δανείζεται εμμέσως από τους προμηθευτές της.

Τέλος ιδιαίτερη σημασία πρέπει να αποδοθεί και σε ενδεχόμενες θετικές μεταβολές των συνολικών ταμειακών ροών που προέρχονται από θετικές επενδύσεις ταμειακές ροές, γεγονός το οποίο οφείλει να μελετηθεί και αν ερευνηθεί από τον αναλυτή ή επενδυτή, καθώς το λογικό είναι η επιχείρηση να έχει αρνητικές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες αφού η επένδυση σηματοδοτεί την εκροή χρημάτων από αυτήν. Σε τέτοια περίπτωση, το πιθανότερο είναι οι θετικές ροές να προήλθαν από πώληση παγίων της εταιρίας όπως ακίνητα, εργοστάσια, μηχανήματα ή πώληση συμμετοχών της (π.χ. σε άλλες εταιρίες ή κοινοπραξίες κτλ.) δηλαδή στην εκποίηση εταιρικής περιουσίας, κινήσεις που δημιουργούν πιθανότητα θετικές ταμειακές ροές

βραχυπρόθεσμα αλλά δεν έχουν οποιαδήποτε σχέση με την πραγματική ικανότητα της επιχείρησης να παράγει ρευστό.

5.3 Τρόποι με τους οποίους πραγματοποιείται η διαχείριση κερδών μέσω της χρηματοοικονομικής κατάστασης των σημειώσεων

Οι σημειώσεις παρέχουν εξαιρετικά σημαντικές πληροφορίες για την ποιότητα των κερδών, του ισολογισμού, των ταμειακών ροών και δύναται να χρησιμοποιηθούν από τον αναλυτή/επενδυτή για την εξαγωγή σημαντικών συμπερασμάτων.

Για παράδειγμα αν μια εταιρία έχει κέρδη από την είσπραξη κάποιας αποζημίωσης και έχουν καταχωρηθεί ως άλλα έσοδα, ανατρέχοντας στις σημειώσεις θα μπορεί κανείς να διαπιστώσει το τι περιέχει στα άλλα έσοδα με μεγάλη πιθανότητα να τα θεωρήσει ως έκτακτα και να υποβαθμίσει την ποιότητα των λογιστικών κερδών της τρέχουσας χρήσης ενώ παράλληλα θα μειώσει τις εκτιμήσεις του για τα κέρδη της επόμενης περιόδου.

Η μελέτη αυτών των συμπληρωματικών σημειώσεων θα πρέπει να είναι προσεκτική με αντιπαραβολή μεγεθών περασμένων περιόδων (για να γίνεται σύγκριση σε σχέση με το παρελθόν) , με έμφαση σε πιθανές αλλαγές στις λογιστικές πρακτικές (π.χ. ωφέλιμες ζωές παγίων) σε αντιμετώπιση των απαιτήσεων από πελάτες , σε θέματα που σχετίζονται με τον ορίζοντα αποπληρωμής των υποχρεώσεων ή σε ειδικούς όρους που τίθενται από τους δανειστές , σε πιθανά προγράμματα stock options, στην ύπαρξη μετατρέψιμων ομολογιακών δανείων και τους όρους τους, σε πιθανές δικαστικές υποθέσεις (αγωγές εναντίον της εταιρίας κτλ) που ενδεχομένως να οδηγήσουν σε μελλοντικές απώλειες αν ευδοκιμήσουν δικαστικά τελικά κατά της επιχείρησης κ.α. γενικά οι σημειώσεις αποτελούν ίσως το σημαντικότερο όπλο-εφόδιο ενός επενδυτή / αναλυτή στην προσπάθεια του να εξάγει την καλύτερη δυνατή άποψη όσο αφορά την πραγματική εικόνα –κατάσταση της υπό εξέταση εταιρίας και είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για να προβλέψει μελλοντικές αρρυθμίες στις δραστηριότητες της που δεν διακρίνονται με μια πρώτη ματιά από τις καταστάσεις οικονομικής θέσης ή συνολικών εσόδων

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο Η ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ

Οι αναλυτές (εσωτερικοί ή εξωτερικοί) προκειμένου να αναλύσουν τις οικονομικές καταστάσεις (ισολογισμός, κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης, κατάσταση ταμειακών ροών) χρησιμοποιούν ως μέσα τους χρηματοοικονομικούς δείκτες ή αριθμοδείκτες με στόχο να προκύψουν χρήσιμα συμπεράσματα αναφορικά με την ποιότητα αυτών και την γενικότερη οικονομική κατάσταση μιας εταιρείας. Με την χρήση αυτών μπορούν να καθορίσουν τις ανάγκες χρηματοδότησης της επιχείρησης καθώς επίσης και τις δυνατότητες διαπραγμάτευσης που έχει με τους εξωτερικούς της χρηματοδότες. Έτσι, μπορούμε να πληροφορηθούμε σε γενικές γραμμές για τη ρευστότητα, τη δραστηριότητα, την αποδοτικότητα και την βιωσιμότητα μιας επιχείρησης σε σχέση με την διάρθρωση των κεφαλαίων της και σε τελική ανάλυση την πραγματική κατάσταση ολόκληρης της οικονομικής μονάδας.

Ένας αριθμοδείκτης παριστάνεται συνήθως είτε με τη μορφή πηλίκου κάποιων μεγεθών είτε με τη μορφή ποσοστού. Εάν προτιμηθεί η μορφή του ποσοστού, τότε συνήθως λαμβάνουμε ως διαιρέτεο τον αριθμό που δείχνει την ευνοϊκή αξία για την επιχείρηση ούτως ώστε οποιαδήποτε βελτίωση της κατάστασης να μεταφράζεται σε αύξηση του ποσοστού.⁶²

⁶² <http://el.wikipedia.org/wiki/Αριθμοδείκτης>

6.0 Βασικές Κατηγορίες Αριθμοδεικτών⁶³

- Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τους αριθμοδείκτες οι οποίοι εξυπηρετούν τις ανάγκες αξιολόγησης της οικονομικής θέσεως της οικονομικής μονάδας, όπως αυτή εμφανίζεται σε στατική μορφή. Τα στοιχεία που είναι αναγκαία για την κατάρτιση των αριθμοδεικτών αυτών αντλούνται βασικά από τους λογαριασμούς του ισολογισμού.
- Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τους αριθμοδείκτες οι οποίοι εξυπηρετούν τις ανάγκες αναλύσεως της δυναμικής εικόνας της επιχειρηματικής προσπάθειας και του αποτελέσματος που προκύπτει από τη λειτουργία της οικονομικής μονάδας. Τα στοιχεία που είναι αναγκαία για την κατάρτιση των αριθμοδεικτών αυτών αντλούνται βασικά από τους λογαριασμούς οργανικών, κατ' είδος, εξόδων και εσόδων, γενικής εκμεταλλεύσεως και αποτελεσμάτων.
- Η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει δείκτες οι οποίοι εξυπηρετούν την ανάγκη συσχέτισεως των στατικών στοιχείων του ισολογισμού προς τα δυναμικά στοιχεία της εκμεταλλεύσεως, με σκοπό τον προσδιορισμό της ορθολογικής ή μη χρησιμοποίησεως των μέσων της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Σύμφωνα με τις παραπάνω βασικές κατηγορίες προκύπτει η εξής ταξινόμηση των αριθμοδεικτών:

- Αριθμοδείκτες Ρευστότητας
- Αριθμοδείκτες Δραστηριότητας
- Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας
- Αριθμοδείκτες Διαρθρώσεως Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας
- Αριθμοδείκτες Επενδύσεων ή Επενδυτικοί Αριθμοδείκτες

⁶³ <http://el.wikipedia.org/wiki/Αριθμοδείκτης>

6.1 Οι δείκτες ρευστότητας

Ρευστότητα είναι η ικανότητα μιας επιχείρησης να εξοφλεί τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της χρησιμοποιώντας εύκολα ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία. Το πόσο ρευστό είναι ένα περιουσιακό στοιχείο εξαρτάται από την ταχύτητα με την οποία μπορεί να μετατραπεί σε χρήμα χωρίς να μειωθεί η αξία του. Η ύπαρξη ρευστότητας σε μια επιχείρηση έχει επίδραση στα κέρδη της, διότι αν τα κυκλοφοριακά της στοιχεία δε μετατρέπονται εύκολα σε μετρητά ή αν δεν υπάρχουν επαρκή ρευστά διαθέσιμα, τότε η επιχείρηση δε θα είναι σε θέση να πληρώσει τις υποχρεώσεις της. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα τη δυσφήμισή της και τη μείωση της εμπιστοσύνης των συναλλασσόμενων με αυτή.

Οι αριθμοδείκτες που χρησιμοποιούνται περισσότερο για τον προσδιορισμό της βραχυχρόνιας οικονομικής θέσης μιας επιχείρησης και της ικανότητάς της να ανταποκρίνεται στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της είναι οι εξής:

1. Αριθμοδείκτης Γενικής ή Έμμεσης Ρευστότητας ή Κεφαλαίου κίνησης
2. Αριθμοδείκτης Ειδικής ή Άμεσης Ρευστότητας
3. Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας
4. Αριθμοδείκτης Αμυντικού Χρονικού Διαστήματος

6.1.1 Αριθμοδείκτης Γενικής Έμμεσης Ρευστότητας ή Κεφαλαίου κίνησης

$$\Delta Γ Ρ = \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}} = \frac{\text{Λιαθέσιμα} + \text{Απαιτήσεις} + \text{Αποθέματα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Το κυκλοφορούν ενεργητικό περιλαμβάνει αποθέματα, απαιτήσεις, χρεόγραφα και διαθέσιμα.

Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις περιλαμβάνουν προμηθευτές, γραμμάτια πληρωτέα, βραχυπρόθεσμα τραπεζικά δάνεια, προκαταβολές πελατών, υποχρεώσεις από φόρους και τέλη, ασφαλιστικούς οργανισμούς, μερίσματα πληρωτέα, πιστωτές διάφοροι και γενικά τις υποχρεώσεις που λήγουν μέσα στην επόμενη του ισολογισμού χρήση.

Το μέγεθος του δείκτη εξαρτάται από τον κλάδο της επιχείρησης, την ποιότητα των κυκλοφοριακών στοιχείων, την αμεσότητα των τρεχουσών υποχρεώσεων και την ευκαμψία των αναγκών σε κεφάλαια κίνησης

Για να είναι περισσότερο αξιόπιστος ο δείκτης θα πρέπει να εξετάζεται διαχρονικά, σε σύγκριση με όμοιες επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου και με το μέσο όρο του κλάδου αλλά και σε συνδυασμό με τους παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται.

Ο αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας μας δείχνει την ισορροπία μεταξύ βραχυχρόνιων στοιχείων που συνθέτουν τον ισολογισμό. (δηλαδή σε τι ποσοστό οι βραχυχρόνιες απαιτήσεις που έχει μια επιχείρηση μπορούν να καλύψουν τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της. Εκτός από το μέτρο της ρευστότητας μιας επιχείρησης μας δείχνει και το περιθώριο ασφαλείας που διατηρεί ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει κάποια ανεπιθύμητη εξέλιξη στη ροή των κεφαλαίων κίνησης. Επειδή σπάνια υπάρχει ακριβής αντιστοιχία μεταξύ των εισερχόμενων κεφαλαίων και των εξοφλούμενων υποχρεώσεων, γι' αυτό μια επιχείρηση θα πρέπει να διατηρεί επαρκή κυκλοφοριακά στοιχεία για να είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις τρέχουσες υποχρεώσεις της όταν καταστούν ληξιπρόθεσμες.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας τόσο καλύτερη, από πλευράς ρευστότητας, είναι η θέση της συγκεκριμένης επιχείρησης. Γενικά ένας δείκτης κυκλοφοριακής ρευστότητας μεγαλύτερος του 2 θεωρείται καλή ένδειξη, όμως μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τον τύπο της επιχείρησης και τον κλάδο στον οποίο αυτή ανήκει. Μια συνεχής μείωση του δείκτη είναι ένδειξη ότι αρχίζει να αναπτύσσεται μια όχι ευνοϊκή κατάσταση για την επιχείρηση, κάτι το οποίο θα πρέπει να διερευνηθεί. Ένας χαμηλός αριθμοδείκτης κεφαλαίου κίνησης παρέχει ένδειξη ύπαρξης μεγαλύτερου βαθμού κινδύνου στην επιχείρηση από ότι ένας υψηλός αριθμοδείκτης. Σε γενικές γραμμές όσο χαμηλότερος ο δείκτης τόσο πιο μεγάλος ο κίνδυνος μη δυνατότητας αποπληρωμών και δημιουργίας «υπερθέρμανσης» με συνέπεια πτώση πωλήσεων. Αντίθετα υπέρμετρα υψηλός δείκτης μπορεί να σημαίνει μη αποδοτική κατανομή κεφαλαίων της επιχείρησης. Μπορεί δηλαδή να μη χρησιμοποιεί τις χρηματοδοτικές δυνατότητες που υπάρχουν με αποτέλεσμα να μη μεγεθύνεται στην αγορά της, όσο θα μπορούσε. Μπορεί ακόμα να κρύβει την ύπαρξη απαξιωμένων ή κατεστραμμένων αποθεμάτων, η αξία των οποίων δεν εμφανίζεται στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης, καθώς και δυσκολία αυτής να εισπράξει τις απαιτήσεις της.

6.1.2 Αριθμοδείκτης Ειδικής ή Άμεσης Ρευστότητας

$$\Delta EP = \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό - Αποθέματα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}} = \frac{\text{Διαθέσιμα + Απαιτήσεις}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας περιλαμβάνει όλα εκείνα τα στοιχεία τα οποία μετατρέπονται εύκολα και γρήγορα σε ρευστά και αγνοεί όλα εκείνα τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού τα οποία δε μετατρέπονται εύκολα σε μετρητά.

Σε σχέση με τον προηγούμενο δείκτη εδώ δεν περιλαμβάνονται τα αποθέματα πρώτων και βοηθητικών υλών, ημικατεργασμένων και ετοιμών προϊόντων, γιατί είναι το στοιχείο εκείνο, του κυκλοφορούντος ενεργητικού, με τη μικρότερη ρευστότητα. Απαιτείται αρκετό χρονικό διάστημα μέχρι την πώλησή τους και υπάρχει αβεβαιότητα ως προς τη δυνατότητα πώλησης όλων των αποθεμάτων αλλά και ως προς την αξία που θα εισπραχθεί κατά την πώλησή τους. Επομένως υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να πραγματοποιηθούν ζημιές όταν αυτά ρευστοποιηθούν.

Ο αριθμοδείκτης ειδικής ρευστότητας μας δείχνει πόσες φορές τα ταχέως ρευστοποιήσιμα στοιχεία της επιχείρησης καλύπτουν τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της και πόσο ευπρόσβλητη είναι μια επιχείρηση σε πιθανή μεταβολή του οικονομικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο λειτουργεί.

Για να είναι περισσότερο αξιόπιστος ο δείκτης θα πρέπει να εξετάζεται διαχρονικά, σε σύγκριση με όμοιες επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου και με το μέσο όρο του κλάδου αυτού.

Γενικά, αν τα αμέσως ρευστοποιήσιμα στοιχεία μιας επιχείρησης (κυκλοφορούν μείον αποθέματα) είναι ίσα ή μεγαλύτερα των τρεχουσών υποχρεώσεων τότε η επιχείρηση έχει καλή τρέχουσα οικονομική κατάσταση.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμοδείκτης, τόσο μεγαλύτερη ρευστότητα έχει η επιχείρηση. Γενικά, ένας δείκτης άμεσης ρευστότητας μεγαλύτερος του 1,5 θεωρείται καλή ένδειξη. Αν ο δείκτης είναι αρκετά μικρότερος της μονάδας, η

επιχείρηση πιθανόν να μην μπορέσει να ικανοποιήσει μια ξαφνική απαίτηση καταβολής μετρητών. Όσο μικρότερος είναι ο δείκτης τόσο μεγαλύτερη είναι η έκθεση στον κίνδυνο αυτό.

6.1.3 Αριθμοδείκτης Ταμειακής Ρευστότητας

$$\Delta TP = \frac{\text{Διαθέσιμο Ενεργητικό}}{\text{Ληξιπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Ο αριθμητής (Διαθέσιμο Ενεργητικό) περιλαμβάνει μετρητά, καταθέσεις όψεως, επιταγές και γενικά όσα στοιχεία είναι ισοδύναμα με μετρητά.

Ο δείκτης ταμειακής ρευστότητας μας δίνει την εικόνα της επάρκειας ή όχι μετρητών στην επιχείρηση σε σχέση με τις τρέχουσες λειτουργικές της ανάγκες και θα πρέπει να εξετάζεται διαχρονικά, σε σύγκριση με όμοιες επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου και με το μέσο όρο του κλάδου αυτού ώστε να είναι περισσότερο αξιόπιστος.

Η ταμειακή ρευστότητα εκφράζει την ικανότητα μιας επιχείρησης να εξοφλήσει τις τρέχουσες και ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της με τα μετρητά που διαθέτει. Πιο συγκεκριμένα ο δείκτης ταμειακής ρευστότητας μας δείχνει πόσες φορές τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία μιας επιχείρησης καλύπτουν τις ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της.

6.1.4 Αριθμοδείκτης Αμυντικού Χρονικού Διαστήματος

$$\Delta\chi\chi\Delta = \frac{\text{Διαθέσιμα} + \text{Χρεόγραφα} + \text{Απαιτήσεις}}{\text{Προβλεπόμενα Ημερήσια Έξοδα}}$$

Τα προβλεπόμενα ημερήσια έξοδα υπολογίζονται ως εξής: (Κόστος Πωληθέντων + Έξοδα (Διοικητικής Λειτουργίας + Έξοδα Λειτουργίας (Διάθεσης + Έξοδα Λειτουργίας Ερευνών και Ανάπτυξης + Χρηματοοικονομικά Έξοδα – Αποσβέσεις Ενσωματωμένες στο Λειτουργικό Κόστος) / 365

Ο αριθμοδείκτης αμυντικού χρονικού διαστήματος αποτελεί ένα πολύ συντηρητικό μέτρο του βαθμού ικανότητας μιας επιχείρησης να καλύπτει τις λειτουργικές της δαπάνες από τα αμυντικά της στοιχεία βασιζόμενος στα αμέσως ρευστοποιημένα στοιχεία της επιχείρησης (μετρητά, εισηγμένα στο χρηματιστήριο χρεόγραφα και απαιτήσεις) και όχι στα λειτουργικά της έσοδα. Υποστηρίζεται από πολλούς ερευνητές ότι ο δείκτης αυτός είναι ο καλύτερος του βαθμού ρευστότητας όμως είναι δύσκολο να εκτιμηθεί κατά πόσο αυτό ισχύει. Παρόλα αυτά γεγονός είναι ότι αποτελεί μια εναλλακτική μέθοδο ανάλυσης της τρέχουσας ρευστότητας μιας επιχείρησης.

Ο αριθμοδείκτης αμυντικού χρονικού διαστήματος μετρά, σε αριθμό ημερών, το χρονικό διάστημα που μια επιχείρηση μπορεί να λειτουργεί με τη χρησιμοποίησή των στην κατοχή της αμυντικών περιουσιακών στοιχείων χωρίς να καταφεύγει στη χρησιμοποίηση των εσόδων που προέρχονται από τις δραστηριότητές της.

Αύξηση του δείκτη από έτος σε έτος είναι ένδειξη ευνοϊκής εξέλιξης για την επιχείρηση, ενώ αντίθετα μείωση του δείκτη είναι ένδειξη εμφάνισης μιας μη ενθαρρυντικής κατάστασης.

6.2 Οι δείκτες δραστηριότητας

Η χρησιμοποίηση των αριθμοδεικτών δραστηριότητας (activity ratios) βοηθά να προσδιορίσουμε το βαθμό μετατροπής ορισμένων περιουσιακών στοιχείων, όπως είναι τα αποθέματα και οι απαιτήσεις, σε ρευστά. Με άλλα λόγια αυτή η κατηγορία δεικτών μας δείχνει πόσο αποτελεσματικά διαχειρίζεται μια επιχείρηση τους πόρους της, με σκοπό τη δημιουργία πωλήσεων.

Πιο συγκεκριμένα, η διοίκηση της επιχείρησης προκειμένου να πετύχει την πιο αποτελεσματική διαχείριση του κεφαλαίου κίνησης θα πρέπει να παρακολουθεί συνέχεια και με την απαιτούμενη προσοχή τις διαδικασίες για τη γρήγορη μετατροπή των απαιτήσεων και αποθεμάτων σε μετρητά. Μπορούμε να πούμε ότι κάθε μέγεθος του κυκλοφοριακού ενεργητικού αξιοποιείται όταν μετατρέπεται από συγκεκριμένο αγαθό σε ρευστό χρήμα και στη συνέχεια μετατρέπεται πάλι σε αγαθό κ.ο.κ. Έτσι δημιουργείται ένα κύκλωμα αξιών στην επιχείρηση, το οποίο όσο πιο συχνά επαναλαμβάνεται μέσα στη χρήση τόσο μεγαλύτερη είναι η κυκλοφορία του συγκεκριμένου στοιχείου και συνεπώς ο βαθμός αξιοποίησής του αυξάνεται.

Η έννοια της κυκλοφοριακής ταχύτητας αναφέρεται στο χρόνο μετατροπής ενός στοιχείου του κυκλοφορούντος ενεργητικού σε κάποιο άλλο στοιχείο που είναι είτε πιο εύκολα ρευστοποιήσιμο είτε ρευστό.

Το γεγονός ότι κάποιοι από τους δείκτες αυτής της ομάδας δίνουν αποτέλεσμα σε ημέρες, επιτρέπει στην επιχείρηση να διαθέτει ένα πολύ απλό, κατανοητό και δυναμικό εργαλείο στα χέρια της που κρίνει τις επιλογές της κατά την παραγγελία ή παραγωγή των προϊόντων μέχρι και το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την τελική πώληση στους πελάτες. Να σημειωθεί ότι οι αριθμοδείκτες δραστηριότητας είναι σημαντικό να εξετάζονται παράλληλα με τους αριθμοδείκτες ρευστότητας.

Χαρακτηριστικοί Δείκτες δραστηριότητας είναι οι εξής:

1. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Εισπράξεως Απαιτήσεων
2. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Πληρωμής Υποχρεώσεων

3. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Αποθεμάτων
4. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ενεργητικού
5. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Παγίων
6. Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Καθαρού Κεφαλαίου Κίνησης

6.2.1 Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Εισπράξεως Απαιτήσεων

$$\Delta\text{ΚΤΠ} = \frac{\text{Συνολικές πωλήσεις}}{\text{Απαιτήσεις (Εισπρακτέοι Λογαριασμοί)}}$$

Ο δείκτης αυτός παρουσιάζει την ταχύτητα με την οποία ανακυκλώνονται οι εισπρακτέοι λογαριασμοί μιας επιχείρησης μέσα σε ένα έτος. (δείχνει δηλαδή πόσες φορές κατά μέσο όρο, εισπράττονται κατά τη διάρκεια της χρήσης οι απαιτήσεις της επιχείρησης. Αν διαιρέσουμε τον αριθμό των ημερών του έτους με το δείκτη έχουμε σε ημέρες το χρόνο που μεσολαβεί μεταξύ δύο εισπράξεων.

Όσο μεγαλύτερος ο δείκτης ταχύτητας εισπραξης απαιτήσεων τόσο μικρότερο το χρονικό διάστημα το οποίο μεσολαβεί για την ολοκλήρωση του κυκλώματος και συνεπώς γρηγορότερη είσπραξη των απαιτήσεων από μέρους της επιχείρησης. Συνεπώς μεγαλύτερες τιμές αυτού του αριθμοδείκτη είναι προτιμότερες από τις μικρότερες. Αναφερόμαστε βέβαια πάντα σε τιμές μεγαλύτερες της μονάδας αφού τιμές μικρότερες της μονάδας σημαίνει ανυπαρξία κυκλοφοριακής ταχύτητας.

Αξίζει να σημειωθεί η σχέση μεταξύ του αριθμοδείκτη κυκλοφοριακής ταχύτητας εισπρακτέων και των αριθμοδεικτών ρευστότητας. Όσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του πρώτου τόσο μεγαλύτερη είναι η εμπιστοσύνη στα συμπεράσματα που αντλούνται από τη χρησιμοποίηση των αριθμοδεικτών ρευστότητας και αυτό γιατί ο αριθμοδείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας εισπρακτέων αποτελεί ένδειξη για την ποιότητα και τη ρευστότητα των απαιτήσεων.

6.2.2 Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Πληρωμής Υποχρεώσεων

$$\Delta\text{ΚΤΥ} = \frac{\text{Σύνολο Πωλήσεων ή Κόστος Πωληθέντων}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Αντί για Κόστος Πωληθέντων θα μπορούσαμε να χρησιμοποιήσουμε τις «αγορές» της χρήσης, στοιχείο όμως που στην πράξη σπάνια δημοσιεύεται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων.

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει πόσες φορές κατά μέσο όρο, πληρώνονται κατά τη διάρκεια της χρήσης οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης. Αν διαιρέσουμε τον αριθμό των ημερών του έτους με το δείκτη έχουμε σε ημέρες το χρόνο που μεσολαβεί μεταξύ δύο πληρωμών.

Όσο μεγαλύτερος ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας υποχρεώσεων τόσο μικρότερο το χρονικό διάστημα το οποίο μεσολαβεί για την εξόφληση των απαιτήσεων από μέρους της επιχείρησης. Συνεπώς μικρότερες τιμές αυτού του αριθμοδείκτη είναι προτιμότερες από τις μεγαλύτερες.

Αν συγκρίνουμε την ταχύτητα είσπραξης απαιτήσεων με την ταχύτητα πληρωμής υποχρεώσεων και η πρώτη είναι μεγαλύτερη από τη δεύτερη, τότε σημαίνει ότι οι υποχρεώσεις της επιχείρησης εξοφλούνται σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από ότι εισπράττονται οι απαιτήσεις. Μας συμφέρει να εισπράττουμε πιο σύντομα από ότι πληρώνουμε και για να το πετύχουμε αυτό πρέπει οι εισπρακτέες επιταγές να λήγουν όσο το δυνατόν συντομότερα και να παρατείνουμε τις πληρωμές όσο το δυνατόν περισσότερο.

6.2.3 Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Αποθεμάτων

$$\Delta\text{ΚΤΑ} = \frac{\text{Σύνολο Πωλήσεων ή Κόστος Πωληθέντων}}{\text{Αποθέματα}}$$

Ο δείκτης αυτός εκφράζει τη συχνότητα με την οποία ανανεώνονται τα αποθέματα μέσα στη χρήση σε σχέση με τις πωλήσεις της επιχείρησης. Με άλλα λόγια ο αριθμοδείκτης δείχνει τον αριθμό των περιπτώσεων που τα αποθέματα πωλούνται και αντικαθίστανται κατά τη διάρκεια της λογιστικής χρήσης. Αν διαιρέσουμε τον αριθμό των ημερών του έτους με το δείκτη έχουμε σε ημέρες το χρόνο που παρέμειναν τα αποθέματα στην επιχείρηση έως ότου πωλήθηκαν.

Γενικά, όσο υψηλότερος είναι ο δείκτης τόσο πιο αποτελεσματικά λειτουργεί η επιχείρηση αφού έχουμε μείωση εξόδων αποθήκευσης και μείωση κινδύνου μη πώλησης λόγω αλλοιώσεων, καταστροφών και αλλαγής προτιμήσεων των καταναλωτών.

Όσον αφορά τον τύπο του αριθμοδείκτη, η χρησιμοποίηση του κόστους πωληθέντων αντί του ύψους των καθαρών πωλήσεων οφείλεται στο ότι τόσο το κόστος πωληθέντων αγαθών όσο και το ύψος των αποθεμάτων εκφράζονται βασικά σε κόστος, ενώ οι πωλήσεις εκφράζονται σε τρέχουσες αξίες. Επιπλέον, οι πωλήσεις συνήθως περιλαμβάνουν και το κέρδος από την επιτυχή διάθεση των αγαθών. Συνεπώς, δε θα πρέπει να χρησιμοποιούνται οι καθαρές πωλήσεις, εάν ο αναλυτής καταστάσεων έχει στη διάθεσή του την πληροφόρηση σχετικά με το κόστος πωληθέντων αγαθών

6.2.4 Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Ενεργητικού

$$\Delta\text{ΚΤΕ} = \frac{\text{Σύνολο Πωλήσεων}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Η κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού ή χρησιμοποίηση ενεργητικού ή εκμετάλλευση ενεργητικού εκφράζει το βαθμό χρησιμοποίησης του Ενεργητικού σε σχέση με τις πωλήσεις μιας επιχείρησης. Παρέχει δηλαδή ένδειξη για το πόσο η επιχείρηση χρησιμοποιεί εντατικά τα περιουσιακά της στοιχεία προκειμένου να πραγματοποιεί τις πωλήσεις της. Πιο συγκεκριμένα, δείχνει τα έσοδα τα οποία δημιουργεί κάθε ευρώ που έχει επενδυθεί στο ενεργητικό της επιχείρησης. Για παράδειγμα, αν η κυκλοφοριακή ταχύτητα ενεργητικού μιας επιχείρησης είναι ίση με 1, αυτό σημαίνει ότι πραγματοποιήθηκαν πωλήσεις ενός ευρώ για κάθε ένα ευρώ που επενδύθηκε στο ενεργητικό της επιχείρησης.

Ένας υψηλός δείκτης παρέχει μια σημαντική ένδειξη ότι η επιχείρηση χρησιμοποιεί εντατικά τα περιουσιακά της στοιχεία προκειμένου να πραγματοποιήσει τις πωλήσεις της. Στην περίπτωση ενός χαμηλού δείκτη η επιχείρηση θα πρέπει να αυξήσει το βαθμό αξιοποίησης των περιουσιακών της στοιχείων ή θα πρέπει να ρευστοποιήσει κάποια από τα περιουσιακά της στοιχεία αφού είναι πιθανό να μη χρησιμοποιούνται παραγωγικά.

6.2.5 Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Παγίων

$$\Delta\text{ΚΤΠ} = \frac{\text{Σύνολο Πωλήσεων}}{\text{Καθαρά Πάγια}}$$

Στον παρονομαστή του παραπάνω λόγου τα καθαρά πάγια ισούνται με τα πάγια μείον τις αποσβέσεις.

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει το βαθμό χρησιμοποίησης των παγίων μιας επιχείρησης σε σχέση με τις πωλήσεις της, ή αλλιώς ποιο είναι το ύψος των πωλήσεων που αντιστοιχεί σε μια μονάδα του Πάγιου Ενεργητικού. Παρέχει ένδειξη αν υπάρχει ή όχι υπερεπένδυση σε πάγια στοιχεία στην επιχείρηση σε σχέση με το ύψος των πωλήσεων που πραγματοποιεί.

Γενικά, όσο υψηλότερος ο δείκτης (μέσα σε ορισμένα πλαίσια για να αποφευχθεί ο κίνδυνος υπερθέρμανσης), τόσο πιο εντατική η χρήση των Παγίων και τόσο πιο αποδοτικό για την επιχείρηση. (διαχρονική παρακολούθηση του δείκτη παρέχει πληροφορίες για το εάν η διοίκηση μιας επιχείρησης γίνεται περισσότερο ή λιγότερο αποτελεσματική στη χρησιμοποίηση του πάγιου ενεργητικού της.

6.2.6 Αριθμοδείκτης Ταχύτητας Κυκλοφορίας Καθαρού Κεφαλαίου Κίνησης

$$\Delta\text{ΚΤΚΚΚ} = \frac{\text{Πωλήσεις}}{\text{Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης}}$$

Στον παρονομαστή του παραπάνω λόγου το καθαρό κεφάλαιο κίνησης υπολογίζεται αν από το κυκλοφορούν ενεργητικό αφαιρέσουμε τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

Η κυκλοφοριακή ταχύτητα του καθαρού κεφαλαίου κίνησης δεν είναι τίποτα άλλο παρά η ποσοτική έκφραση της σχέσης μεταξύ κεφαλαίου κίνησης και καθαρών πωλήσεων της λογιστικής χρήσης.

Μεταξύ των πωλήσεων και του κεφαλαίου κίνησης μιας επιχείρησης υπάρχει στενή σχέση για το λόγο ότι όσο αυξάνονται οι πωλήσεις τόσο περισσότερα κεφάλαια κίνησης απαιτούνται για αποθέματα και για τυχόν αυξημένες πιστώσεις προς τους πελάτες της. Αυξομειώσεις δηλαδή στον όγκο των πωλήσεων συνοδεύονται από αντίστοιχες αυξομειώσεις στο κεφάλαιο κίνησης. Έτσι προκειμένου να ελεγχθεί αν είναι επαρκής ή όχι η χρησιμοποίηση των κεφαλαίων κίνησης, προσδιορίζεται ο αριθμοδείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας καθαρού κεφαλαίου κίνησης.

Ο αριθμοδείκτης αυτός μας δείχνει ποιο είναι το ύψος των πωλήσεων που πραγματοποιήθηκε από κάθε μονάδα καθαρού κεφαλαίου κίνησης και αν η επιχείρηση διατηρεί μεγάλα κεφάλαια κίνησης σε σχέση με τις πωλήσεις της. Συνεπώς, μεγαλύτερες τιμές είναι προτιμότερες από τις μικρότερες.

Ένας υψηλός αριθμοδείκτης μπορεί να παρέχει ένδειξη ανεπάρκειας κεφαλαίων κίνησης ενώ μια χαμηλή ταχύτητα κυκλοφορίας των κεφαλαίων κίνησης μπορεί να είναι αποτέλεσμα υπεραυξημένων καθαρών κεφαλαίων κίνησης. Γενικά, όσο υψηλότερος δείκτης τόσο πιο αποδοτικό για την επιχείρηση.

6.3 Οι δείκτες αποδοτικότητας

Αποδοτικότητα ονομάζουμε την πιθανότητα του κεφαλαίου να παράγει κέρδος καθώς και την ικανότητα που έχει η επιχείρηση να πραγματοποιεί κέρδη από τις διάφορες δραστηριότητές της κυρίως όμως από την κύρια δραστηριότητά της.

Η αποδοτικότητα κάθε επιχείρησης είναι το αποτέλεσμα ενός μεγάλου αριθμού επιχειρηματικών αποφάσεων, καθώς επίσης και της πολιτικής που ακολουθεί κάθε φορά σε θέματα τιμών, διαφήμισης κλπ. Η ανάλυση της αποδοτικότητας μας πληροφορεί σχετικά με το δυναμικό κερδών της επιχείρησης και το βαθμό αποτελεσματικότητας με τον οποίο διοικείται. Το γεγονός λοιπόν, ότι η ύπαρξη των περισσότερων επιχειρήσεων είναι συνυφασμένη με την πραγματοποίηση κερδών, αυτό καθιστά απόλυτα αναγκαία την ανάλυση αποδοτικότητας.

Οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας αναφέρονται αφ' ενός στις σχέσεις κερδών και απασχολούμενων στην επιχείρηση κεφαλαίων και αφ' ετέρου στις σχέσεις μεταξύ κερδών και πωλήσεων και δείχνουν πόσο αποτελεσματικά λειτούργησε η επιχείρηση κατά τη διάρκεια μιας ή και περισσότερων χρήσεων. Γενικά οι αριθμοδείκτες αποδοτικότητας υπολογίζονται είτε με βάση τις πωλήσεις της επιχείρησης κατά τη διάρκεια μιας χρήσης, είτε με βάση τις επενδύσεις της.

Οι κυριότεροι αριθμοδείκτες μέτρησης της αποδοτικότητας είναι οι εξής:

1. Αριθμοδείκτης Μεικτού Περιθωρίου ή Μεικτού Κέρδους
2. Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου ή Καθαρού Κέρδους
3. Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού
4. Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Συνολικών Κεφαλαίων
5. Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων
6. Αριθμοδείκτης Οικονομικής Μόχλευσης

6.3.1. Αριθμοδείκτης Μεικτού Περιθωρίου ή Μεικτού Κέρδους

$$\text{ΑΜΠΚ} = \frac{\text{Πωλήσεις} - \text{Κόστος Πωληθέντων}}{\text{Πωλήσεις}} \times 100$$

Ο αριθμοδείκτης μεικτού κέρδους μας δείχνει το μεικτό κέρδος που απολαμβάνει μια επιχείρηση από την πώληση προϊόντων αξίας 100 ευρώ, δείχνει επίσης την αποτελεσματικότητα της εκμετάλλευσης καθώς και τον τρόπο με τον οποίο καθορίζει την τιμή του προϊόντος η επιχείρηση.

Ο δείκτης αυτός εξαρτάται από τα χαρακτηριστικά του κλάδου εντός του οποίου δραστηριοποιείται η επιχείρηση, τον ανταγωνισμό στον κλάδο, τη στρατηγική της επιχείρησης, τη φάση του οικονομικού κύκλου και του κύκλου ζωής του προϊόντος ή του κλάδου κ.λπ. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμοδείκτης μεικτού κέρδους τόσο καλύτερη, από άποψης κερδών, είναι η θέση της επιχείρησης γιατί μπορεί να αντιμετωπίσει χωρίς δυσκολία τυχόν αύξηση του κόστους των πωλούμενων προϊόντων της. Με άλλα λόγια μπορούμε να πούμε ότι η επίδραση από μια ενδεχόμενη αύξηση του κόστους πωληθέντων θα είναι λιγότερο δυσμενής σε μια επιχείρηση που έχει υψηλό αριθμοδείκτη μεικτού κέρδους από ότι θα είναι σε μια άλλη με χαμηλό το σχετικό αριθμοδείκτη.

Ένας υψηλός αριθμοδείκτης μεικτού κέρδους δείχνει την ικανότητα της διοίκησης μιας επιχείρησης να επιτυγχάνει φθηνές αγορές και να πωλεί σε υψηλές τιμές.

Αντίθετα, ένας χαμηλός αριθμοδείκτης μεικτού κέρδους δείχνει μια όχι καλή πολιτική της διοίκησης στον τομέα αγορών και πωλήσεων. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε στασιμότητα πωλήσεων με αποτέλεσμα να μην πραγματοποιούνται αγορές σε μεγάλες ποσότητες, που θα μπορούσαν να επιτευχθούν με χαμηλές τιμές.

Επομένως, αφού ο αριθμοδείκτης μεικτού κέρδους μας δείχνει το πόσο επικερδής είναι μια επιχείρηση από την πώληση των προϊόντων της, η συνεχής παρακολούθηση αυτού για μια σειρά ετών μας παρέχει ένδειξη για την πορεία της εταιρείας διαχρονικά.

6.3.2. Αριθμοδείκτης Καθαρού Περιθωρίου ή Καθαρού Κέρδους

$$\text{ΑΚΠΚ} = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Πωλήσεις}} \times 100$$

Ο αριθμοδείκτης καθαρού κέρδους δείχνει το ποσοστό του καθαρού κέρδους που επιτυγχάνει μια επιχείρηση από τις πωλήσεις της, δηλαδή δείχνει το κέρδος από τις λειτουργικές της δραστηριότητες. (εν περιλαμβάνονται λοιπόν τα μη λειτουργικά έσοδα και κέρδη (που προέρχονται από συμμετοχές, προσωρινές επενδύσεις σε χρεόγραφα, δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, κληρώσεις λαχνών κ.ά.) καθώς ούτε και τα μη λειτουργικά έξοδα και ζημιές (όπως ζημιές από καταστροφή εμπορευμάτων) στα καθαρά κέρδη. Με άλλα λόγια ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει το καθαρό κέρδος που έχει μια επιχείρηση από την πώληση προϊόντων αξίας 100 ευρώ.

Ο δείκτης αυτός αντανακλά την τιμολογιακή πολιτική της επιχείρησης και την ικανότητά της να ελέγχει τα λειτουργικά της έξοδα, τα χρηματοοικονομικά της έξοδα (δηλαδή τους χρεωστικούς της τόκους) και τους φόρους της. Το ύψος του εξαρτάται από το είδος του πωλούμενου προϊόντος και από τη στρατηγική που ακολουθεί η επιχείρηση σε σχέση με τον ανταγωνισμό.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμοδείκτης καθαρού κέρδους, τόσο πιο επικερδής είναι η επιχείρηση.

6.3.3 Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ενεργητικού

$$\text{AAE} = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}} \times 100$$

Ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ενεργητικού μετρά την απόδοση των συνολικών περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης, καθώς και των επί μέρους τμημάτων της και αποτελεί ένα είδος αξιολόγησης και ελέγχου της διοικήσεώς της. Ο δείκτης αυτός αντανakλά την ικανότητα της διοίκησης να χρησιμοποιεί τους οικονομικούς πόρους της επιχείρησης για να δημιουργεί καθαρά κέρδη. Με άλλα λόγια, μετρά την απόδοση όλων των επενδυμένων κεφαλαίων (ιδίων και ξένων) μιας επιχείρησης.

Ο συγκεκριμένος αριθμοδείκτης μας επιτρέπει να συγκρίνουμε την αποδοτικότητα της επιχείρησης που εξετάζουμε με την αποδοτικότητα άλλων ομοειδών επιχειρήσεων καθώς και με την αποδοτικότητα άλλων μορφών επενδύσεων. Επίσης μας βοηθά να παρακολουθήσουμε τη διαχρονική πορεία της αποδοτικότητας της επιχείρησης που εξετάζουμε καθώς και τη διερεύνηση των αιτιών της μεταβολής της διαχρονικά. Πολλοί ερευνητές υποστηρίζουν ότι είναι προτιμότερη η διερεύνηση της κερδοφόρας δυναμικότητας μιας επιχείρησης μέσω του αριθμοδείκτη αποδοτικότητας ενεργητικού από τον αριθμοδείκτη καθαρού περιθωρίου κέρδους.

6.3.4 Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Συνολικών Κεφαλαίων

$$\text{ΑΑΣΚ} = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη} + \text{Χρηματοοικονομικά Έξοδα}}{\text{Συνολικά Απασχολούμενα Κεφάλαια}} \times 100$$

Συνολικά Απασχολούμενα Κεφάλαια = Σύνολο Ενεργητικού

Ο δείκτης αυτός είναι παρόμοιος με τον προηγούμενο, δηλαδή αυτόν της απόδοσης ενεργητικού, αφού σύμφωνα με τη Βασική Λογιστική Ισότητα το Ενεργητικό ισούται με τα Ίδια και τα Ξένα Κεφάλαια, δηλαδή τα Συνολικά Απασχολούμενα Κεφάλαια.

Ο αριθμοδείκτης αποδοτικότητας συνολικών κεφαλαίων δείχνει την απόδοση, την οποία πέτυχε η οικονομική μονάδα από τις πηγές προέλευσης των κεφαλαίων της. (δείχνει δηλαδή το βαθμό αξιοποίησης των Συνολικών Κεφαλαίων ή αλλιώς την ικανότητα της διοίκησης της επιχείρησης να αξιοποιεί τα Συνολικά Κεφάλαια (λεφτά των συνεταιίρων, δάνεια από τράπεζες, πίστωση από προμηθευτές κ.λπ.) και να παράγει από αυτά καθαρά κέρδη. Επομένως όσο μεγαλύτερος ο δείκτης τόσο καλύτερα για την επιχείρηση.

Ένας χαμηλός δείκτης μπορεί να οφείλεται στη μη αποτελεσματική διαχείριση των κεφαλαίων, σε μη ικανοποιητικές πωλήσεις σε σχέση με τις δαπάνες, σε υψηλά γενικά έξοδα, σε υψηλές δαπάνες για την επίτευξη των πωλήσεών της ή σε δυσμενείς οικονομικές συνθήκες και μεγάλο ανταγωνισμό. Αντίθετα, ένας υψηλός δείκτης παρέχει ένδειξη ότι η επιχείρηση βαδίζει σωστά και σταθερά, χωρίς να αντιμετωπίζει τους παραπάνω αρνητικούς παράγοντες.

6.3.5 Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων

$$\text{AAIK} = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}} \times 100$$

Αυτός ο αριθμοδείκτης μετρά το βαθμό αξιοποίησης των Ιδίων Κεφαλαίων, την ικανότητα δηλαδή του επιχειρηματία να αξιοποιεί τα Ίδια Κεφάλαια (λεφτά των συνεταίρων) και να παράγει από αυτά καθαρά κέρδη. Με άλλα λόγια μας δείχνει την αποτελεσματικότητα με την οποία μια επιχείρηση χρησιμοποιεί τα κεφάλαια των ιδιοκτητών της, καθώς παρουσιάζει το μέγεθος των κερδών που δημιουργήθηκε από τα κεφάλαια που έχουν επενδύσει οι μέτοχοι στην επιχείρηση.

Η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων μιας επιχείρησης εξαρτάται από δύο κυρίως παράγοντες, την απόδοση του ενεργητικού και τον πολλαπλασιαστή μόχλευσης ή πολλαπλασιαστή ιδίων κεφαλαίων. Συνεπώς, τυχόν αύξηση της απόδοσης του ενεργητικού ή του πολλαπλασιαστή μόχλευσης της επιχείρησης, αυτό συνεπάγεται αύξηση της απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων και το αντίστροφο.

Χαμηλός αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων σημαίνει πως η επιχείρηση πάσχει σε κάποιο τομέα της (ανεπαρκής διοίκηση, χαμηλή παραγωγικότητα, υπερεπένδυση κεφαλαίων τα οποία δεν απασχολούνται πλήρως παραγωγικά, δυσμενείς οικονομικές συνθήκες κ.λπ.). Ένας εξωτερικός αναλυτής όμως δεν είναι σε θέση να εντοπίσει τα αδύνατα σημεία της επιχείρησης εξετάζοντας τον εν λόγω αριθμοδείκτη και μόνο.

Αντίθετα, ένας υψηλός αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων αποτελεί ένδειξη ότι η επιχείρηση ευημερεί και αυτό μπορεί να οφείλεται στην επιτυχημένη διοίκησή της, στις ευνοϊκές γι' αυτήν οικονομικές συνθήκες, στην εύστοχη χρησιμοποίηση των κεφαλαίων της κ.λπ.

6.3.6 Αριθμοδείκτης Οικονομικής Μόχλευσης

$$\text{AOM} = \frac{\text{Αριθμοδείκτης Αποδοτικότητας Ιδίων Κεφαλαίων}}{\text{Αποδοτικότητα Συνολικών Απασχολούμενων Κεφαλαίων}}$$

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει το ποσοστό της μεταβολής των καθαρών λειτουργικών κερδών προς διάθεση στους μετόχους από την κατά 1% μεταβολή των καθαρών κερδών προ φόρων και χρηματοοικονομικών εξόδων.

Η επίδραση των δανειακών κεφαλαίων στα κέρδη μιας επιχείρησης είναι θετική και επωφελής, όταν η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων είναι μεγαλύτερη από την αποδοτικότητα του συνόλου των απασχολούμενων κεφαλαίων. Η διαφορά αυτή δείχνει την επίδραση που ασκεί η χρησιμοποίηση των δανειακών κεφαλαίων επάνω στην αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης.

Όταν η αποδοτικότητα των συνολικών κεφαλαίων είναι μεγαλύτερη από το κόστος των δανειακών της κεφαλαίων, τότε η προσφυγή της επιχείρησης σε δανεισμό είναι επωφελής γι' αυτήν. Το αντίθετο συμβαίνει όταν η αποδοτικότητα των συνολικών κεφαλαίων της επιχείρησης είναι μικρότερη από το κόστος των δανειακών της κεφαλαίων.

Πιο συγκεκριμένα, όταν ο αριθμοδείκτης οικονομικής μόχλευσης είναι μεγαλύτερος της μονάδας τότε η επίδραση από τη χρήση των ξένων κεφαλαίων στα κέρδη της επιχείρησης είναι θετική και επωφελής γι' αυτήν. Στην περίπτωση που ο δείκτης ισούται με τη μονάδα, τότε η επίδραση των ξένων κεφαλαίων στα κέρδη της είναι μηδενική και δεν υπάρχει οικονομική ωφέλεια για την επιχείρηση. Τέλος, όταν ο δείκτης είναι μικρότερος της μονάδας, τότε η επίδραση των ξένων κεφαλαίων στα κέρδη της επιχείρησης είναι αρνητική και η επιχείρηση δανείζεται με επαχθείς όρους. Αυτό συμβαίνει στις περιπτώσεις υπερδανεισμού, που ο περεταίρω δανεισμός είναι επιζήμιος για την επιχείρηση.

6.4 Αριθμοδείκτες διάρθρωσεως κεφαλαίων και βιωσιμότητας

Με τους αριθμοδείκτες χρηματοοικονομικής διάρθρωσης και βιωσιμότητας εξετάζουμε τη δυνατότητα επιβίωσης της επιχείρησης μακροχρόνια, όπως επίσης και την επίδραση που έχει η χρηματοοικονομική της διάρθρωση στη διαμόρφωση της κερδοφορίας της, δηλαδή το βαθμό «κινδύνου» λόγω Χρηματοοικονομικής Μόχλευσης που εμπεριέχει αυτή η διάρθρωση για τους μετόχους.

Χρηματοοικονομική Μόχλευση είναι η χρησιμοποίηση δανειακών κεφαλαίων με σκοπό την αύξηση της απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων. Η χρησιμοποίηση δανειακών κεφαλαίων αυξάνει την αναμενόμενη απόδοση ιδίων κεφαλαίων μιας επιχείρησης όταν η αναμενόμενη απόδοση του ενεργητικού υπερβαίνει το κόστος των δανειακών κεφαλαίων. Η μόχλευση όμως φέρνει αντίθετα αποτελέσματα όταν η απόδοση του ενεργητικού είναι μικρότερη από το κόστος δανειακών κεφαλαίων. Στην περίπτωση αυτή είναι πιθανό να πραγματοποιηθούν ζημιές και αν η επιχείρηση αδυνατεί να καλύψει τις υποχρεώσεις της υπάρχει κίνδυνος να πτωχεύσει. Επομένως, αποφάσεις σχετικά με το ύψος των δανειακών κεφαλαίων που θα πρέπει να χρησιμοποιεί μια επιχείρηση θα πρέπει να εξισορροπούν τις μεγαλύτερες αναμενόμενες αποδόσεις με τον πρόσθετο κίνδυνο αθέτησης των δανειακών υποχρεώσεων.

Ο επιχειρηματικός κίνδυνος είναι ένας από τους παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις μιας επιχείρησης για τη διατήρηση μιας δεδομένης διάρθρωσης κεφαλαίων. Υπάρχει σε όλες τις οικονομικές δραστηριότητες και συνδέεται άμεσα με το είδος της κάθε επιχείρησης. Όσο μεγαλύτερος είναι ο επιχειρηματικός κίνδυνος τόσο χαμηλότερος πρέπει να είναι ο αριθμοδείκτης δανειακής επιβάρυνσης.

Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας για τη χρησιμοποίηση ξένων κεφαλαίων από μια επιχείρηση είναι η **θέση της επιχείρησης από άποψης φορολογίας**. Οι τόκοι αφαιρούνται από τα κέρδη με αποτέλεσμα να μειώνεται το φορολογητέο ποσό και το κόστος δανεισμού ανάλογα με το συντελεστή φορολογίας κάθε επιχείρησης. Το πλεονέκτημα όμως αυτό χάνεται, αν το

μεγαλύτερο μέρος των κερδών έχει λόγους να υπόκειται σε φορολογικές απαλλαγές. Επομένως, όσο υψηλότερος ο συντελεστής φορολογίας εισοδήματος τόσο πιο επωφελής η χρησιμοποίηση των ξένων κεφαλαίων.

Τέλος, **η ικανότητα της επιχείρησης να αντλεί κεφάλαια με επωφελείς γι' αυτήν όρους ακόμη και κάτω από δύσκολες συνθήκες** είναι ο τρίτος παράγοντας που επηρεάζει τις αποφάσεις μιας επιχείρησης όσον αφορά τη διάρθρωση των κεφαλαίων της. Επιχειρήσεις με αμετάβλητο κύκλο εργασιών έχουν ανάγκη συνεχούς ροής κεφαλαίων για να πετύχουν μακροχρόνια άνοδο. Οι ανάγκες μιας επιχείρησης για κεφάλαια μελλοντικά και οι συνέπειες από τυχόν έλλειψή τους έχουν σημαντική επίδραση στη διάρθρωση των κεφαλαίων της επιχείρησης. Οι τράπεζες επιλέγουν με αυστηρά κριτήρια τις επιχειρήσεις που δανείζουν και προτιμούν αυτές που παρουσιάζουν υγιείς και δυναμικούς ισολογισμούς, για το λόγο αυτό αυξάνονται οι δυσκολίες δανεισμού κάτω από συνθήκες στενότητας ρευστών.

Χαρακτηριστικοί Δείκτες Διαρθρώσεων Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας είναι:

1. Αριθμοδείκτης Ιδίων κεφαλαίων προς συνολικά κεφάλαια
2. Αριθμοδείκτης Ξένων κεφαλαίων προς συνολικά κεφάλαια
3. Αριθμοδείκτης Ιδίων κεφαλαίων προς ξένα κεφάλαια
4. Αριθμοδείκτης Ιδίων κεφαλαίων προς πάγια κεφάλαια
5. Αριθμοδείκτης Κάλυψης Τόκων

6.4.1 Αριθμοδείκτης Ιδίων κεφαλαίων προς συνολικά κεφάλαια

$$\text{ΑΙΣΚ} = \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Συνολικά Κεφάλαια}} \times 100$$

Ο αριθμοδείκτης αυτός μας δείχνει το ποσοστό του συνόλου του ενεργητικού που έχει χρηματοδοτηθεί από τους μετόχους της επιχείρησης.

Θα πρέπει να τονιστεί ότι ο αριθμοδείκτης ιδίων προς συνολικά απασχολούμενα κεφάλαια είναι τόσο σπουδαίος όσο και ο αριθμοδείκτης ρευστότητας, για το λόγο ότι εμφανίζει την οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης και αντανακλά τη μακροχρόνια ρευστότητά της με το να παρέχει ένδειξη για την ύπαρξη ή όχι πίεσης για την εξόφληση των υποχρεώσεών της. Γενικά, όσο μεγαλύτερο είναι το ύψος των ιδίων κεφαλαίων μιας επιχείρησης σε σχέση με τις υποχρεώσεις της τόσο μεγαλύτερη προστασία παρέχεται στους δανειστές της και τόσο μικρότερη πίεση ασκείται σ' αυτήν για την εξόφληση των υποχρεώσεών της και την πληρωμή τόκων.

Ένας υψηλός αριθμοδείκτης ιδίων προς συνολικά κεφάλαια δείχνει ότι υπάρχει μικρή πιθανότητα οικονομικής δυσκολίας για την εξόφληση των υποχρεώσεων μιας επιχείρησης. Αντίθετα, ένας πολύ χαμηλός αριθμοδείκτης αποτελεί ένδειξη μιας πιο επικίνδυνης κατάστασης, λόγω της πιθανότητας να προκύψουν μεγάλες ζημιές στην επιχείρηση, των οποίων το βάρος θα καλύψουν τα ίδια κεφάλαια. Επομένως, όσο μεγαλύτερος ο δείκτης τόσο μεγαλύτερη εξασφάλιση θα έχουν οι πιστωτές και τόσο μικρότερη η πίεση που θα ασκείται στην επιχείρηση για την εξόφληση των υποχρεώσεών της.

$$\text{Χρηματοοικονομική Μόχλευση} = \frac{\text{Συνολικά Κεφάλαια}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

Ισχύει ότι:

$$\text{άρα: Χρηματοοικονομική Μόχλευση} = \frac{1}{\text{ΑΙΣΚ}}$$

Το παραπάνω σημαίνει ότι όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμοδείκτης ιδίων προς συνολικά κεφάλαια τόσο μικρότερη η Χρηματοοικονομική Μόχλευση και ο «κίνδυνος» για την κερδοφορία της επιχείρησης καθώς και για τη μακροχρόνια βιωσιμότητά της με αποπληρωμή των υποχρεώσεών της.

6.4.2 Αριθμοδείκτης Ξένων κεφαλαίων προς συνολικά κεφάλαια

$$\text{ΑΞΣΚ} = \frac{\text{Ξένα Κεφάλαια}}{\text{Συνολικά Κεφάλαια}} \times 100$$

Ο αριθμοδείκτης αυτός δείχνει το ποσοστό των περιουσιακών στοιχείων, που έχει χρηματοδοτηθεί από τους βραχυπρόθεσμους και τους μακροπρόθεσμους πιστωτές της η επιχείρηση.

Ο δείκτης αυτός είναι συμπληρωματικός του προηγούμενου, δηλαδή του αριθμοδείκτη ιδίων προς συνολικά κεφάλαια, άρα όσο μεγαλύτερος είναι τόσο μεγαλύτερη η Χρηματοοικονομική Μόχλευση και ο «κίνδυνος» για την κερδοφορία της επιχείρησης καθώς και για την μακροχρόνια βιωσιμότητά της με αποπληρωμή των υποχρεώσεών της.

Γενικά, όταν τα ξένα κεφάλαια είναι πολύ λίγα σε σχέση με τα ίδια κεφάλαια τότε η θέση της επιχείρησης είναι πάρα πολύ ασφαλής. Αντίθετα ο υπερδανεισμός αντανακλά, συνήθως, μια πιο επισφαλή για την επιχείρηση και τους πιστωτές της κατάσταση. Σε αυτή την περίπτωση ενδέχεται οι πιστωτές της επιχείρησης να θελήσουν να εκμεταλλευτούν τη δύσκολη θέση της και να τη θέσουν σε κατάσταση πτώχευσης ή να αναλάβουν οι ίδιοι τη διαχείρισή της, γεγονός το οποίο οδηγεί σε απώλεια της ανεξαρτησίας της.

6.4.3 Αριθμοδείκτης Ιδίων κεφαλαίων προς ξένα κεφάλαια

$$\text{ΑΙΕΚ} = \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Ξένα Κεφάλαια}} \times 100$$

Ο αριθμοδείκτης ιδίων προς ξένα κεφάλαια δείχνει την ασφάλεια που παρέχει στους δανειστές της μια επιχείρηση και χρησιμοποιείται για να διαπιστωθεί αν υπάρχει ή όχι υπερδανεισμός σε μια επιχείρηση. Εμφανίζει τη σχέση μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων (καθαρής θέσης) προς το σύνολο των ξένων κεφαλαίων και φανερώνει ακριβώς αυτή τη σχέση καθώς και το βαθμό εξάρτησης και ίσως και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της μονάδας.

Αν ο δείκτης είναι μεγαλύτερος της μονάδας, μας δείχνει ότι οι φορείς της επιχείρησης συμμετέχουν σ' αυτή με περισσότερα κεφάλαια από ότι οι πιστωτές της. Εξάλλου όσο μεγαλύτερη είναι αυτή η σχέση τόσο μεγαλύτερη ασφάλεια παρέχεται στους πιστωτές της επιχείρησης. Αντίθετα, ένας χαμηλός αριθμοδείκτης εκφράζει περιορισμένη εξασφάλιση των πιστωτών της επιχείρησης.

6.4.4 Αριθμοδείκτης Ιδίων κεφαλαίων προς πάγια κεφάλαια

$$\text{ΑΙΚΠ} = \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Αναπόσβεστα Πάγια}} \times 100$$

Με τον υπολογισμό του αριθμοδείκτη αυτού προσδιορίζεται ο τρόπος χρηματοδότησης των παγίων της επιχείρησης. Όταν ο δείκτης είναι μεγαλύτερος της μονάδας τότε τα ίδια κεφάλαια όχι μόνο χρηματοδοτούν εξ' ολοκλήρου τα πάγια στοιχεία αλλά χρηματοδοτούν και ένα μέρος του κυκλοφορούν. Όταν ο δείκτης είναι μικρότερος της μονάδας τότε τα ίδια κεφάλαια δεν επαρκούν για να χρηματοδοτήσουν εξ' ολοκλήρου τα πάγια στοιχεία κι έτσι για τη συνολική χρηματοδότησή τους χρησιμοποιούνται και ξένα κεφάλαια. Ιδανικό θεωρείται ο δείκτης να κυμαίνεται γύρω στη μονάδα.

Ανοδική πορεία του αριθμοδείκτη ιδίων κεφαλαίων προς πάγια σημαίνει ότι η αύξηση των παγίων χρηματοδοτείται κατά μεγαλύτερο ποσοστό από τα ίδια κεφάλαια παρά από δανεισμό. Αντίθετα, μια φθίνουσα πορεία του αριθμοδείκτη δείχνει ότι τα ποσά που διατέθηκαν για την αύξηση των παγίων προέρχονται, κατά κύριο λόγο, από δανεισμό και όχι από τη χρησιμοποίηση ιδίων κεφαλαίων.

6.4.5 Αριθμοδείκτης Κάλυψης Τόκων

$$\text{AKT} = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη Εκμετάλλευσης προ Φόρων \& Τόκων}}{\text{Σύνολο Τόκων}}$$

Ο αριθμοδείκτης κάλυψης τόκων μας δείχνει πόσες φορές καλύπτονται οι τόκοι από τα καθαρά κέρδη της επιχείρησης. Με άλλα λόγια, ο αριθμοδείκτης αυτός εκφράζει τη σχέση μεταξύ των καθαρών κερδών μιας επιχείρησης και των τόκων με τους οποίους αυτή επιβαρύνεται μέσα στη χρήση για τα ξένα μακροπρόθεσμα κεφάλαια.

Ο δείκτης αυτός παρέχει ένδειξη για το περιθώριο ασφαλείας που απολαμβάνουν οι μακροχρόνιοι πιστωτές και είναι ιδιαίτερα σημαντικός γι' αυτούς, καθώς εμφανίζει την ικανότητα της επιχείρησης να εξοφλεί τους τόκους των ξένων κεφαλαίων από τα κέρδη της.

Όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης τόσο μεγαλύτερη είναι η ικανότητα της επιχείρησης να πληρώνει τους τόκους της και τόσο μικρότερος ο κίνδυνος αδυναμίας να καλύψει τις υποχρεώσεις της. Αντίθετα, όσο μικρότερος είναι ο αριθμοδείκτης τόσο μεγαλύτερος είναι ο δανεισμός της επιχείρησης και τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα αποτυχίας της. Τέλος, ο ιδανικό μέγεθος του αριθμοδείκτη εξαρτάται από τη σταθερότητα των κερδών και από το είδος της επιχείρησης.

6.5 Αριθμοδείκτες επενδύσεων ή επενδυτικοί αριθμοδείκτες

Η ομάδα αυτή αριθμοδεικτών χρησιμοποιείται από τους επενδυτές όταν πρόκειται να αποφασίσουν αν θα πρέπει να αγοράσουν, να πωλήσουν ή να διατηρήσουν την επένδυσή τους σε μετοχικούς τίτλους μιας επιχείρησης. Βασική προϋπόθεση είναι ότι η επιχείρηση είναι εισηγμένη στο χρηματιστήριο.

Οι περισσότεροι από τους αριθμοδείκτες αυτούς συσχετίζουν την τρέχουσα χρηματιστηριακή τιμή με τα κατά μετοχή μεγέθη του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσης.

Οι σπουδαιότεροι επενδυτικοί αριθμοδείκτες είναι οι εξής:

1. Κέρδη ανά Μετοχή
2. Μέρισμα ανά Μετοχή
3. Μερισματική Απόδοση
4. Ποσοστό -Διανεμόμενων Κερδών
5. Εσωτερική Αξία Μετοχής & Χρηματιστηριακή Τιμή Μετοχής
6. Λόγος Χρηματιστηριακής Τιμής προς Εσωτερική Αξία Μετοχής
7. Λόγος Τιμής προς Κέρδη ανά Μετοχή

6.5.1 Κέρδη ανά Μετοχή

$$K/M = \frac{\text{Σύνολο Καθαρών Κερδών Χρήσης}}{\text{Μέσος Αριθμός Μετοχών σε Κυκλοφορία}}$$

Ο αριθμοδείκτης των κατά μετοχή κερδών μας δείχνει το ύψος του μερίσματος που αντιστοιχεί σε κάθε μετοχή της επιχείρησης και επηρεάζεται τόσο από το συνολικό ύψος των κερδών της επιχείρησης όσο και από τον αριθμό των μετοχών της. Ο δείκτης αυτός είναι ένας από τους πιο σπουδαίους δείκτες που χρησιμοποιούνται στη χρηματοοικονομική ανάλυση, όμως συγχρόνως είναι και ο πιο παραπλανητικός.

Πολλοί αναλυτές, κατά τον υπολογισμό αυτού του αριθμοδείκτη, λαμβάνουν υπόψη τους μόνο τις κοινές με ψήφο μετοχές. Στη χώρα μας όμως εκτός από τις κοινές λαμβάνονται υπόψη και οι προνομιούχες μετοχές αφού δε διαφέρουν σε τίποτα μεταξύ τους παρά μόνο στο ότι οι τελευταίες δεν έχουν δικαίωμα ψήφου.

Ο δείκτης αυτός δεν είναι εύκολο να συγκριθεί μεταξύ επιχειρήσεων για το λόγο ότι δεν έχουν όλες οι επιχειρήσεις τον ίδιο αριθμό μετοχών. Επίσης, σύγκριση του δείκτη της ίδιας επιχείρησης διαχρονικά πρέπει να γίνονται με μεγάλη προσοχή, γιατί είναι δυνατόν κάποια διαφορά να οφείλεται στη μεταβολή της μερισματικής πολιτικής της επιχείρησης και όχι στη μείωση της κερδοφορίας της.

6.5.2 Μέρισμα ανά Μετοχή

$$M/M = \frac{\text{Σύνολο Μερισμάτων}}{\text{Αριθμός Μετοχών σε Κυκλοφορία}}$$

Αυτός ο αριθμοδείκτης μας δείχνει το ύψος του μερίσματος που αντιστοιχεί σε κάθε μετοχή. Πρόκειται για ένα χρήσιμο δείκτη, αφού παρέχει ένδειξη που ποσοστού των κερδών που μοιράζονται στους μετόχους, δηλαδή του μερίσματος, και του ποσοστού που παρακρατείται από την επιχείρηση με τη μορφή διαφόρων αποθεματικών.

Προκειμένου να γίνουν συγκρίσεις θα πρέπει να γίνεται προσαρμογή των μερισμάτων των προηγούμενων χρήσεων με βάση τον αριθμό των μετοχών της τελευταίας χρήσης. Θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη τυχόν διανομή δωρεάν μετοχών από κεφαλαιοποιήσεις κερδών, αποθεματικών και υπεραξίας παγίων στοιχείων, καθώς και τυχόν κατάτμηση ή σύμπτυξη μετοχών.

6.5.3 Μερισματική Απόδοση

$$MA = \frac{\text{Μέρισμα ανά Μετοχή}}{\text{Τρέχουσα Τιμή Μετοχής στο Χρηματιστήριο}} \times 100$$

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει την απόδοση που απολαμβάνουν οι επενδυτές από τα μερίσματα των μετοχών, στις οποίες έχουν επενδύσει τα κεφάλαιά τους. Με άλλα λόγια η μερισματική απόδοση δείχνει το πόσο συμφέρουσα είναι η επένδυση σε μετοχές μιας δεδομένης επιχείρησης με βάση το μέρισμα το οποίο εισπράττει και την τρέχουσα χρηματιστηριακή αξία των μετοχών.

Όσο μεγαλύτερη είναι η μερισματική απόδοση μιας μετοχής τόσο πιο ελκυστική είναι η μετοχή για τους επενδυτές. Η σπουδαιότητα της μερισματικής απόδοσης μιας επιχείρησης προκύπτει από τη σύγκριση αυτής με τη μερισματική απόδοση άλλων επιχειρήσεων. Όμως οι μερισματικές αποδόσεις διάφορων επιχειρήσεων διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους και αυτό οφείλεται στο ότι το ύψος των μερισμάτων που καταβάλλει κάθε μία εξαρτάται από τη μερισματική πολιτική που ακολουθεί.

6.5.4 Ποσοστό -Διανεμόμενων Κερδών

$$MA = \frac{\text{Μέρισμα ανά Μετοχή}}{\text{Τρέχουσα Τιμή Μετοχής στο Χρηματιστήριο}} \times 100$$

Όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των διανεμόμενων κερδών τόσο μεγαλύτερο είναι το μέρισμα το οποίο καταβάλλεται στους μετόχους. Αντίθετα, όσο μικρότερο είναι το ποσοστό αυτό τόσο μεγαλύτερο το ύψος των παρακρατούμενων κερδών με τη μορφή διαφόρων αποθεματικών με σκοπό τη χρηματοδότηση μελλοντικών επενδύσεων.

Παλαιές και μη αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις τείνουν να μοιράζουν το μεγαλύτερο μέρος των κερδών τους για μέρισμα και ως εκ τούτου να παρουσιάζουν υψηλό ποσοστό διανεμόμενων κερδών ή μερισμάτων. Ακολουθούν δηλαδή την πρώτη μερισματική πολιτική εκ των δύο που προαναφέρθηκαν. Αντίθετα, τη δεύτερη μερισματική πολιτική ακολουθούν συνήθως νέες και αναπτυσσόμενες επιχειρήσεις, οι οποίες τείνουν να έχουν χαμηλό ποσοστό διανεμόμενων κερδών.

6.5.5 Εσωτερική Αξία Μετοχής & Χρηματιστηριακή Τιμή Μετοχής

$$EAM = \frac{\text{Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων}}{\text{Αριθμός Μετοχών σε Κυκλοφορία}}$$

Αυτός ο αριθμοδείκτης μας δείχνει το κατώτατο αποδεκτό επίπεδο της αξίας της μετοχής, γιατί η αξία των περιουσιακών στοιχείων αναφέρεται σε ιστορικές τιμές και δεν ανταποκρίνονται στις τρέχουσες τιμές τους. Επιπλέον, η συνολική αξία της επιχείρησης προσδιορίζεται όχι μόνο από τα υλικά περιουσιακά της στοιχεία αλλά και από τα άυλα ή αφανή περιουσιακά της στοιχεία (όπως είναι φήμη και η πελατεία, η τεχνογνωσία κλπ.), τα οποία καθορίζουν και τη μελλοντική της κερδοφορία.

Χρηματιστηριακή τιμή μετοχής είναι η τιμή η οποία προσδιορίζεται καθημερινά στο χρηματιστήριο από τις δυνάμεις της αγοράς και αντανακλά την κερδοφόρα δυναμικότητα της επιχείρησης, όπως αυτή εκτιμάται από τους παρόντες και υποψηφίους μετόχους. Εξαρτάται από τη φάση της αγοράς και της οικονομίας, την εσωτερική αξία μετοχής, τα άυλα πάγια στοιχεία που δεν εμφανίζονται στον ισολογισμό και τέλος, σε συνδυασμό με τα προηγούμενα, τις προοπτικές κερδοφορίας της επιχείρησης. Από τα παραπάνω βγαίνει το συμπέρασμα ότι κατά κανόνα η χρηματιστηριακή τιμή μετοχής είναι μεγαλύτερη από την εσωτερική αξία μετοχής, γιατί η πρώτη περιέχει επιπλέον, εκτός από τα υλικά περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης, και τα άυλα πάγια στοιχεία και τις προοπτικές κερδοφορίας της.

6.5.6 Λόγος Χρηματιστηριακής Τιμής προς Εσωτερική Αξία Μετοχής

$$\text{XTM/EAM} = \frac{\text{Χρηματιστηριακή Τιμή Μετοχής}}{\text{Εσωτερική Αξία Μετοχής}}$$

Ο λόγος της χρηματιστηριακής τιμής των μετοχών μιας εταιρείας προς την αξία κάθε μετοχής μας δείχνει τη μεταξύ τους σχέση, δηλαδή πόσες φορές την εσωτερική της αξία διαπραγματεύεται η τιμή των μετοχών της επιχείρησης στην αγορά. Επίσης παρέχει ένδειξη για το αν η μετοχή είναι υποτιμημένη ή υπερτιμημένη στη χρηματιστηριακή αγορά σε σχέση με την εσωτερική της αξία.

Η χρηματιστηριακή τιμή των μετοχών εκφράζει την τρέχουσα αξία, όπως αυτή αποτιμάται από τους επενδυτές στην αγορά, ενώ η εσωτερική αξία δίδεται σε ιστορικές τιμές (εκτός αν έχει γίνει αναπροσαρμογή των περιουσιακών στοιχείων). Για το λόγο αυτό η ερμηνεία αυτής της σχέσης θα πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή.

6.5.7 Λόγος Τιμής προς Κέρδη ανά Μετοχή

$$T/K = \frac{\text{Χρηματιστηριακή Τιμή Μετοχής}}{\text{Κέρδη ανά Μετοχή}}$$

Ο δείκτης αυτός μας δείχνει πόσες φορές διαπραγματεύεται μια μετοχή τα κέρδη του προηγούμενου έτους στο χρηματιστήριο ή πόσα ευρώ είναι διατεθειμένος να καταβάλλει ένας επενδυτής για κάθε ευρώ κέρδους της επιχείρησης. Ακόμα, μας δείχνει πόσα έτη θα χρειαστούν για να πάρει πίσω τα λεφτά της επένδυσης ο επενδυτής, εφόσον τα κέρδη παραμείνουν περίπου σταθερά διαχρονικά.

Ο αριθμοδείκτης τιμής προς κέρδη ανά μετοχή είναι πάντα θετικός ενώ δεν υπολογίζεται όταν η επιχείρηση έχει ζημιές ή όταν τα κέρδη είναι μηδενικά.

Είναι πιο σημαντικό να γίνει προσπάθεια να εκτιμηθούν τα μελλοντικά κέρδη και να χρησιμοποιηθούν αντί τα κέρδη της προηγούμενης χρήσης, διότι οι επενδυτές αγοράζουν μετοχές προσδοκώντας μελλοντικά κέρδη αφού τα κέρδη προηγούμενων χρήσεων έχουν ήδη ενσωματωθεί στην τιμή.

Όσο υψηλότερος ο λόγος τιμής προς κέρδη τόσο μεγαλύτερη η εμπιστοσύνη των επενδυτών προς τις δυνατότητες της συγκεκριμένης επιχείρησης να διατηρήσει και να βελτιώσει τα κέρδη της. (εν μπορεί όμως να δοθεί απάντηση σχετικά με το ποιο πρέπει να είναι το ιδανικό ύψος του λόγου αφού διαρκώς μεταβάλλεται ανάλογα με τις συνθήκες της αγοράς.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Πολλές είναι οι έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί σχετικά με την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων που δημοσιεύονται από τις επιχειρήσεις.

Το να μπορέσει, κάποιος χρήστης οικονομικών καταστάσεων, να κάνει εκτίμηση της ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων και ειδικότερα των οικονομικών μεγεθών που περιλαμβάνουν και αντικατοπτρίζουν την οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης είναι αρκετά δύσκολη. Συνήθως, για να μπορέσει να υπολογισθεί η ποιότητα γίνεται χρήση διαφόρων μοντέλων και χρήση πολλαπλών αριθμοδεικτών (Αριθμοδείκτες Ρευστότητας, Δραστηριότητας, Αποδοτικότητας, Διαρθρώσεως Κεφαλαίων και Βιωσιμότητας και Επενδύσεων ή Επενδυτικοί Αριθμοδείκτες)

Λόγω της πρόσφατης κατάρρευσης πολλών, μεγάλων και φημισμένων εταιρειών που σχετίζονταν με την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων και πιο συγκεκριμένα η ύπαρξη απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των εταιρειών, ήταν αυτή που έδωσε το έναυσμα για πιο σχολαστική ενασχόληση με το θέμα της ποιότητας και της αξιοπιστίας των οικονομικών καταστάσεων. Οι μελετητές διερεύνησαν τα κίνητρα που οδηγούν σε μεθόδους παραποιήσεις και πρακτικές διαχείρισης των κερδών, ώστε να μπορέσουν να καταλάβουν τον μηχανισμό της παραποίησης.

Η χειραγώγηση των κερδών έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις τόσο στη χώρα μας, όσο και διεθνώς. Η τάση των διοικήσεων να εμφανίζουν μία παραπλανητική εικόνα για την επιχείρησή τους, εκμεταλλευόμενες τις αδυναμίες των λογιστικών κανόνων ή ακόμα παραβιάζοντας αυτούς, με σκοπό την παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, όχι όπως θα έπρεπε κανονικά να είναι αυτές, αλλά όπως συμφέρει την επιχείρηση να είναι κάθε φορά αποτελεί το κύριο γνώρισμα της χειραγώγησης των κερδών. Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις περιέχουν ουσιώδεις ανακρίβειες ως αποτέλεσμα μη νόμιμων δραστηριοτήτων, με συνέπεια να μετατρέπονται από ένα

χρήσιμο εργαλείο επικοινωνίας ανάμεσα στις εταιρείες και τους εξωτερικούς χρήστες, σε ένα μέσο παραπλάνησης του επενδυτικού κοινού.

Οι λογιστικές απάτες που αποκαλύφθηκαν προκάλεσαν σοβαρές ανησυχίες για την ακεραιότητα των ανώτατων διοικητικών στελεχών, την αποτελεσματικότητα των μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου, την ποιότητα του εξωτερικού ελέγχου και την αποτελεσματικότητα των χρηματιστηριακών αγορών. Τα κίνητρα παραποίησης της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, όπως για παράδειγμα τα συμβόλαια αποζημίωσης των στελεχών και η μερισματική πολιτική, καθώς και οι πρακτικές της δημιουργικής λογιστικής, όπως η μετάθεση αναγνώρισης εσόδων ή εξόδων σε προγενέστερες ή μεταγενέστερες χρήσεις, η αλλαγή των μεθόδων αποτίμησης, αποτέλεσαν αντικείμενο διερεύνησης πολλών ερευνητών, σε μία προσπάθεια να κατανοηθεί ο μηχανισμός του συστήματος της απάτης και να διαπιστωθούν οι αναγκαίες αλλαγές και βελτιώσεις των συστατικών στοιχείων της διαδικασίας ροής της πληροφόρησης προς τους συμμετέχοντες των αγορών. Όπως είναι γνωστό, άλλωστε, προκειμένου να εξασφαλιστεί η σωστή λειτουργία των χρηματαγορών, θα πρέπει να οι επιχειρήσεις να παρέχουν στους επενδυτές και στους πιστωτές έγκυρες πληροφορίες.

Στην Ελλάδα οι παραποιήσεις των οικονομικών καταστάσεων, έχουν ως στόχο τη μείωση των κερδών και της φορολογίας αντίστοιχα μέσω της διόγκωσης των εξόδων. Με την είσοδο, όμως, πολλών επιχειρήσεων στο Χρηματιστήριο και την αύξηση του ενδιαφέροντος του επενδυτικού κοινού, η προσπάθειά τους στηρίζεται κυρίως στην αύξηση των εσόδων και των επενδύσεων τους που θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των κερδών. Επίσης, αρκετές επιχειρήσεις καταφεύγουν στην παραποίηση των οικονομικών τους καταστάσεων μέσω της παρέμβασης στα λογιστικά τους βιβλία. Οι πιο γνωστοί λογιστικοί χειρισμοί αύξησης ή μείωσης των αποτελεσμάτων εμφανίζονται στις προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις και στις αποζημιώσεις του προσωπικού, στις αποσβέσεις, στην αποτίμηση των αποθεμάτων όπως ακόμη στην καταχώρηση εσόδων και εξόδων σε λανθασμένη χρήση.

Μέσα από την παρούσα εργασία διαπιστώθηκε ότι οι πρακτικές διαχείρισης των οικονομικών καταστάσεων υπάρχουν και εφαρμόζονται περισσότερο στις μη εισηγμένες εταιρίες και στις χώρες με μικρή προστασία των επενδυτών και αδύνατα νομικά συστήματα. Επιχειρήσεις χωρών οι οποίες έχουν νομικά συστήματα που μοιάζουν με αυτά της Γερμανίας και της Γαλλίας παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα earnings management από ότι οι σκανδιναβικές και οι βρετανικές εταιρίες (τόσο οι εισηγμένες όσο και οι μη εισηγμένες). Οι φορολογικοί κανόνες εμφανίζονται να έχουν μεγαλύτερη επίπτωση στις μη εισηγμένες εταιρίες ενώ τα λογιστικά πρότυπα τα οποία σχεδιάστηκαν ώστε να κάνουν τα κέρδη περισσότερο αντικειμενικά, έχουν μεγαλύτερη επίδραση στις εισηγμένες εταιρίες. Θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το ποσοστό φορολογίας το οποίο μπορεί να είναι υψηλό, καθώς και το γεγονός ότι το φορολογητέο εισόδημα συνδέεται με τα δημοσιευμένα κέρδη. Το κόστος της φορολογίας συνεπώς δημιουργεί κίνητρο για earnings management προς τα κάτω γενικά, και ειδικότερα όταν τα πραγματικά κέρδη είναι υψηλότερα από ότι θα πρέπει να δημοσιευτούν ώστε να εκπληρωθεί ο στόχος της μερισματικής πολιτικής.

Οι διοικήσεις προβαίνουν σε Big Bath accounting όταν τα νέα για τα κέρδη της εταιρίας είναι πολύ άσχημα, ενώ όταν τα νέα είναι καλά προβαίνουν σε εξομάλυνση κερδών. Βεβαίως οι παραπάνω δύο στρατηγικές διαχείρισης των κερδών λαμβάνουν χώρα τόσο όταν οι επενδυτές δεν έχουν βαθιές γνώσεις αλλά και όταν αυτοί είναι αρκετά έμπειροι.

Οι εταιρίες με χαμηλής ποιότητας οικονομικές καταστάσεις (εταιρίες που παραποιούν τις οικονομικές καταστάσεις τους) βρίσκονται σε δυσμενέστερη οικονομική κατάσταση από τις εταιρίες με υψηλής ποιότητας οικονομικές καταστάσεις (εταιρίες που δεν παραποιούν τις οικονομικές καταστάσεις τους). Οι εταιρίες με χαμηλής ποιότητας οικονομικές καταστάσεις είναι συνήθως αυτές που βρίσκονται σε δυσμενή οικονομική κατάσταση, με έλλειψη χρηματικών διαθεσίμων και κεφαλαίου κίνησης, υψηλό δανεισμό και χαμηλή κερδοφορία. Επομένως, οι εταιρίες αυτές έχουν αρκετούς λόγους να οδηγηθούν στην παραποίηση σε μια προσπάθεια να «ωραιοποιήσουν» τα αποτελέσματά τους και

να αποκρύψουν την πτωτική πορεία τους. Αντίθετα, οι εταιρείες με υψηλής ποιότητας οικονομικές καταστάσεις συνήθως είναι εταιρείες παραγωγικές, οικονομικά υγιείς κι αποδοτικές. Επομένως, οι εταιρείες αυτές δεν έχουν λόγους να παραποιήσουν τις οικονομικές καταστάσεις τους. Το συμπέρασμα που προκύπτει από το γεγονός είναι ότι οι μέσες τιμές των δεικτών για τις εταιρείες που παραποιούν, είναι συνήθως χαμηλότερες (υψηλότερες) από αυτές των εταιρειών που δεν παραποιούν όταν η επιδιωκόμενη κατάσταση απαιτεί υψηλές (χαμηλές) τιμές των δεικτών.

Επίσης από μελέτη διάφορων ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων με ενδείξεις χαμηλής ποιότητας των λογιστικών τους καταστάσεων, συμπεραίνουμε ότι οι κυριότερες κατηγορίες λογαριασμών του ισολογισμού οι οποίες διαφαίνεται να είναι χαμηλής αξιοπιστίας είναι τα αποθέματα και οι απαιτήσεις από πελάτες ενώ υπήρξε και περίπτωση αλχημείας των άυλων περιουσιακών στοιχείων και επίσης μέσω των επενδυτικών ακινήτων. Η πλειονότητα όμως άλλων περιπτώσεων εντοπίζεται στα 2 στοιχεία του ενεργητικού τα οποία έχει δείξει ότι σχεδόν πάντα «φουσκώνονται» με σκοπό την εμφάνιση πλασματικών κερδών και πλασματικά αυξημένης καθαρής θέσης, τα στοιχεία 2α) Αποθέματα (και με τις 3 πιθανές υποπεριπτώσεις λογιστικής αλχημείας) και 2β) πελάτες και χρεώστες.

Έρευνες διαπίστωσαν ότι οι μάνατζερ ωθούνταν να μειώσουν την διακύμανση των κερδών σε μία προσπάθεια να μειώσουν τον κίνδυνο της εταιρίας όπως τον αντιλαμβάνεται η αγορά. Οι managers επιδιώκουν κέρδη κυρίως για την προσωπική τους ασφάλεια και εμπλουτισμό. Ενέργειες που είχαν αναληφθεί από managers τείνουν να υιοθετούν λογιστικές μεθόδους που οδηγούν σε αύξηση των δημοσιευμένων κερδών λόγω του οφέλους που αναμένουν από τους όρους των συμβολαίων τους, που συνδέουν την αμοιβή τους με τα κέρδη της εταιρίας. Όταν το ετήσιο bonus συνδεόταν με τα δημοσιευμένα αποτελέσματα, βρήκε πως όταν τα κέρδη αναμενόταν να υπερβούν το ανώτατο σημείο του bonus (το σημείο όπου το μέγιστο bonus θα καταβαλλόταν) οι managers χρησιμοποιούσαν λογιστικές τεχνικές που άπτονταν της διακριτικής

τους ευχέρειας προκειμένου να περιορίσουν τα έξοδα στο τρέχον έτος και να μετατοπίσουν το «περίσσευμα» σε επόμενα έτη. Επίσης, όταν τα κέρδη βρισκόταν κάτω από το κατώφλι του bonus (το σημείο όπου το bonus δεν εισπράττεται) οι managers χρησιμοποιούσαν και πάλι την διοικητική τους προαίρεση ως προς τις λογιστικές τεχνικές ώστε αυτή τη φορά να περιορίσουν τα κέρδη ακόμα περισσότερο, μεταφέροντας έτσι ένα μέρος αυτών (των κερδών) στο μέλλον. Καταλήγοντας λοιπόν θα λέγαμε, πως πολλά στελέχη χειραγωγούν τα εμφανιζόμενα κέρδη, επειδή οι επιχειρήσεις τους δίνουν το κίνητρο να το κάνουν.

Οι εταιρίες προχωρούν σε earnings management ώστε να δημοσιεύσουν χαμηλότερα κέρδη σε περιόδους αυξημένης πολιτικής έκθεσης. Αφού χαμηλότερα κέρδη προκαλούν αύξηση των ταμειακών ροών καθώς και των τιμών των μετοχών μέσω της μειωμένης φορολογίας. Επίσης, χαμηλότερα κέρδη συνεπάγονται και μείωση του πολιτικού κόστους. Η συνδυασμένη αύξηση των ταμειακών ροών λόγω μείωσης των φόρων και του πολιτικού κόστους έχει ως αποτέλεσμα υψηλότερες τιμές μετοχών, υποθέτοντας ότι η κεφαλαιαγορά είναι αποτελεσματική. Όπως υποστηρίζεται οι μάνατζερ δε χάνουν από τη μείωση των δημοσιευμένων κερδών, δεδομένου ότι το διοικητικό συμβούλιο προεξοφλεί κάθε μεταβολή στα κέρδη που σχετίζεται αποκλειστικά με αλλαγές στις λογιστικές μεθόδους. Επίσης, οι μάνατζερ αποκομίζουν κέρδη από την αύξηση της τιμής της μετοχής επειδή αρκετές φορές όροι του συμβολαίου τους συνδέουν την αμοιβή τους όχι με τα δημοσιευμένα κέρδη της εταιρίας αλλά με την μεταβολή της τιμής της μετοχής.

Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι, οι πληροφορίες που παρέχονται στους χρήστες των Οικονομικών Καταστάσεων βάσει της Ελληνικής Νομοθεσίας μπορούν να χαρακτηριστούν ως ελλείψεις σε σχέση με τις αντίστοιχες βάσει Δ.Λ.Π. Για την τεκμηρίωση της άποψης αυτής αναπτύσσονται παρακάτω οι βασικότερες διαφορές μεταξύ τους. Βάσει της Ελληνικής Νομοθεσίας δεν καταρτίζεται η “Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων”, στην οποία παρουσιάζονται οι μεταβολές που έχουν συντελεστεί στα Ίδια Κεφάλαια της

Εταιρείας και αντικατοπτρίζουν τα κέρδη και τις ζημιές που δημιουργήθηκαν από τη δραστηριότητα στην επιχείρηση κατά τη διάρκεια της χρήσης. Βάσει της Ελληνικής Νομοθεσίας καταρτίζεται ο “Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων” από τον οποίο δεν καλύπτονται στο σύνολό τους οι πληροφορίες που παρέχονται από την Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων. Στον Πίνακα αυτό δεν περιλαμβάνονται οι μεταβολές οι οποίες συντελούνται απ’ ευθείας στην Καθαρή Θέση, χωρίς να περάσουν από τα Αποτελέσματα της Χρήσεως. Βάσει της Ελληνικής Νομοθεσίας δεν επιβάλλεται για τις μη εισηγμένες στο Χ.Α. η κατάρτιση της *Κατάστασης των Ταμειακών Ροών*, κάτι το οποίο θεωρείται από τα Δ.Λ.Π. ως αναπόσπαστο μέρος των Οικονομικών Καταστάσεων. Από την Κατάσταση αυτή οι Χρήστες ενημερώνονται για την παρούσα αλλά και τη μελλοντική πορεία της επιχείρησης και την ικανότητα της να παράγει κέρδη. Επομένως η πληροφόρηση που παρέχεται στους χρήστες των Οικονομικών Καταστάσεων για τις μη εισηγμένες στο Ελληνικό Χρηματιστήριο Εταιρείες θεωρείται ελλιπής. Στο σημείο αυτό αναφέρεται ότι τα όσα απαιτούνται από το Προσάρτημα βάσει του Κ.Ν. 2190/20 υπολείπονται των όσων απαιτούνται από το Προσάρτημα των Οικονομικών Καταστάσεων βάσει των Δ.Λ.Π., με την έννοια της έκτασης, της συνεχούς και της ποιότητας της πληροφόρησης, επομένως καθίσταται σαφές ότι η πληροφόρηση που παρέχεται από τις Οικονομικές Καταστάσεις βάσει της Ελληνικής Νομοθεσίας είναι ανεπαρκής. Τέλος αναφέρεται ότι οι Οικονομικές Καταστάσεις οι οποίες συντάσσονται με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα αποτελούν πολύ συχνά πίνακες στους οποίους πραγματοποιούνται ατέλειωτες παρεμβάσεις από το Φορολογικό Νομοθέτη, για λόγους φορολογικής εισπρακτικής πολιτικής με αποτέλεσμα να καταστρατηγούνται βασικές λογιστικές αρχές και μέθοδοι”.

Η κρίση στον ελλαδικό χώρο και τα διάφορα κίνητρα που οδηγούν σε παραποιήσεις των οικονομικών στοιχείων είναι αυτά που θα πρέπει να δώσουν το έναυσμα και τις κατευθύνσεις που πρέπει οι επιχειρήσεις αλλά και οι αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές να ακολουθήσουν για την αντιμετώπιση του φαινομένου της παραποίησης. Περαιτέρω διερεύνηση θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί στον

Πτοχιακή διατριβή: «Πώς η ποιότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επηρεάζει τα κέρδη της επιχείρησης»

χώρο των ελληνικών μη εισηγμένων επιχειρήσεων για να διαπιστωθεί το ποσοστό εμφάνισης παραποιημένων οικονομικών στοιχείων και χαμηλής ποιότητας δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων. Σημαντικό ρόλο στην ανίχνευση και τον περιορισμό των τεχνικών χειραγώγησης των κερδών οφείλουν να έχουν οι ελεγκτές, κυρίως στο στάδιο εκτίμησης των παραγόντων κινδύνου, οι οικονομικοί αναλυτές και τέλος οι εποπτικές αρχές όπως η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων (ΕΛΤΕ) και οι ελεγκτικές υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Θεόδωρος Καργίδης, Χρηματοοικονομική Διοίκηση , Χρηματοοικονομική ανάλυση Χρηματοοικονομικές καταστάσεις,Εκδότης: τμήμα εκδόσεων Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης,
- Κυριάκος Π. Πατατούκας, Ευθύμιος Γ. Δεμοιράκος (M.Sc.), Χρηματοοικονομική ανάλυση- Χρηματοοικονομικές καταστάσεις, Μεθοδολογία ανάλυσης οικονομικών καταστάσεων, εκδόσεις irirotiki
- Δρ. Χρίστος Βλάχος, Λουκάς Λουκά (2008), Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα 2009, ΤΟΜΟΣ Α' ,Εκδόσεις Παπαζήση – Globaltraining, πέμπτη έκδοση
- Αργύρης Λεων. Αδαμίδης, Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, University Studio Press,Θεσ/κη 1988
- Αναστασίου Γεωργ. Σιαφάκα, Στοιχεία Λογιστικής και Ανάλυσης Ισολογισμού, Εκδοτικές Επιχ/σεις Κ.Π. ΣΜΠΠΛΙΑΣ,Αθήνα 1997
- Δημήτριος Βασιλείου – Νικόλαος Ηρειώτης, Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Εκδοτικός Οίκος Rosili
- Κων/νος Κάντζος , Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Κατάστασης, Εκδοτικός Οίκος Interbooks, , Αθήνα 1994
- Νικήτα Α.Νιάρχου, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2004
- Δημήτρης Παπαδόπουλος, Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων της Επιχείρησης– παρατηρητής ,Θεσ/κη 1986,Τόμος Α, Β

Ξένη Βιβλιογραφία

- Belkaoui, A. and R.D. Picur. 1984. The smoothing of income numbers: Some empirical evidence on systematic differences between core and periphery industrial sectors. *Journal of Business Finance and Accounting*, 11(4) (Winter): 527-545.
- Beaver, W.H. and R.E. Dukes. 1973. Delta depreciation methods: Some empirical results. *The Accounting Review*, (July): 549-559.
- Beattie, V., S. Brown, D. Ewers, B. John, S. Manson, D. Thomas and M. Turner. 1994. Extraordinary items and income smoothing: A positive accounting approach. *Journal of Business Finance and Accounting*, 21 (6) (September): 791-811.
- Beidleman, C.R. 1973. Income smoothing: The role of management. *The Accounting Review*, 48(4) (October): 653-667.
- Beneish, M.D., Press, E. 1993. Costs of technical violation of accounting-based debt covenants. *The Accounting Review*, 68 (2) : 233-257
- Blacconiere W. G. and D. M. Patten. 1994. Environmental disclosures, regulatory costs, and changes in firm value. *Journal of Accounting and Economics*, 20: 357-377.
- Beneish, M.D., Press, E. 1993. Costs of technical violation of accounting-based debt covenants. *The Accounting Review*, 68 (2) : 233-257
- Bowen, R. M., L. DuCharme, and D. Shores. 1995. Stakeholders' Implicit Claims and Accounting Method Choice. *Journal of Accounting & Economics*, 20: 255-295.
- Bushman, R.M. and Smith, A.J. (2001) "Financial accounting information and corporate governance", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 32, pp. 237- 333.
- Burgstahler, D. Hail, L. and Leuz, C. 2004. The importance of reporting incentives: Earnings management in European private and public firms.

Working paper. University of Washington Seattle, University of Zurich and University of Pennsylvania.

- Cahan, S.F., Chavis, B.M., and Elmendorf, R.G. 1997. Earnings Management of Chemical Firms in Response to Political Costs from Environmental Legislation. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 12 (1): 37-65.
- Copeland, R.M. 1968 Income smoothing. *Journal of Accounting Research, Empirical Research in Accounting, Selected Studies* 6 (Supplement): 101-116.
- Cushing, B.E. 1969. An empirical study of changes in accounting policy. *Journal of Accounting Research* (Autumn): 196-203.
- Creative Accounting: Four Areas To Buff Up a Company's Picture By KEN BROWN, Staff Reporter of THE WALL STREET JOURNAL, Feb. 21, 2002
- DeAngelo, H., DeAngelo, L., Skinner, D. J. 1994. Accounting Choice in Troubled Companies. *Journal of Accounting and Economics*, 17: 113-143.
- DeFond, M.L. and Jiambalvo, J. 1994. Debt covenant violation and manipulation of accruals. *Journal of Accounting and Economics*, 17: 145-176.
- Deegan, C., Rankin, M., 1996. Do Australian companies report environmental news objectively? An analysis of environmental disclosures by firms prosecuted successfully by the Environmental Protection Authority. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 9 (2): 50-67.
- Dichev, I.D. and D.J. Skinner. 2002. Large-sample evidence on the debt covenant hypothesis. *Journal of Accounting Research*, 40(4): 1091-1123.
- England, J.D. 1996. Executive pay, incentives and performance. D.E Logue (ed.) *Handbook of Modern Finance*. Boston: Warren, Gorham & Lamont, p. E9-3.
- Fern, R.H., B. Brown and S.W. Dickey. 1994. An empirical test of politically motivated income smoothing in the oil refining industry. *Journal of Applied Business Research*, 10(1) (Winter): 92.
- Graham, J.R, Harvey, C.R. and Rajgopal, S. 2005 The economic implications of corporate financial reporting. *Journal of Accounting and Economics*, 40: 3-73.

- Gordon, M.J. 1964. Postulates, principles and research in accounting. *The Accounting Review*, 39 (April): 251-263.
- Han, J.C.Y. and Wang, S-W. 1998. Political costs and earnings management of oil companies during the 1990 Persian Gulf Crisis. *The Accounting Review*, 73: 103-117.
- Healy, P.M. and K.G. Palepu. 1990. Effectiveness of accounting-based dividend covenants. *Journal of Accounting and Economics*: 97-123.
- Healy P, Palepu K (2000), 'Information asymmetry, corporate disclosure and the capital markets: a review of the empirical disclosure literature', *Journal of Accounting & Economics*, 31(2001):405-440.
- Healy, P. 1985. The effect of bonus schemes on accounting decisions. *Journal of Accounting and Economics*, 7: 85-107.
- Hepworth, S.R. 1953. Periodic income smoothing. *The Accounting Review* 28(1)(January):32-39.
- Imhoff, E.A. 1975. Income smoothing: The role of management: A comment. *The Accounting Review* (January): 118-121.
- Imhoff, E.A. 1981. Income smoothing: an analysis of critical issues. *Quarterly Review of Economics and Business*, 21(3) (Autumn): 23-42.
- Jones, J. 1991. Earnings management during import relief investigations. *Journal of Accounting Research*, 29: 193-228.
- Kasanen, E., Kinnunen, J. and Niskanen, J. 1996. Dividend-based earnings management: Empirical evidence from Finland. *Journal of Accounting and Economics*, 22: 283-312.
- Liberty, S. and Zimmerman, J. 1986. Labor union contract negotiations and accounting choices. *The Accounting Review*, 61: 692-712.
- Manolescu,, Maria & Roman, Aureliana (2008), "Financial Reporting – from Responsibilities to the Quality Assurance Systems", *Annals of University of Craiova – Economic Science Series*, Vol. 1, issue 36, pages 54-66¹
- Mueller, G.G. "The Role of Financial Reporting: Discussion", *Federal Reserve Bank of Boston Conference Series No. 44*, June, 2000,

- Moore, M.L. 1973. Management changes and discretionary accounting decisions. *Journal of Accounting Research*, (Spring): 100-107.
- McNichols, M. and Wilson, G.P. 1988. Evidence of Earnings Management from the Provision of Bad Debts. *Journal of Accounting Research*, 26: 1-31.
- Nashwa, G. (2003) “Audit Committees: The solution to quality financial reporting?”, *The CPA Journal*, December, Available at: <http://www.highbeam.com/The+CPA+Journal/publications.aspx?date=200312>
- Pomeroy, B. and Thornton, D.B. (2008) "Meta-analysis and the accounting literature: The case of audit committee independence and financial reporting quality", *European Accounting Review*, vol. 17, no. 2, pp. 305-330.
- Patten, D.M. 1992. Exposure, legitimacy, and social disclosure", *Journal of Accounting and Public Policy*, 10 : 297-308.
- Patten, D.M., 2000. Changing Superfund disclosure and its relation to the provision of other environmental information. *Advances in Environmental Accounting and Management*, 101– 121.
- Rezaee, Z. (2005) "Causes, consequences, and deterrence of financial statement fraud", *Critical Perspectives on Accounting*, vol. 16, no. 3, pp. 277-298.
- Ronen, J. and S. Sadan. 1975. Classificatory smoothing: Alternative income models. *Journal of Accounting Research* (Spring): 133-149.
- Rutledge, R. 1995. Does management engage in the manipulation of the earnings? The case of SFAS 52. *Journal of International Accounting Auditing and Taxation*, 4 (1):69-86.
- Schipper, K. 1989. Commentary on earnings management. *Accounting Horizons*, 3: 91-102.
- Spathis, C.T. (2002) “Detecting false financial statements using published data: some evidence from Greece”, *Managerial Auditing Journal*, vol. 17, no. 4, pp.179-191.
- Sweeney, A., 1994. Debt covenant violations and managers’ responses. *Journal of Accounting and Economics* 17: 281–308.

- Titman, S. 1984. The Effect of Capital Structure on a Firm's Liquidation Decision. *Journal of Financial Economics*, 13: 137-151.
- Walden, W.D. and B.N. Schwartz. 1997. Environmental disclosures and public policy pressure. *Journal of Accounting and Public Policy*, 16: 125-154.
- Watts, R. L., and J. L. Zimmerman, 1978. Towards a Positive Theory of the Determination of Accounting Standards. *The Accounting Review*, Vol. LIII, No. 1, January: 112-134

Ιστοσελίδες

- <http://www.euretirio.com>–Ευρετήριο Οικονομικών Όρων
- <http://www.euretirio.com/2010/06/katastasi-apotelesmaton-xrasis.html#ixzz2mEu8xw6p>
- <http://www.euretirio.com/2010/06/katastasi-metavolon-idion-kefalaion.html#ixzz2mLkKamRn>
- <http://el.wikipedia.org/wiki/Αριθμοδείκτης>
- <http://www.hellastat.gr>
- <http://www.taxheaven.gr>